سەبری سلێڤانی

بیست ساڵ و ئێڤارەک

ڕۆمان

" دەردێ من و تە ژئێک فەرقە
ئەو فەرق ژ غەرب هەتا شەرقە
مەشرق تۆیی و ئاگرێ تە زاهر
مەغرب ئەز و باتنێ من ئاگر "

ئەحمەدێ خانی

" نڤیسکاری دکارە نڤیسکاران بلند بکە هەتا رادەیێ خوەداوەندییێ. وان هان بدە کو ل پەی نەپەنییێن بوونەوەرییێ بگەرن ئەڤجا بکارن بوهاییێن وێ بسەلمینن. نڤیسکارێ ساز و مەزن ب سەرێ خوە خوەداوەندەکە!"

لۆنجینۆس *

* نڤیسکار و فیلۆسۆفەک ئەغریکی (٢١٣- ٢٧٣ز).

١

[گەرەکە کو مرۆڤ تێبگەهە...]

- هێژ ئەز حەز ژتە دکم!
- چاوا تۆ هێژ حەز ژ من دکی و...؟!
- و چی؟
- و ئەز مری!
- ما قەی خوەدێ دمرە؟

* * *

د کاڤلێ ئاخێ یێ وێران دە ل قەراغێ گویفکێ تاخێ، وەک چەکیلەیەکێ ئەو خوە ب پەردەیا تارییێ ڤە دگرە و تەقالکێن خوینا کو ل سەر رووپەلێن بیرەوەرییێ جەمسی، هلدمریسینە. ب خنزی ل گولۆلێن بەفرا دەرازینکێ درامینە، کاروانەک هاڤی تێدە دبینە: کەچکێن پۆر بژاڵە، ژنێن بێ ملدەف، زارۆکێن پێخواس و بێمەرێز، پیرێن کو حەزا ژیانێ دهێلە ئەو بەری لاوان بڕەڤن، سویارێن

سەركۆل ل سەر پشتا هەسپێن بێ زین، بێ لغاف و ركێب. هەموو ب جارەكێ تف دكن ئەڤراز و بەری كو سنۆران ببەزینن ل سەر ملێن خوە دزڤرن.

ئەو د جهێ خوە دە ڤەدجنقە. بێهوودە هەول ددە ب وان رە بگەهە. كەفا سپی ب سەر دەڤێ وی دكەڤە، كەف دبە تف... تفا سۆر.

گێژ دبە. دەمسالآن دەرباز دكە، ژ زڤستانا سپی وەك كاغەزەك ڤالا بەری كو ب رامانێن ژانەك نوی بلەوتە بەرەڤ هاڤینا كو ب دویكێلا ئاگرێن گولگەنمێن پرێزەیان موژویلانكێن خوە كل دكە. د ناڤ باهۆزا بوویەرێن كەڤن دە خوە هوندا دكە رەنگە چونكی هوندابوون خوەدیتنە ل جهـ و زەمانەك دن نەسەپاندی.

دبێژە: « خوە » دویر و جودا یە ژ « ئەز » و جودایی نە تنێ د واتە و رێزمانێ دە. بەلێ تەمەنەك بێداو، ژیانەك بەردار و مرنەك دویر / نێزیك دناڤبەرا هەردوویان دە هەیە.

هەردوو چاڤێن هویر وەك دوو مێكێن چاكیتێ ئاسمانی یێ كو ل گەل سالگارێ بوویە كنجر بەلێ هێژ پاك، دگرە و ب بێدەنگیا خوە دهێلە ژمارەیا دیوارێن ئودەیا وی ببە پێنج. مینا قولنگەك مەلویل هەردوو باسكێن خوە دادڤەزلینە و سیمایێن خوە د رووبارێ تفا سۆر دە، یێ كو ژ گەوریێ دهەركە و دبن پرا ئەژنۆیان رە بزاڤێ دكە،

درووانینە. پاشی هێڤ دکە دەردۆرا خوە، هەرتشت تف دکە و تفا هەرتشتی ژی سۆرە: کووزکێ گولان، کەڤالێن هلاویستی، هەروەسا پرتووکێن ڤاڤێر ل سەر ماسە و رەفکێن کو ژبەر دەرێ دکانێن دارتاشان ڤێدایی.

ب دەنگەک کێم بەلێ هەراسە، نفرینان ئاراستە دکە. گرژە مادێ وی وەها ئامازەیێ دکە.

دبێژە کو هزرین ل سەر پرس و پرسیاران گرنگترە ژبەرسڤدانێ. د ئالیازا هۆمیرۆسی دە خواندییە کو بەرسڤ تنێ ل فرەهیان پەیدا دبن و پرسیار ل تەنگاڤیان، لەو ئەو هەردەم پرسیاران دکە بێ کو ل بەندی بەرسڤان بمینە. ئایا دەستپێکە یان دوماهی یە؟ دەستپێکا چی؟ دوماهیا چی؟ دەستپێکا دوماهیێ یە یان دوماهیا دەستپێکێ یە؟

د پێوارێن نامۆبوونێ دە وێ پرسیارا پڕەهەند ئاراستەی خوە دکە بەلێ ل شوینا بەرسڤێ ئەو دەنگێ ڤیڤیانا پۆر سۆر و دێمزیوان کەچا قریاقووسێ کرێدار دبهیسە داوی کو ئەڤا داویێ ل سەر بەفرێ دلەنجە.

ئەو دزانە دەمێ وانەیێن تایبەتە و ڤیڤیان دێ سێ جاران ل پەی هەڤ دەرگەهێ داری بقوتە بەری کو بخزینە، دێ ب تیرێژێن ئەلندا ئەنیا خوە پەردەیێن تاریێ وەک تاڤێن بوهارا دەشتا

دووبانێ ل بەر لنگێن وی ببارینە و ب گرنژینا پان، ژ گوهـ هەتا گوهێ دن، خەم و پەژارەیێن پتر ژ چل سالان –بەروەخت –ژ بیرا وی ببە.

ب لەز رەفتار دکە:

رووپەلێن کو وەک بەلگان ژ چق و تاکێن وی هەلدوەرین کۆم دکە.

* * *

تۆ دبهیسی ڤیڤیان؟

دیسان ئەو دنگێ بیانی دهێ گوهێ من...، و دیسان ژ قودرەتا خوەدێ ئەز ژ چەکیلەیەک تاریپەرێس دبم کویچکەک پەیت و راهاتی د ڤی کاڤلێ وەک بەرماییێن سێرکەک رووسی دە و ل هێڤیا ئاگەهیێن غەیبێ و دەستقوتانا مونکەر و نەکیران دمینم. بەری هاتنا تە من فەنەر داگیرساند و حێسیرا خوە رائێخست ژبو کو سەرێ خوە - بەری بخوم - ب هێڤێنێ هزران بمەیینم بەلێ وژدانێ نەهێلا. پێش کو خوە ل جهێ تە درێژ بکە جارەک دن خوینا خوە و یا من هەرکاند و تەڤ لەوتاند. ڤزکێن خوینێ بوونە دەستێن زارۆکەک چلەک و گەهیان جهێن بلند و دویر. ژ پشت بەرچاڤکێن مەزن و جامستویر... شەڤا رەش و زڤستانا سپی هەردوو من سۆر دیتن.

تۆ حەز ژ قەهوەیێ دکی ب تایبەت ل ئێڤاران. ئەز ژی حەز ژێ دکم بەلێ ل سپێدەیان. ب هەر حال، قەهوە بەرهەڤە. خوەلی ب سەرێ من، ئەز بیستەکێ ل جەزووکی گەریام، من نەدزانی کو من داهینایە سەر ئاگری پەلان.

ببۆرە، مەی نەمایە. هێژ نەبوویە سەرێ هەیڤێ. ئەز دزانم باڤێ تە قریاقووس ڤێ ئێڤارێ ژ خانکێ ڤەرگەریایە. وەسا دیارە کو مۆچەیا خانەنشینێ وەرگرتییە و بەریکا وی گەرمە. دبە کو جرنییەک مەیێ ل گەل خوە هینابە چونکی ئەم دزانن ئەگەر نە مەیا خانکێ بە ئەو ب سەر دە ناکە. گاڤەک دن، هەتا کو مە سار ببە، هەرە بەهرا مە بهینە ئەو ژی ئەگەر هێلابە.

نها ژی مە سارە بەلێ شەڤبێری گەرمە. هەتا هینگێ ئەم دێ خوە بدن ئاگری، یا گەرمێ هەرگیز مە گەرم نابە بەلێ بەلکی دەریاییێن قەرسی د ناڤا مە دە هندەکێ بحەلن.

ڤیڤیان، ئەز دێ ڤێ ئێڤارێ ب دەنگەک بلند بهزرینم. ئەز دێ هەول بدم ب هندەک رویدانێن کەڤن و کاریگەریێن نوی هەبوون و کەسایەتییێن وە بەرجەستە بکم. هەر جارێ ببم یەک ژ وە. دبە کو ئەز پێ بئێشم یان هندەک خوەشیێ ژێ ببینم. ئەز ژبۆ هەردوویان خوە ئامادە دکم: ژبۆ ئێشا دوماهیێ یان خوەشیا دوماهیێ.

چێدبە ئاخڤتنا من نەگەلواز بە، تەوش و خەونەرۆژ بە بەلێ دێ ژ کانگەها دلێ من دەربکەڤە ب هێڤیا کو تۆ تێبگەهی و ل داویێ من ژی تێبگەهینی. ئەم دوو پێکهاتەیێن جودا نە بەلێ دکارن ل هەڤدوو تێبگەهن.

ئەرێ ڤیڤیان، ئەم دوو پێکهاتەیێن ژ هەڤ جودا نە. ئەو دیمەنێن من دیتین هێژ تە نەدیتنە، ئەو دەنگێن من بهیستین هێژ تە نەبهیستنە و... و ئەو مر (هـ) ۆڤێن پێرگی من هاتین هێژ پێرگی تە نەهاتنە و هێڤیدارم چ جار نەهێن.

ئەز دێ بەردەوام ببم، من گرتی هێژ تۆ گوهداریا من دکی.

ژ ڤێگاڤێ هەتا کو وژدان بهێ، دەم بۆ دەمی ئەم دێ خوە ژ خوە بڤەدزن و قەستا هندەک جهێن دویر و داخستی بکن: یاخیبوونا زارۆکیێ، سەرگەرمیا لاوینیێ و هاڤیبوونا پیاوبوونێ. ئەم دێ بگەهن و ژ نێزیک دیمەنان ببینن و دەنگان ببهیسن: دیمەن و دەنگێن دوهی و سوبا و مرنێ و ژیانێ و غەریبیێ و خوەدێ.

* * *

وەک کو تۆ دزانی، بەرێ گەلەک خوەداوەند هەبوون نەمازە د میتۆلۆژیێ دە بنگەهێ ئول و ئاینێ، لێ پاشی ب سایا دەمی و ئەزموونێ - هەتا نها - هات سەلماندن کو تنێ یەک هەیە. بەلێ ژ مێژا ئەز دخوینم و دبهیسم کو خوەداوەندەک دن ژی هەیە.

ڤیڤیان، تۆ باوەر دکی کو خوەداوەندەک ل ڤی باژێرکی هەبە؟

تۆ دکاری باوەر بکی و گوننەها تە ل ستۆیێ من بە!

ئەز دێ نە تنێ باسا خوەداوەندێ ڤی باژێرکی بۆ تە بکم، بەلێ دێ وی ب جەلالەتا قەدرێ وی ڤە بهینم جەم تە داکو د محرابا بێگوننەهیا تە دە گوننەهێن خوە بڤەناسینە و نهێنیێن ئەڤینا خوە کفش بکە. ئەز دزانم کارداریيەک زەحمەتە و بێ ئالیکاریا تە ئەستەمە. ئالیکاریا من بکە ڤیڤیان. سنۆران دناڤبەرا راستی و خەیالێ دە نەهێلە چونکی دویر نینە ل داویێ ئەم بکارن یاسایا گەردوونێ بهەلوەشینن پشتی کو خوەداوەند لێبۆرینا خوە ژ تە بخوازە و ڤەپەریانا مهدەرڤانیێ بکە.

هەر ئێڤار تۆ دپەیڤی و ئەز ب مەرەق گوهداریێ دکم بەلێ ڤێ ئێڤارێ ئەم دێ جهێن خوە پێکگوهۆرن. دبە کو ل زەمانەک دن، ل جهەک دن، ئەم بێریا هەڤدوو و ڤێ ئێڤارێ بکن. ب تایبەت ئەز،

بێریا تە بکم، بێریا دەنگێ تکاندنا سەرێ پێنڤیسی ب سەرتلا تە یا بەرانی. و بێریا گەلەک تشتێن دن...

ئەز حەز دکم ل ڤێ ئیڤارێ تۆ پتر من ناس بکی.

تۆ دزانی، ل گۆر سالنامەیێ تەمەنێ من پترە ژ چل سالان، نزانم ب عەسسەهی چەندە بەلێ دایکا من دگۆت کو ل هەیاما شۆڕشا ئیلوونێ ئەز ب سەر پێیان دکەتم. ئانکو، تەمەنێ من ژ سنۆرێ دەمراست ژبۆ هلگرتنا پەیاما پێغەمبەریێ بۆرییە. چل و چەند سالە و ئەز ئەڤیندار: من تێکلی ل گەل کەچکێن جیاواز هەبوو بگرە ژ کەچکێن مۆسلمان، ئێزدی، فەلە، عەرەب، ترک، فارس، تەنانەت ل گەل ژنێن شویکری ژی بەلێ هێژ بێ ئەزموونم د گوهنێلیێ دە. هەمی دکەتن دلێ من و نە سەرێ من. و نها، پشتی ڤان سالان، هندەک جاران نێرەک دڕندە د کویراییێن من دە هشیار دبە، خەیالێن وی خراپ دبن و دخوازە پەلاماری هەر مێیەکا هەبە بدە بەلێ ئەز هەڤسارێ وی نابەردم... ئەز ژ هەرکینا خوینێ دترسم ڤیڤیان.

وژدان ئاوارتە بوو. ئەو نە تنێ کەت دلێ من، بەلێ کەت سەرێ من ژی.

سەرتلا وێ یا شەهدێ وەک نەهنگەک برسی هێڤێنی ماسیکێن ژیانێ د دەریایا خوینا من دە نەهێلان. سەرێ چەند سالانە و ئەز کف

دکم خوین، تف دکم خوین. ژبلی ماسیان وەکی دن ئەز ئێرەییێ ب هەمی ئافەریدەیان دبم بەلێ ما کی نابێژە وان ژی خوینا هەڤدوو ڤەخوارنە؟

تۆفانێ ب دلۆپەکێ دەستپێکر. ئەز ژ تۆفانەک نوی، سۆر، دترسم. و پاشی هەموو ب جارەکێ ببە رابردوو، ئەڤ ئێڤار و تۆ و ئەز.

نەبێژە ئەز تێناگەهەم چونکی ئەز دبینم کو تۆ دهزرینی و هزرین پشتی تێگەهشتنێ یە.

هەر ئێڤار ئەز بێریا رابردوویی دکم، و رابردوو ژی ئانکو وژدان و سالێ (سالحێ رحانێ) و بەهزاد (بەهزادێ فاتێ) و ئەزێ دی، ئەرێ ئەزێ دی. بەلێ ڤێ ئێڤارێ ئەز بێریا داهاتوویی دکم. داهاتوو نێزیکە. کا رابردوو چەند دویرە ئەها داهاتوو هندە نێزیکە. ئەرێ جانم، ئەز بێریا داهاتوویەک سپی دکم لێ رابردوویێ سۆر ژبیر ناکم.

تۆ ل بەندا من دمینی کو دەست ب وانەیێ بکم. ئەز ژی ل بەندا تشتەک دن دمینم و ئەو ژی وانە یە. وانەیەک تایبەتە د پەیرەوێ دبستانان دە نینە. ب درێژیا سالا خواندنێ تۆ وانەیان وەردگری ژبۆ ئەزموونا دوماهیا سالێ بەلێ ئەڤە بیست سالە و ئەز وانەیان وەردگرم دبە کو ژبۆ ڤێ ئێڤارێ بە.

هندەک جاران ئەز ژی شاگردەمە. شاگردەیەک دەبەنگ ل بەر دەستێ ڤێ رۆژگارا سەیر و دلسەخت، هەرڕۆژ فەچەرا وی دبە.

* * *

تۆ دخرمینی. خرمانا تە ژی زمانەک تایبەتە تنێ پەنابەر و عاشق تێدگەهن و ژبیرنەکە کو ئەز هەم پەنابەرم هەم عاشقم ل ڤان وەلاتێن تۆتالیتاری.

کەسێ من ناسنەکە هزر دکە کو ئەز دێوانە مە چونکی گەلەک تف دکم و ژبەر دئاخڤم. و کەسێ من ناس دکە تێدگەهە و ژبۆ من دگری. بلا کەس خوە نەگرینە بەلێ بلا خوە تێبگەهینە.

گەرەکە...!

گەرەکە کو مرۆڤ تێبگەهە. و هەتا مرۆڤ تێبگەهە تەمەنەک بێداو پێویستە، تەمەنەک پتر ژ نووزدەهـ سالێن تە و چل و تشتەک سالێن من بەلێ کی دبێژە کو تەمەن ب سالان دهێ هژمار نەخاسمە تەمەنێ ئازاردانێ؟

٢

[دبه کو ژیان ئەفسانه به و مرۆڤ ژی تنێ ئافەریدەیەک ئەفسانەدار
بە...]

خوەزی تە زانیبا کا لۆنجینۆسی (مریێ زندی) چ ب سەرێ من هینا! دبە کو تۆ بزانی بەلی زانین نە بەسە ڤیڤیان.

ل سەردەمێ بەری خویابوونا ئیسلامێ - ئیسلامی دبێژن سەردەمێ جاهلیێ بوو - هەلبەستڤانێن رەبەق ل دەڤەرێ هەبوون. د هەلبەستێن خوە دە گەهیان ئاستێ ئەفراندنێ لەورا مللەتێ جزیرا عەرەبستانێ، وەک خەلات و پاداشت، هندەک ژ بەرهەمێن وان ب دیوارێ کەعبەیێ ڤە هلاویستن بەلێ پاشی ئایەتێن قورئانێ جهێ وان گرتن. ل گەل مرنا هەلبەستڤانان هەلبەست ژی مراندن ژبەرکو تنێ مرنا لەشی دنیاسن.

ل گۆر پیڤانێن وان بۆ مرنێ هەموو ب جارکێ دێ بمرن بێ ئاوارتە. لێ ل ئەسینایێ (پایتەختێ یەونانستانێ) نە وەها یە. هەلبەستڤان و نڤیسکار و فیلۆسۆف نامرن ب تایبەت کەسەک مینا لۆنجینۆسی. ئەو د هەر پرتووکخانەیێ دە دهێ خواندن. زارۆک بەری مەزنان وی دخوینن.

ئەم کێ دخوینن ڤیڤیان؟

ب پەندەک لۆنجینۆسی و دلۆپەک خوینا وژدانێ نە ئەز مرۆڤ مام و نەژی بووم خوەداوەند. ئەز بووم ئافەریدەیەک سەیر ل سەر هێلێن سنۆران و وەها بەردەوام دکم. دلۆپا خوینێ دهێلە کو ئافەریدەیێ سەیر وەک ئەڤیندارەکێ تنێ پەیڤێن غەزەلێ ببێژە و پەند ژی دهێلە کو وەک موتربەکێ تنێ جڤینان ئاراستە بکە: لۆنجینۆسی دکاری ببێژە کو نڤیسکارێ مەزن رەبەقە و د ڤەدەریا جڤاکێ گەند دە رۆژانە دهێ چەوساندن. رێبوارە و ل پەی نەپەنیێ خوە دگەرە داوی کو د پەنی دە لانەواز دمینە. نالەبارە و تنێ ل تەنگاسی و هەیاما هەڤبەهریا قوربانیێ وی ل بیر دهینن. دکاری ببێژە ئەفسانە یە و توخوییێن باوەریێ دەرباز دکە، یان ئەفسوونە یە ب کراسێ مرۆڤان و ب زمانێ سیمیۆلۆژی بەخت و هزران دخوینە بەلێ نە خوەداوەندە چونکی هەرگیز باوەر ناکن کو خوەداوەند مینا هەر ئافەریدەیەک دن: بخوە و بڤەخوە، بمیزە و بڕی، بکەنە و بگری. ب شەڤ ل بەر سەلیقەیا زکێ برسی بنڤە و ل سپێدەیێ ژی هەردوو چاڤێن وی پڕ کنیشتە بن و بێهنا هەڵەمارێ ژ دەڤێ وی بفڕە هەروەک ئەڤیانووسەک خوینێ ڤەخواری.

باوەر ناکن کو دلەک د ناڤا پەراسیێن وی دە هەبە... حەز بکە و بهێ حەزکرن. باوەر ناکن کو هەردەم نێزیک بە و ل شین و شادیان،

ل کۆسەرێن پەرستگەهان، ل ناڤەندا بازێری و ل راوەستگەها ترۆمبێلان پێرگێ وان بهێ تەنانەت ل بەر دەرگەهێن مەیخانەیێن هێژ نەهاتین ئاڤاکرن ژی.

ئەرێ...

باوەر ناکن کو ئەو ل ڤێ کێلیکێ وەک سحابییەک هەژار د بیۆغرافیا هنارتییەکێ دە هاتی ژبیرکرن پاتکا خوە ژبەر کێچ و سیهێن هەسرەتان دخورینە و ل بەر رۆنیا فەنەرێ، دەولەسەرێ برِیارا نەفت بەرامبەر خوارنێ، زێرەڤانییا بزاڤا کادزێ دکە و بەردەوامیا هەبوونێ ب بوویەرێن ناکۆک بەلێ گەلواز تۆمار دکە.

ما ئەز نەحەقم نەفرینان بکم ڤیڤیان؟ تە های ژ من هەیە؟

گوهێ تە ل منە بەلێ چاڤێن تە نۆ. تۆ دزانی کاتێ کو ئەز دپەیڤم، دخوازم کەسێ بەرامبەر بەرێ خوە بدە من چونکی ئەز نە تنێ دەنگم.

نە گوهـ...

نە دل...

د ڤێ ئێڤارێ دە تنێ چاڤ ب تایبەت چاڤێن تە یێن بەریقەدار. چاڤێن تە و چاڤێن من ل ڤالایێ دگەهن هەڤ. هەردوو چاڤێن تە هەڤڕکیا دیمەنێن پەیڤان دکن و چاڤێن من هەڤڕکیا گولۆلێن رۆناهیێ دکن، لێڤێن من ژی هەڤڕکیا باوەشکان دکن لێ ئەز ب خوە؟

ئەز د خەم و خەیالێن بویژنەک بەهی دە هەڤڕکیا هەستێن خوە یێن هەتکبەر دکم و کاغەزێن سپی د تاریێ دە دخوینم.

خواندن کەسیرەدارە و ئەز ژی گڕدراییی مە.

ئەز خواندەڤانەک سازم ڤیڤیان.

د خەوەک زڤێر دە جار بۆ خەونا کەڤنار و رەنگدار دکەنم جار ژی ب هۆیێ شەڤپەستێ - دخوازت ببێژە کو ب خوە ڤە دمیزە - رێژنەیەک رۆندکان ل سەر سەرینێ سەرێ خوە یێ کو وەک زەمینی دزڤرە دبارینم. ل بەربانگێ، ل بەر دەنگێ کەبارەیا خەلیفەیێ بێ کەزی پێشوازیا رۆژەک دن ژ تەمەنێ زەمانێ پیر دکم. هێژ باڤێ تە قریاقووس د خەوا گران دە و تۆ د خەونا کەچینیێ دە ئەز ژ ڤی گۆڕێ بێ کێل دەردکەڤم و هەول ددم هەردوو سیهێن خوە یێن تێهنی ژ بایێ ژیانێ پڕ بکم.

ل گەل بەنیان ل بەر دەرگەهێ نانگەهێ د نۆرەیا نانی دە، ژبۆ وەرگرتنا سێ سەوکان بۆ هەرسێ دانان رادوەستم هەتا کو دقەڕمم. گێژ دبم و دگندرم. تنێ پرژێن خوینێ و پیلاڤان دبینم. دونیا هەمی دبە پێلاڤ. نزانم سەرێ من د ناڤا پێلاڤان دە دزڤرە یان پێلاڤ ل دۆر سەرێ من دزڤرن؟ کەسێن خێردار بەری کو خێرێ بکن، ئاوڕان دبەردن کەلەخێ من هەتا خوینا من دهەرکە و بەری کو زوها ببم، ئەو گوننەهێن خوە دغەفرینن و بێهوودە هەول ددن ستوینێن من یێن شکەستی ل بن خیڤەتا بەندەمانێ بڤەدن. پاشی خوە دویر دگرن و ل جاتێ ئاوران ب نێرینێن هەژی زیمار من گەماروو ددن. نابێژن من، بەلێ بێهنا مەستبوونا من ژ هزرێن وان دفرە هەرچەندە سپێدەیە و ئەز هێژ لەخرینم.

د ناڤ وێ ئاژاوەیێ دە ئەز ب سەرسامی ل سیمایێن نانپێژی درامینم ب تایبەت ل جێنیکێن وی یێن تویژ و خوەهر وەک کالانێن خەنجەران، ل داڤێن گەڤۆلا وی یا کوزری ل بن کەفیا دەستان یا کو ل سەرێ خوە ئالاندی، ل لەهیا خوێدانا کو ل سەر دێمێ وی دتەیسە و گوملەکێ وی ب لەشی ڤە دنوویسە. هەروەسا ل گرکا هەڤیرێ خاڤ کا چاوان د ناڤ لەپێن وی دە پان دبە، بلند دبە ئەڤجا د نەقەبا جاڤ و بروویان دە دبە سەوکەک گەرم.

نانپێژ ب ئاوایەک بستەهـ دەستێ خوە هەتا سەرملێ خوە دکە د کویرهەیێ دە. تۆ دبێژی قەی ئەمانەتەک تێدە هوندا بوویە و ئەو

لێ دگەرە. جارەکێ ژ جاران من پرسیارەک سادە ئاراستەی نانپێژەکێ کر: ئەرێ چاوان هوین وەسان ل ئاگری کەهی بوون؟ بەرسڤ دا و گۆت: ژ راهاتنێ یە!

دبە. دبە ژ راهاتنێ بە بەلێ من وەها زانی کو دێ ببێژە: فرشکێ مە ژ ئاگری یە یان ئەم کورێن ئاگری نە.

گەلەک سپێدەیان ژی هەناسەسار و دەستڤالا ڤەدگەرم. هندەک جاران سەوکێن سۆتی دبن بەهرا من و هندەک جاران ژی برسی قەستا خواندنگەهێ دکم بەلێ پشتی کو قریاقووس ب بچمەک بوغمی سلاڤا سپێدەیێ ل من دکە و تفێ د گەوریا من دە زوها دکە.

* * *

باوەر ناکن کو ئەو ژی مینا هەر فەرمانبەرەک دن خوە بەرهەڤ دکە و منەتا خوەدیکاران رادکە. د چەنتەکێ قەهوایی دە ژ رەنگێ سۆڵا ب قەر کرِی ئاجندایا خوە هلدگرە وجارنا پەڕاوەیێن کو ب ئالیکاریا ڤیڤیانێ سەرراست دکە. وەک هەرڕۆژ سەعەت حەفت و چارێکەک دەردکەڤە و بەرەڤ ئاڤاییێ دبستانا ١١یێ ئادارێ ددە رێ. ژبەر گۆلێن ئاڤا گەنی ل کۆلانێن تاخێ و بێهنا پیس، دفنا خوە ناگرە لێ بەلێ دەستێ خوە دادهینە بەر. وەک نەساخەک کو درێژی ل تلّکی داهینایی دیوار دیوار رێیا خوە دگرە. داڤ و تیرێژێن

هەتاڤێ دهێلن هەمان گۆل وەک لەیلانێ خویا بکن. سۆلْ و دەلنگێن وی د چپکان رە دمینن لێ ل سەرێ کۆلانێ پێرگی زارۆکان دهێ و رۆژکێن کو ژ دێمێن وان دهەلن دهێلن ئەو تەڤ دیمەنێن بێمەرێز ژبیر بکە.

ژبەر سلاڤدانێ و دراوسێن کو ل کونا سپێدەیێ ل بەر قەنتەرەیان و ل سەر بانان ب دێربینەیێ زێرەڤانیا پەیادەیان دکن، چارێکەک پێ دچە هەتا کو تاخێ ل پەی خوە بهێلە. چارێکەک ژی ب ئەسپایی، قەراغ ب قەراغ ژ جادا سەرەکی یا کو بازێری دکە دوو ئالێن نەوەکهەڤ، دبۆرە تا دگەهە (سویکا عەسری) یا کو رۆژ بۆ رۆژێ کەڤن و وێران دبە. بەرچاڤکێن خوە ب لێڤکا کارەڤێتا ژ رەنگێ چەنتە و سۆلێ پاقژ دکە و نێرینێن کەهی ل دیمەنێ مێوە وگیایێن جوداجودا دچەرینە: تۆلک، کەنگر، گویریسک و کاری وهتد...، خوارنێن هەژاران یێن سەرەکە. بەرچاڤکان دهینەخوار هەتا دفنا وی یا بەرانی وەک قەسپەکێ لێ دهێ و هێڤ دکە دیمەنێ ژن و کەچکێن گوندی کا چاوان ل بەر رەحما بازێرڤانیان هەریەکێ زەمبیل یان تویرکێ خوە داهینایە بەر کۆشەیا خوە و نمایش دکە. زێدەباری بۆ زەرکێن ماستێ تازە و خورِی سەرتیک و تەڤ ژی ژ گوندێن هاویردۆر دهێ وەک خانکێ، موسیریکێ ، مەروینێ، موقبلێ و باتێلێ.

ل دوماهیا دیمەنان وەک تاڤییەکێ ئەو دبۆرە. دگەهە ئاڤاییێ دبستانێ و ل چارێکا داویێ، بەری کو زەنگلێ وانەیا یەکەم بژەنە، پچەکێ بێهنا خوە ڤەدکە. ب دەستێن خوە حەڕیا دەلنگان دسڕینە و سۆلێ دتەیسینە. ل تەوالێتێ حەنەفیا ئاڤێ هەمیێ ڤەدکە. تێر تف دکە، کف دکە، پاشی دەڤ و لێڤێن خوە ب دەسمالەک سۆر بۆ مەبەست، زوها دکە. ژ تنازەیێن زارۆکێن نەڤەحەجمی و تێبینیێن هندەک ژ هەڤکارێن کەیسدار دترسە وەک: رێڤەبەر، مامۆستا و بەردەستک.

رێڤەبەر وەک خوەدایەکێ رەفتار دکە؛ قوتابخانە ژی وەک دۆژەهێ دەرگەهێن خوە ڤەدکە، ئەو ل بەر رادوەستە و حەیزەران د دەست دە. ب رەژنەییێن تفێ و هلما هناڤێن خوە ناڤچاڤێن زارۆکان ژ بەرمایکێن خەوا سوبەهان رادمالە. ب جۆش ل میلێ دەمژمێرێ دنێرە داکو پف بکە فیتکا وەک سوورهێ و دەستپێکا رۆژا قیامەتێ براگەهینە. د ناڤا زارۆکێن بچویک دە ئەو خوە مەزن دبینە. ب سایا سەرێ وی رووالەتێ زارۆکان پاقژە بەلێ ئاستێ پەروەردە و زانینێ نزمە هەتا وێ رادەیێ کو زارۆک خوە د سەر رە دهاڤێژن.

* * *

ئەرێ ڤیڤیانێ، ل دانێ نیڤرۆ ژی ل گەل رێژەیەک مەزن ژ بێکاران ل قەهوەخانەیا ناڤەندی ل هەمبەر ئاڤاییێ - خرابەیێ -

یەکەتیا مامۆستایان ل سەر یەک ژ کەراویتێن وەک هێسکان دروینە. د خویسارا جامێ رە ل بزاڤێ جماندە و رێبواران دمەیزینە. گەلەکێ دبینە و کێم تێدگەهە. قەنجە کو بەهرا پتر ژ مرۆڤێن ڤێ بازێرکی پرس و رازێن خوە ل مالێن خوە دهێلن ئەگەرنا یێدی کتا مایی ژی پرتووک، رۆژنامە و کۆڤار نەدخواندن.

ئەڤ بازێر هەردەم برسی یە کەچی مرۆڤێن وی حەمەر دبن، توتمە وان دگرە چونکی هەرتشتی دخون: سەر، خەم، سویند و بەرتیل. ل ڤی بازێرکێ حەرامخوەر دزیکاری دیاردەیەک رێکخستی یە، نە ب شەڤ بەلێ ب رۆژ چونکە خەلکێ وی ب رۆژ دنڤە، د گوهێ گایی دە دنڤە.

گوهداریا سوحبەتێن جودا دکە: سوحبەتا پالەیان و گازندێن کرێیا ئەرزان ژبەر نەبوونا دەلیڤەیێن کاری، دبێژن کو بوونە پالەیێن پویشەیی. سوحبەتا پیرەمێرێن بێزار ژ کونجێن خانیکان و مزگەفتان هەروەسا سوحبەتا بازرگانێن پەیڤێ دەما کو ب دەنگەک کز دئاخڤن هەروەک پلانا کودەتایەکێ ساز بکن.

پێلاڤێن کەسێن ئەفەندی ل سەر سندۆقێن بوویاغێ د ناڤا لنگێن زارۆکان دە، پێن وی د ناڤ دوو کۆمێن بزمار و دەرزی دە دبزڤینن. هەر بیستەکێ دویکێلا سپی ل هنداڤ سەرێ کەچەل عەورەک ستەور پێک دهینە. ژ بەر قرێژا چغارەیان ناڤتلێن هەمیان

زەر دکن. ئەو دکوخە، هزرا شەقامێ گشتی و دویکێلا ترۆمبێلێن خەسپال دکە ب تایبەت کۆستەرێن شینبۆز. دکەنە و سەرێ خوە دهەژینە. تەنانەت ل زڤستانێ ژی، ل رۆژەک وەسان بەفرینی، ئەڤ باژێرک تاری خویا دکە ژبەر دویکێلێ و هەروەها ژبەر ملدەف و کەڤینکان.

ڤیڤیانێ، تۆ دزانی کو ئەڤ سالْ تەمەنێ سێمێلێ دبە چارسەد و پێنجی سالْ بەلێ هەروەک ژنوی هاتی ئاڤاکرن؟

ل گۆر پیڤانێن باژێرداریێ سێمێل نە گوند ما و نە ژی بوو باژێر: قەسر، خانیکێن ئاخێ و دکان هەنە بەلێ مەیخانە؟ پەرستگەهـ ، قەهوەخانە و خوارنگەهـ هەنە بەلێ پرتووکخانە؟ دبستان، خەستەخانە و قەبانە هەنە بەلێ بنگەهێن رەوشەنبیری؟ راوەستگەهـ، شەقام و کۆلان هەنە بەلێ ترافگلایت؟

باژێرکەک نە تایبەتە بەلێ جودا یە.

بەروڤاژیێ باژێرکێن دن، ل ڤی باژێرکی کەسێن ژیدار وەک قریاقووسی حەز ژ رەنگێن کەسکەسۆرێ دکن بەلێ کەسێن جوان وەک تە حەز ژ رەنگێ رەش و سپی دکن، ئانکو رەنگێ بەردەوامیێ، و وەها جیاوازی دناڤبەرا دوو نفشان دە پەیدا دبە.

جیاوازی فەرە.

ژ لایەکێ بلا هەموو ب ناڤ و دەنگ و رەنگ ژ هەڤ جیاواز بن بەلێ ژ لایەک دن وەکهەڤی پێویستە ژبۆ کو هەموویان بگەهینە هەڤ. کیژان وەکهەڤی بە کو وان بگەهینە هەڤ ڤیڤیان؟

- ئەڤین؟
- تۆ دکاری ببێژی ئەڤین و ئەز ژی دکارم ببێژم نڤیسکاری یان مرۆڤایەتی بەلێ کی دبێژە کو بەرسڤێن مە سازن؟

بۆ نموونە: گرنگترین تشت د ژیانێ دە چی یە؟

ڤێ پرسیارێ سوقراتێ مامۆستا ساماند.

ئەگەر ئەم ڤێ پرسیارێ ئاراستەی کۆمەلەک کەسان بکن هینگێ هەرکەس دێ هەول بدە کو ل بەرسڤەکێ بگەرە. وەها دزانە کو ب سەر بەرسڤا راست هلبوو لێ بەرسڤا راست خوە ل پشت یەک پرسیارێ ڤەدشێرە و ئەو ژی ئەوە کو هەرکەس بزانە کا ژبۆ چ تشتی ئەو دژی؟

بەلێ بزانە ڤیڤیانا من، گرنگترین تشت نە ئەوە یێ کو ژمرۆڤی کێم یان پێویست.

* * *

سەقا سەقەمدارە.

دەستێن من گەرم دبن و فنجانا قەهوەیێ ساروبار دبە. فنجانا قەهوەیێ ژی تێرا خوە من ئازار ددە.

سالەکێ بەری کو وژدان من بهێلە (یان باشترە ببێژم خوە بهێلە چونکی دل و جانێ خوە ل گەل من هێلا و تنێ جەستێ خوە بر)، حورمەتەک قەرەچ فنجانا من خواند و هندەک راڤەیێن سەیر هینان سەر زمان، گۆت: هوین چار کەس پێکڤە ژ دایک بوونە، ژنەک و سێ زەلام. دوو زەلام دێ بمرن لێ ژنەک و زەلامەک دێ بمینن. نە ژبۆ تۆڤی بەلێ ژبۆ کول و قەهران دێ بمینن. مەبەستا وێ ژ دایکبوونێ پتر واتە و بوونەوەری بوو. وەکی دن، گۆت کو رێیەک دویر و درێژ ل بەر منە.

راست دبێژە. سەرێ چەند سالانە و ئەز ل وێ رێکێ دچم و هێژ نەگەهیامە. دبە کو ئیرۆ بگەهم و دبە ژی نۆ.

باسا تەیرێ دەولەتێ ژی کربوو، کو ل سەر ملێ من یێ راستێ بالەفرییێ دکە و ئەڤجا دنشە. هەردوو بەربینییێن وێ یێن سەرەتا

راست دەرکەتن بەلێ بەربینیا داویێ دویرخستی یە ژبەرکو دەولەت ب خوە نینە هەتا کو تەیرێ وێ هەبە. لەوانەیە تەیرەک دن بە و وێ باش نەدیتبە... بۆ نموونە تەیرێ کەلەخان.

ئاکنجیێن ڤی باژێرکی باوەریێ ب خوەداوەندی ناهینن ڤێجا چاوان باوەریێ ب خێڤزانکان بهینن؟!

ڤیڤیان، کەس ژ گوهداریێ ناوەستە لەورا ئەز دێ بەردەوام ببم ب ئاخڤتنێ...

باوەر ناکن کو بەری نها هەرهەیڤ وی دراڤەک ژ دەستەبرایێن خوە سالێ و بەهزادی قەر دکر. بەلێ پشتی کو سالێ د داستانەک براکوژیێ دە هاتی کوژتن و بەهزاد ژی داوی خەبات و لەباتا سالان ب رەڤا خوەدێ رەڤی و ل وەلاتەک ئاورۆپی مافێ پەنابەریێ وەرگرتی، هەرهەیڤ ئەو هندەک ژ پرتووکێن خوە یێن نەواز ل سەر قەراغێ جادا سەرەکی رێز دکە. هەتا عەسرا درەنگ دمینە و ئەگەر بەختەوەر بە هینگێ ب بوهایەک کێم، بۆ مەخسەد، دهێن فرۆتن و هەمی ژی پێخەمەتی کو بگەهینە سەرێ هەیڤێ چونکە هەیڤانە تێرا ژیارا رۆژانە ناکە و ئەڤە هەیڤا چارێ یە و معاش نەوەرگرتی. ئەو ژی مینا گەلەک هەڤکارێن خوە هەول ددە ب گۆتنێن نەتەوەیانە یێن مەزن خوە بخاپینە و ل سەر کیستێ تەندورستیا بەدەنێ و ئارامیا دەروونێ بنەمایێن هەبوونەک بێ مەرەق بپارێزە.

ب دلێ برسێ و نەساخیێ یە.

بەلێ ئەو دترسە هەیامەک بهێ و ل بەر دیواران بمینە هەکەر هات و کرێیا کاڤلی د دەمی دە ئەدانەکر چکو هەتا نها کرێیا چار هەیڤان کەتییە سەرهەڤ و پتر ژ چار جاران هاتییە ئاگەهدارکرن و بێزاندن ژ ئالیێ قریاقووسێ کرێدار.

ڤیڤیانێ، ب سایا سەرێ تە قریاقووس نەچارە بێهنا خوە ل گەل فرەهـ بکە. تۆ ناهێلی ئەو ب ئاوایەک نەرێنی رەفتار بکە. ل هەر جارێ تۆ قارچکێ کەڤن دجوی. وی تێدگەهینی کو ژبلی من کەس دن ل ڤی باژێرکی ئامادە نینە کاڤلان کرێ بکە یان بێ بەرامبەر هاریکاریا تە ب وانەیێن تایبەت بکە. تنێ تۆ شێوەیێ سەرەدەریێ ل گەل قریاقووسێ چڕ دزانی رەنگە چونکی تۆ ل زمانێ وی تێدگەهی: زمانێ بەرژەوەندیا کەسایەتی.

ژ بیر نەکە، یەک ژ مەرجێن هەڤتێگەهشتنێ زمانە.

- ژبۆ خاترا تە ئەز ئامادە مە هەرتشتی بکم!
- سوپاس.
- سوپاس خوەش.

ئەو ب خوە ڤێ هەمیێ باوەر ناکن بەلێ نکارن یان ناخوازن باوەر بکن کو کەسەک هەبە و باوەر نەکە حێشتر ب بار ڤە د کونکا درێزییێ رە ببۆرە. باوەر ناکن کەسەک هەبە و باوەر نەکە کوژەرەک نووت و نەهـ مرۆڤان بکوژە و ل دوماهییێ بەهشتی بە. باوەر ناکن کو کوردستانییەک هەبە و باوەر نەکە براکوژی وەلاتپارێزی بە.

- باوەر ناکن چونکی گومانێ ژی ناکن.
- ئەرێ. و تۆ باوەر دکی چونکی تۆ گومانێ دکی.
- ژیانا وان بوویە ئەفسانە و ئەو ب خوە بوونە ئافەریدەیێن ئەفسانەدار. دخوازن مرۆڤ باوەریێ ب ئەفسانەبوونێ بهینە هەتا کو ئەو باوەریێ ب مرۆڤبوونێ بهینن.

٣

[بەندەمان زەحمەتە بەلێ بەرباوەرە ژی هەرچەندە هندەک جاران
خەستیا رامانێ و فرەهیا بێهنێ بێ واتە دهێلە...]

وەی ل ڤێ ئێڤارێ، ئێڤارا خێر و گوننەهان: خێرێن بەنیان و گوننەهێن خوەداوەندان. ئێڤارا راستیا ئازاردەر و رێیا وێ یا درێژ ژ درێژیا تەمەنێ من یێ کورت. تەمنێ پڕ و د هەمان دەمی دە ڤالا، پڕ ژ ئەڤینا وێ یا نێزیک و ڤالا ژ بەرێ وێ یێ دویر.

ئێڤارا منە و گەرەکە ئەز کەیفخوەش بم. لێ بەرگەهێن ئالووزیێ ل ناڤ پێوارێن بەفرێ دتەیسن و ئاوڕێن بێ نەوا دگەڤلینن.

بەفر، شەڤ و رامانێن بژاڵە وەک کونیلەیێن پیستەیێ من، یێ ژ خەرێزێن جەفایێ دارزایی، بۆ گەرما هەناسەیێن وژدانێ ڤەدبن بەلێ دەروونا من گرژ دبە ئەگەرچی پشتی بەندەمانا بیست ساڵان ئەڤ ئێڤار دێ مە هەردوویان بگەهینە هەڤ: وێ و من.

بادەڤە...

و تاری پەردەدارە.

مینا پیرەزایەکێ پەلوازیا من ل پرەک ڤەگەریانێ بەرەڤ زاگەهێ خوە دگەرە. هێژ زوی یە و شەڤ ژی وەک کەزییێن وێ تاری و درێژە. هەتا نها بێهنا کەزییێن وێ ژ تلێن من نەچوویە.

ژ قەهرێن بێدەنگیا خرۆشان دە جارجار ئەز هندەک پرسیاران د تاریێ دە هل دکم و وەک حەزرەتێ سلێمان سەرجەم زندیوەران ل دۆر ڤەدحەوینم. سێبەهرێن پرسیارێن من ستەورن بەلێ ئەنجەق زندی نە.

- دەستپێکە یان دوماهی یە؟
- پرسیارەک بارمتە یە ل بەختێ بەندەمانێ!

پرسیارا بەندەمانێ ژ ئەڤینداریێن دویر بکە، ژ ئێخسیر و گرتییێن حەبس و زندانان، ژ دایکێن کو غەریبی جهێ وان دگرە و لۆری لۆری و دایێ مەنال ل بن سەرێن غەریبان دسترینە، ژ من بکە ڤیڤیانێ.

بەندەمان زەحمەتە بەلێ بەرباوەرە هەرچەندە هندەک جاران خەستیا رامانێ و فرەهیا بێهنێ بێ واتە دهێلە.

بەندەمان بیانیبوونە...

چل وچەند ساڵە و ئەز بوونەوەرەک بیانی مە ل جھـ و زەمانەک بیانی. تنێ جان و جەست و دەروونا خوە ناس دکم: جانێ من تنێ توخوییان ناس دکە بەلێ حەز ژ ئازادیێ دکە، جەستێ من تنێ برینێن عەداڤگرتی و هەسرەتێن لاوینیێ ناس دکە بەلێ حەز ژ خوێدانێ دکە و دەروونا من ژی تنێ نالینێ ناس دکە بەلێ حەز ژ لایەلایێ دکە.

* * *

ڤیڤیان!

ئەڤە عەدەتێ منە. گاڤا کو ئەز دئاخڤم دخوازم خامە د ناڤ تلێن من دە بە. هندەک خێچکان ل سەر کاغەزێ چێدکم بەلێ ئەو خێچک ب سەرێ خوە زمانەکە، هونەرەکە، دەربڕینەک راستەقینە یە ژبۆ رەوشا نەهشیاریێ یا کو گەلەک جاران پێویستیا مە پێ هەیی لێ کێم جاران ئەم دگەهنێ.

هەرکەس کەسەک دن دگرینە بەلێ ئەز تنێ خامەیێ خوە دگرینم ڤێجا پرتووکا خوە ژ بەر دەستێن من هلبگرە یان ئەڤ خامە هێڤێنی رووپەل سپی ناهێلە. ئەز رووپەلان تنێ پیس دکم بەلێ

رەحمەتییێ سالێ کوژێن وان دقەتیاند و درانێن خوە پێ پاقژ دکر. هەر پرتووکەک من بیرهاتنەک وی تۆمار دکە.

ب هەر حال، وژدانا چاڤخوماری ژی تنێ من ناس دکە بەلێ ئەز نزانم کا حەز ژ چیێ من دکە. ژ سەرێ کەچەل؟... ژ هەردوو چاڤێن کێم؟... ژ قارقوودەیی ل دەمەکێ کو قەفتێن سمبێلان و بەرکڕ و زکێ مەزن بوونە سەرمەرجێن پیاوبونێ ل ڤان هەرێمان؟... ژ خەونێن کو وەک ریڤنگێن بێ قبلەنامە سەرێ رێیان هوندا دکن؟

- دبە کو ژ هەرتشتێ تە!
- نۆ... نۆ!
- نەخوە ژ خەونێن تە رەنگە چونکی وەک وێ بڤێ خوە تێدە دبینە!
- خەون؟
- ...!
- ئەڤ هەڤسۆزیا بێ پایان وەک هەفترەنگێ یە د ساهیبوونا تە دە. تۆ پتر بێدەنگی بەلێ هەموو ئەندامێن لەشێ تە دپەیڤن نەمازە چاڤێن تە. دێمێ تە ب وان زیوانان وەک زەڤیا گەنمی یە و چاڤێن تە... چاڤێن تە ژ چاڤێن عالیایێ جوانترن.
- ژبەر هندێ ئەز گەلەک حەز ژ دەنگێ فەیرۆزێ دکم و هەرڕۆژ ل بەر پێلێن موزیکێ و ئاوازا سترانا عالیایێ دفڕم.
- هەردەم بفڕە ڤیڤیان.

سەر دونیاییێ و بن دونیاییێ دوو جهێن جودا نە. ل بن دونیاییێ تاری یە لەو ئەز گەلەک جاران هێڤی دکم کو من دوو چەنک هەبن دا بەرەڤ رۆناهییێ و بلندیان بفرم و بگەهم هندەک جهێن نەپەنی یان ب کێمی بگەهم کەزیێن ئاسۆییێ. ئاسۆ وەک کەچەک قەیرە ل بەندا مە دمینە و پیاوێ ژ مە هەموویان پیاوتر بوویە سەرسەری و ب دویڤ دەهمەنپیسان دکەڤن.

ئەز نە ژ پیاوێن ڤی زەمانی مە... ئەللاهوممە ئەشهەد!

ڤیڤیانێ، ئاسۆ جوانە و بێ توخوییە. تنێ ئاسۆ بۆ کەسەک وەک من جهەک کێرهاتی یە چونکی وەک کو تۆ دزانی ئەز بێقام حەز ژ ئازادییێ دکم و زەمین هەموو تێرا پێنگاڤەک ئازاد ناکە.

- ئازادی، نە ئەم وێ ناس دکن و نە ئەو مە ناس دکە.
- دبێژن کو هندەک ئازادی پەیدا بوویە. دبە...
- لێ نابێژن کیژان ئازادی! ئازادیا پەروەردەییێ؟ ئازادیا باوەرییێ؟ ئازادیا ژیان و مرنێ ؟
- کی دوێرە ب ئاوایەک ئازاد خوە ل گۆری دەم و وەرارێ پەروەردە بکە؟ کی دوێرە ببێژە ئەز باوەر ناکم گاڤا کو هەمی باوەر دکن، یان وەکی دن؟
- تەڤ ل ئالەکێ و ئازادیا ژیان و مرنێ ل ئالەک دن... کی دکارە ب ئازادی ژیانێ بەردەوام بکە یان ب ئازادی ئاوایێ مرنا خوە هلبژێرە؟

- ئەو ژى پرسيارێن بارمتە نە ل بەختێ بەندەمانێ!
- وەسا ديارە.

و پرسيار ل پەى پرسيارێ پير دبە بەلێ نامرە.

* * *

لافئاڤا هەستێ بێزاريێ و ئازراندنێ بێرى و بەندەمانا من رادمالە. دوماهيا سەردەمەک زوها سەرانسەر هێلێن پان و درێژ دکويراييێن من دە رادگەهينە.

بيست سالە و هزرێن دەمدەمى وەک پەروانەيان ل دۆر ئاگرێ سەرێ من دزڤرن:

هزرا نێزيک: ئەز گونەهکارم.

هزرا دوير: ئەز گونەهبارم.

هزرا ناڤين: ئەز شاهدم ل سەر تاوانەک بيست سالى.

هزرا دێهلک: ئەز قوربانم.

و ل ڤی بازێرکێ رۆژهەلاتی هەرکەس دخوازە دێهلک هەبن بەلێ کی خوەدی دەردکەڤە ل دێهلکان؟

ئەرێ. ژمێژا ئەز چاڤەرێ مە کو هزرا وژدانێ ژی وەک پەروانەیێ خوە د ئاگرێ سەرێ من وەربکە و بڤەمرینە، ئەڤرۆ نە هزرا وێ لێ ئەوێ ب خوە ئەڤ سەرە هەوراند بەلێ بداخە ئاگر نەڤەمراند. وەلاتەک سەربخوە، یارێن بەدەو، کەڤۆکێن شاپەڕ سپی و بڕەک پرسیارێن بێ بەرسڤ، هەموو ل گەل ڤزکێن خوینێ ژ سەرێ من هەرکین و هێژ هندەک سەرمەزن هەنە و دبێژن: سەرێ وی ڤالا یە!

بیست سالە و هەموو درێن من بوونە گوهـ و دخوازن زەنگەزەنگا دەنگێ وێ ببهیسن کاتێ کو دبێژە: هێژ ئەز حەز ژ تە دکم!

جهێ ئاسوودەیا منە دەمێ ئەو وەها ببێژە بەلێ جهێ ماتەمینیا منە دەمێ ئەز ببهیسم. ناهێ وێ واتەیێ کو ئەز کەسەک سادیزمی بم، نەخێر. بەلێ دەربڕینەک راستەقینە یە بۆ هەستێ من وەک پیاو ئەو ژی ئەگەر ئەز پیاو بم هەرچەندە تەستۆستیرۆنێن* من سازن.

بایێ بەفرێ دکاری ل ڤێ نیڤرۆیا سپیدار گوهێن من بسمینە یان دەنگێ وێ بڤەمرینە. بلا چاڤێن من دیمەنێ وێ دیتبان لێ گوهێن من

---

* هارمۆنێن پیاوبوونێ.

دەنگێ وێ نە بهیستبان. ئەز دبێژم بڤەمرینە چونکی پەیڤێن ئەڤینێ وەک خەلامووری نە د زەنگەلۆر و گوهێن ئەڤینداران دە.

بەری بیست سالان، ل هەیاما دەستپێکا جەنگێ کەنداڤێ یەکێ، ئەم پێگەهابوون. فەرهەنگ ببوو خوین و گوللە و سەندریک و پاتەیێن رەش. بەلێ وژدانێ ب دیمەن و دەنگێ خوە هندەک هەڤسەنگی د رەوشا من دە ئافراند. هەستێ خوە دەربڕی و گۆتە من: " ئەز حەز ژ تە دکم!"

ئەو چەند سالْ بوو مە دزانی کو ئەم حەز ژ هەڤدوو دکن بەلێ مە دەرا خوە نەددیت ئەم حەزکرنا خوە ئاشکەرا بکن ژبەرکو جار دگۆتن فهێتە و جار گونەهە.

پیسترین بوویەرا وێ هەیامێ دەستپێکا جەنگێ کەنداڤێ یەکێ بوو، و جوانترین بوویەر ژی ئەڤینا وژدانێ و من بوو.

هینگێ هەمی ژترسان دە دمرن و ئەز ڤەدژیم. خەلکێن ڤان باژێرکان حەزژێکرن ژ بیر دکرن. بەرەڤ ئامیرەتبوونێ دچوون. ژ بلی پارە و کوژتن و بوهوژینێ ئاگەهـ ژ تشتەک دن نەبوون و دەولەسەرێ ئەڤینا وێ من ژی تنێ ئاگەهـ ژ کوژتن و پارە و بوهوژینێ نەبوو.

" هێژ ئەز حەز ژ تە دکم!"

داوی چەندین سالان بهیستنا ڤێ هەڤۆکێ ببوو مەرەقەک مەزن. ببوو خەون و خوەزی. بەلێ نها د ڤالایا دەمسالێن من دە تەڤ ب جارەکێ بوو مژ و مۆران.

- و ل دوماهییێ مژ دپژکە!
- ل دوماهییێ... لێ کی دبێژە دوماهی یە؟ کی نابێژە دەستپێکە؟ تۆ دبینی، دیسان پرسیارا دەستپێکێ و دوماهیکێ رێکێ ل مە دگرە!

سالەهان سالە و ئەز ل هێڤیا وژدانا بێ وژدان. وێ ژی ل سەر دیوارێ بێدەنگییێ، بەری کو بهەرفینە، ئەنیشکا خوە دپالاند و ل بەندا من بوو کو ئەز ببێژم: " ئەز ژی حەز ژ تە دکم"، دزانم کو ژن حەز ژ پەیڤێن ئەڤینێ دکە و پەیڤ رێیا هەری کورتە بۆ دلێ وێ. دزانم ژی کو هەکەر ئەڤین ئازاد بە وی چاخی ژن و پیاو دێ وەک دوو جەمسەرێن سار و گەرم بن. بەلێ کی دبێژە ئەڤینا کەسەک وەک من ژ چل سالییێ بۆری ل گەل بویژنەک هێژ جحێل، د جڤاکەک نەساز دە، ئەڤینەک ئازاد و رەوا یە؟ و کی دبێژە وژدان ژنە و ئەز پیاوم؟

ئەز دترسم ڤیڤیان. نزانم ژ وێ دترسم یان ل سەر وێ. هەستەک ژاندارە ل ڤێ ئێڤارا ڤیڤیانانە من دئازرینە. ساوەک سەبرینە دهێلە ئەز وەک مندالەکێ بڤەوینم، گەهـ نازەلین و گەهـ هار.

بەرێ من دزانی چما ئەو حەز ژمن دکە لێ نها ئەز نزانم. بەرێ ئەز داگرتی بووم بەلێ نۆکە ڤالا مە... ڤالا.

* * *

هزرا من وەک بیبانێ یە، تژی یە ژ لەیلانا فەندکار. دێمێ من وەک ئاسمانی یە، ب رۆژ ساهی یە بەلێ ب شەڤ عەوردار. جەستێ من ژ بەر داخدانێ بوویە نەخشەک دیمۆغرافی و سەرێ من ژی وەک کو تۆ دبینی: موییێن سپی کەتن سەرێ من و هێژ پێلێن خوەشیێ نەگەهیانە بەراڤێن دلێ من. ئەز گومانێ د هەمیێ دە دکم، تەنانەت د هاتنا وێ دە ژی بەلێ تنێ گومانێ د ئەڤینا وێ دە ناکم ژبەرکو تەک راستی یە د سالێن ژیێ من دە.

ئاراستەکرنا پرسیاران بوویە نەساخی ل جەم من و وەسا دیارە کو تە ژی ڤەدگرە. پرسیار بکە. تۆ بەرسڤێ بزانی یان نزانی هەر پرسیار بکە چکو بەرسڤ ژ بەرسڤێ جودا یە. کی دکارە خوە ل بەر پرسیاران رابگرە؟

کەس...؟ پیرۆزی...؟ راستی...؟ دیرۆک...؟ یان تایبەتمەندی؟

ب پرسیارەکێ و هندەک گومانێ ئەو هەمی ژ راستەقیننیا خوە دترسن ڤێجا ب بستەهی پرسیار بکە.

تایبەتمەندی مافەک ڕەوا یە بۆ هەر ئادەمیزادەکێ بەلێ ب ئەسپایی پێشێل دبە لەورا پارازتنا تایبەتمەندیێ د ئازادیا ئاراستەکرنا پرسیاران و بەرسڤدانێ دە یە. نە گرنگە ئەز بکارم بەرسڤا تە بدم بەلێ گرنگە تۆ بکاری پرسیار بکی.

* * *

ب تامەزروویی تۆ حەز دکی دەربارەی گوهنێلیێ تشتەکێ بزانی. پرسیارەک گرنگە چونکی گوهنێلی یەکە ژ بنەماییێن ئەڤینا ساز و بەردار. و ئەز دشێم ببێژم کو بنەمایێ سەرەکە یە ژبۆ پەرەسەندیێ. بەلێ ئەڤینا مە پتر روحی بوو. د خەیالگەهێ دە، گاڤا کو ئەز حەز بکم ئەو دهێ و ب دەستێن خوە من تازی دکە و ب دەستێن من خوە تازی دکە. وەک بەرێ بەیتێ و ئەز ل دۆر دزڤرم.

ئەگەر گوهنێلی وەک پراکتیک هەر دلۆپەکێ ژ دلۆپێن خوێدانا کونیلەییێن پیاو و ژنێ نەکە پەلاتینکەک و ل هنداڤ وان نەفرینە، و ئەگەر چاڤێن وان وەک ستێران دبن پەردێن تاری دە نەدرەوشینە، هینگێ تنێ دبە ئەرکەک سار و بێ واتە و ئەرک ژیانێ دکوژە.

ل پرانیا ڤان باژێرکان بەری گوهنێلیێ پیاو و ژن جوان و نازەلینن و ب ئەتیکێت رەفتار دکن بەلێ داوی هینگێ کرێت و

تامسارن و ب ئاوایەک هەژی بێز رەفتار دکن و تنێ هینگێ جودایی د ناڤبەرا ئەڤین و حەزکرنێ دە خویا دبە.

گوهنێلی هونەرە، کەڤالەک شێوەکاری یە و نە هەرکەس دکارە تێبگەهە. گوننەهەکە و مرۆڤ دکارە ل گەل هەرکەسێ بکە تەنانەت ل گەل ئاژەڵان ژی بەلێ ئەڤینا روحێ خێرەکە و نە هەرکەس دکارە بکە.

* * *

من سارە...

بەری بیست ساڵان وژدان و ئەز هێژ دوو سنێل بوون. دەمێ وێ هەست ب سەرماییێ دکر، من دگۆت: ل گەل خوە ببێژە من گەرمە داکو تە گەرم ببە!

مەسەلە سایکۆلۆژی بوو. بەلێ گۆتنێن من هەموو نە بەرامبەر کریارەک وێ بوون.

- تە ب گۆتنان ئەو گەرم دکر و وێ ب کریاران؟
- ئەرێ. هەتا رادەییێ سۆتنێ.

جار هەروەک ئەو دایک و ئەز جەگەر، سەرێ من دادهینا سەر چۆکا خوە و دگەمراند. جار ژی وەک عاشقا بێریدار و دلڕزی ب بێهنا خوێدانا مەمکێن ژ تاما بەرسیلەیێ و ب گولاڤا مێرگێن خوە هەناسەیێن من دادگرتن. ب لامزێن دلکێ خوە مویێن لەشێ من ڤەدلەرزاندن. وەک دارا ئەرخەڤانێ ئەز ل ژێر سیبەرا وێ رادکەتم و وێ بەلگ و کولیلکێن خوە ل بەر بایێ هەسرەتان ب سەر من دە دباراندن. ب مەهن، ب نەرم و نیانی دەستێن خوە ل ستۆیێ من دئالاندن. ب ئاوایەک ئاستەمی جهێ تلێن وێ وەک قامچیان ل قوولنجێن من چاپ دبوون بەلێ یا ژهەمیێ خوەشتر پستەپستا وێ بوو گاڤا کو سەرێن لێڤێن خوە دگەهاندین قەراغێن گوهێن من و ئەز گێژ دهێلایم... سینگێ خوە یی ڤەپەنگزی ب سینگێ من یێ بەردەلانی دپەرخاند. پیلاخێن گەرمدار ب قارقوودەیێ من دهەسوی. وەک ڤۆڵکانێ بەری پەقینێ، وێ بورچک دهاڤێتن و ئەز ژی وەک بێسەرەکێ ل جاتێ کو خوە خلاس بکم من خوە دهاڤێت دناڤ دە.

ڤیڤیان، ئەز چاوان تە تێبگەهینم حەیران؟

نۆکە ژی سارە. روحا من سارە. کی دکارە روحێ گەرم بکە؟

د ساڵێن زندان و گرتیگەهان دە، نە تنێ دلێ من شکەست، و نە تنێ خەون و مەرەڤێن من. دەنگێن شکەستنا وان هات بهیستن بەلێ دەنگێ شکەستنا روحێ و پیاوبوونی نەهات. هەروەسا دەنگێ گاڤێن

خوەدێ کاتێ کو بازدایی و ئەز ب تنێ هێلام د زندانێ دە بەلێ وژدانێ ئەز نەهێلام. ژ هینگێ دە ئەز ژ وی دترسم، بێدی حەز ژێ ناکم. ترس ترسێ پەیدا دکە و حەزکرن ژی حەزکرنێ پەیدا دکە. دبە کو ئەو کەسەکێ ژ بیر نەکە بەلێ بێریا هەرکەسێ ژی ناکە. دبە کو پشتا خوە نەدە کەسەکێ بەلێ بەرێ خوە ژی نادە هەرکەسێ. کا ئەو چاوا یە ئەز وەسان وی دپەژرینم و کا ئەز چاوا مە بلا ئەو ژی وەسان من بپەژرینە.

دادمەندیا راستەقینە ئەوە ڤیڤیان.

بەرێ تنێ دوو راستی د گەردوونێ دە هەبوون: ئەو و گوهۆرین. نها بوونە سێ راستی: ئەو و گوهۆرین و ئەڤینا وژدانێ.

* * *

هەلویستێن من دەبارەی باوەری و مافێن راهینانێ دیارن. هەروەسا دەربارەی پرسێن ئاکار و پەروەردەیا کۆمەلگەهی. دبە کو ئەز کەسەک هێمن بم وەک ئەز دبێژم یان ژخوەخلاس بم وەک ئەو دبێژن بەلێ قەنج دزانم کو رۆژ د بێژنگێ دە ناهێ ڤەشارتن. بەرکارێن من وەک ئاڤا کانیێ ژ کویرایان دزێن و دبن جڤاکێ نقشتی رە دهەرکن هەتا کو ل سەر کاغەزان چک دبن و ل دوماهیێ کەسەک وەکی تە بخوینە.

هندەک جاران ئەز هەول ددم ب نڤیساران دەرببڕم بەلێ دەمێ رووبەری راستیا جڤاکێ مە و دیاردەیێن نەساز دبم، بێحەمد، خوە ژ بیر دکم. دادپرسیا من دگەهە پەیڤ و پرسیارێ، هەست و سەودایێ من ژ هەڤ ڤەدقەتن و د ئاکام دە هندەک سەرخالێن ژبیرکری تۆمار دکم.

ڤیڤیانێ، ل جڤاکێ نەخواندەوار دە نڤیسکاری دبە بەلا سەرێ نڤیسکاران...

تۆ دزانی، خوەدێ ب خامەیی سویند خوارییە. گەلەک جاران ئاماژە بۆ خامە و نڤیسکاریێ کرییە و تنێ دقورئانێ دە سێ سەد و دووانزدەهـ جاران. ئێستا کێ های ژ خامە و نڤیسکاریێ هەیە؟

زەمانێ لەهنگانە، بەهرا پتر بوونە لەهنگ و تنێ سەرهاتی و داستانێن خوە ڤەدگێرن. لەهەنگ زەحفن. هەروەسا بەرپرسیار و سەرهاتی و داستان بەلێ چما زوی دهێن ژبیرکرن؟

- بەهزادی د نامەیا دوماهیێ دە گۆت کو جڤاک و کەسێن بەرپرسیار ل ئاورۆپایێ قەدرێ نڤیسکاران قەنج دزانن. جار جار د پەیامێن خوە دە پەندێن نڤیسکاران ب کار دهینن، نڤیسکار مارسیل برۆست وەک نموونە.

- ئەرێ. بەس ل رۆژهەلاتێ جودا یە. دترسن کو ئەو ب خوە بچویک ببن دەمێ کەسەک دن مەزن دکن.
- پەروەردەگار جەختێ ل سەر پێدڤیا خواندن و زانینێ ژی دکە.
- کی دخوینە؟ کی دزانە؟
- بلا نەخوینن و نزانن بەلێ بلا گوهداریێ بکن. پەند دبێژە:" نەزانێ گوهدار چێترە ژ نەزانێ نەگوهدار!"
- نڤیسارا من یا دوماهیێ دەربارەی کوژتنا ئافرەتان ب ناڤێ ئاڤروویێ گەلەک کەس و لایەن ئارهاندن.
- من خواند.
- ئەز دزانم تە خواند و تە دڤیا پتر تێبگەهی لەو تە هندەک پرسیار ژ تەڤنێ وێ رێسان لێ هێژ گەلەکان نەخواندییە ب تایبەت ئافرەتان.
- ما هندەک ئافرەت هەنە جوامێر؟ ب شەڤێ تنێ پێیان بلند دکن و ب رۆژێ ژی کیلۆیێن زێری دپیڤن. ئەگەر ئەو بخوینن لازمە زێرنگەر دەرێن دکانێن خوە بگرن و ل کارەک دن بگەرن...
- و ئافرەتێن گوندان؟
- ئەو گوننەهن. تنێ خوارنێ چێدکن و بچویکان دزێن.

مژارا ئافرەتێ یەک ژ مژارێن تابۆ و هەستدار وەک براکوژیێ، ئابۆرێ مردار، گەندەلیا رێڤەبەری، زێدەگاڤی و تاوانێن بەرپرسیارێن سیاسی بۆ نموونە کوژتنا ئافرەتان. هندەک کەس ناخوازن ئەز ل سەر

بنڤیسم بەلێ دخوازن ب مەدح و سەنایان هەرڕۆژ پرتووکەکێ چاپ بکم.
- ئەز دبێژم نە هەرکەس هێژا یە کو مرۆڤ پەسنێ وی بدە!
- ڤیڤیانێ، ببێژە نە هەرکەس هێژا یە کو مرۆڤ رەخنەیێ ئاراستە بکە.

کوژتن ل هەر درێ هەیە لێ حەزناکن ل سەر کاغەزان هەبە.

وان لەهنگان برەک قیزێن دەهمەنپاک ڕەڤاندن و ژکەچینیێ ئێخستن و پاشی ل هندەک جهێن ڤەدەر وەک نزارێن سێجێ ئەو ب خوە بوونە پێزەڤەنگ بو ئزرائیلی. سەرارەی سیکارێ، وەک پەرۆپاگەندە ل ناڤا جڤاکی دگۆتن کو هەموو قەحبکن و حەقێ وان کوژتنە... عوزرا ژ قەبحەتێ مەزنتر.
- یاسا دکارە پیاوان بپارێزە و نەهێلە کو ببن نێرەکەر. دکارە ژی ئافرەتان بپارێزە و نەهێلە کو ببن قەحبک.
- کی یاسایێ ب خوە بپارێزە؟
- یاسا کۆرە یە و کەس ئامادە نینە دەستێ وێ بگرە.

بیرا تە دهێ ئەو پیاوێ سەقەت کوڕەک ساڤا ل ملێ خوە هلدگرت، ب لاڤ و ڤەپەریان دگۆت: ژنا منە و ئەز قایلم... تکایە نەکوژن!

مێبوونا وێ کرن تاقیگەهـ ژبۆ سەلماندنا پیاوبوونێ و پاشی گوللەیەک گۆری کرن. پیاوێ سەقەت و بێکار دزانی کو ژنا وی خوە ددە بەلێ ب خوەدانێ نانێ رۆژێ بۆ وی و کورێ ساڤا و ئێکانە پەیدا دکر.

وێ هەیامێ رادەیێ بێکاریێ گەهیابوو نووت ژ سەدێ. بۆ پیاوان براکوژی و کەچکوژی ببوو کار و بۆ ژنان ژی سۆزانی، ب زمانێ نێرەکەران ئانکو گاندان.

- هەکەر تۆ ل جهێ وێ بایا دا چاوان رەفتار بکی؟
- ئەز ناخوازم خوە ل جهێ وێ ببینم.
- کی دبێژە کو وێ دخوازت؟ بەلێ بەهرا پتر بێچار دمینن و ل داوییێ خوە ل وان جهان دبینن. ڤیڤیانێ، جهێن ڤالا گەلەکن و خوەزی هەمی وەسان زوی و سانەهی هاتبان داگرتن.
- د ڤێ کێلیکێ دە ئەم ژ هەردەمەک دن پتر راستن ل گەل خوە. لەو حەز دکم پرسیارەکێ ژ تە بکم.
- کەرەم بکە بێ دوودلی.
- پا هەکەر تۆ ل جهێ بەرپرسیارەک کالەڤاژ بایا؟
- ئەز ژی خوە ل جهێ وی نابینم دزانی چما؟
- تۆ ببێژە چما؟
- چونکی ئەز ب ئێکجاری ژ جهـ و زەمانی دەرکەتی مە.

٤

[تلا شەهدێ ئاراستەی کەسێ بەرامبەر خوە نەکە چونکی هینگێ
تلێن دن هەمی ئاراستەی تە ب خوە دبن...]

- ئوپالا جڤاکی یە.
- دبە. بەلێ جڤاک ب خوە ژی گونەهبارە.

جڤاکێ مە وەها یە. ل ناڤا بیانیان تاکەکەس جڤاکان دادمەزرینە بەلێ ل ناڤا مە جڤاک تاکەکەسان دادمەزرینە.

ڤیڤیان، تۆ نە تنێ ل من تێدگەهی بەلێ تۆ هەست ژی ب من دکی لەورا دبێژم ئەگەر کەسەک د ژیانا من دە هەبە و شایەستەی سوپاسیێ بە هەلبەت دێ تۆ بی.

من وەها دزانی کو ئەز دانا مە، قەنجم و ل گۆر وی سەرگەیی دێ بشێم ل سالٚ و زەمانەکێ کارەک ساز ئەنجام بدم بەلێ هەیهات. ئەز نەزانەکم و... هەو.

ئەڤ جڤاکێ زاڵم من دپووکیینە، من دهێرە و هەر دانکەک من دهاڤێژە درەکێ. کێ دکارە من بڤێدە؟

سالێ و بەهزاد ل سەر من دترسیان، دگۆتن: پێدی نە نڤیسە!

من ژی دگۆت: ئەگەر ئەز نەنڤیسم ئەز دێ بهێم نڤیسین!

بەرێ، پەیڤێن من وەک کۆمرِان جیهانا من یا سار و تاری گەرم و رۆناهی دکرن بەلێ نها وەک پریسکێن بارانەک بوهاری نکارن زەمینەیێ من ئاڤ بدن. دبارن و د عەینی دەمی دە ئاگرێ هناڤێن من گوب دبە.

ئەز شل دبم بەلێ ئەز دسۆژم ژی ڤیڤیان.

* * *

نە سانەهی یە کو نڤیسکار ل وەلاتەک داگێرکری ل سەر ئازادیێ بنڤیسە، یان ل سەر دەربەستییێ ب ئەرک و مافان، یان ل سەر لاوازیا یاسایێ هەمبەر هێزداریا بێباریێ، یان ل سەر گرانیا بێباریێ و سڤکیا بەرباران، یان ل سەر جەگەرداری و قوربانییێ کاتێ کو میرێ باوەرمەندان ژ ترِا خوە ڤەدجنقە و بروییێن خوە دگەهینە هەڤ، یان... و یان... وهتد.

دبێژن بنڤیسە بەلێ نە ل سەر هەر بابەتی.

نڤیسکارێن مە بەهرا پتر ژار و بەلەنگازن. هەول ددن بەرسڤا گازییەک نەپەنی بدن، گازیا روحێ. ل ناڤا نەتەوەیێن دن نڤیسکار نانێ خوە ب خامەیێ خوە دخون و گەلەک جاران بەتەر دبن بەلێ ل ناڤا مە نڤیسکار هەردەم قەردار و بەرگازندە نە.

ئەو نەتەوەیا قەلەمی بشکینە باوەر نەکە کو تشتەک تێدە ساخلەم بمینە.

گەلەک ژ فیلۆسۆف و نڤیسکارێن رۆژئاڤایێ د ژیانا کەسایەتی دە جودا بوون ژ تەڤایێ. ب زمانێ کۆلانێ ئانکو: هندەک فەلیتە بوون، هندەک قومارکەر بوون و هندەک قویندەهـ بوون. لێ ب رامان و بیردۆزێن خوە یێن ساز کێر جیهانێ هەمیێ هاتن. پرسێن خوە یێن کەسایەتی تەڤ ل پرسێن گشتی نەدکرن. کۆچا دوماهیێ کرن بەلێ وەک ئەفرینەر ناڤێن خوە ل رووپەلێن دیرۆکێ نڤیساندن، پەیرەو و رێباز دامەزراندن. هەرسالْ ل سالْیادێ وان رێژەیا هەرە مەزن ژ خواندەڤانان سەرانسەر جیهانێ سەرێ رێز و نوازشێ دتەوینە.

ڤیڤیانێ، پیویست ناکە کو هەر فیلۆسۆف یان نڤیسکار ببە فەلیتە یان قویندەهـ و پێویست ژی ناکە کو هەر فەلیتە یان

قویندەهەک ببە فیلۆسۆف یان نڤیسکار. ل جیهانێ هەمیێ گاڤا کو باسا وان دکن ب شانازی دبێژن فلانێ فیلۆسۆف یان بێڤانێ نڤیسکار. کەس نابێژە فلانێ فەلیتە یان بێڤانێ قویندەهـ. مەبەستا من نە تاکەکەسی یە، بەلێ پتر جڤاکی یە. جڤاک دکارە ل گۆر داخوازێ هەموو جۆرێن مرۆڤان پەیدا بکە و وەسا دیارە کو - هەتا نۆکە - پێدڤیا جڤاکێ مە ب فیلۆسۆف و نڤیسکاران نینە.

جڤاکێن رۆژئاڤایێ کەسێن فەلیتە و قویندەهـ دکن فیلۆسۆف بەلێ جڤاکێن رۆژهەلاتێ فیلۆسۆفان دکن فەلیتە و قویندەهـ. نە تنێ ئەڤ، بەلێ ب فەتوەیا کەڤنەپەرستەکێ دکن سەربۆر داکو کەس چاڤ ل وان نەکە.

و... سەرێ خواندەڤانان ساخ بە.

کەسێن کو ل سەر زندانیان، دێهلکان، دینان و ژبیرکریان دنڤیسن هەلبەت ئەو د ئاڤاکرنا خوە یا کەسایەتی دە تایبەتن.

پرسیار: بەهرا پتر ژ مە زندانی نە، دێهلکن، دین و ژبیرکری نە، بەلێ کی ل سەر مە دنڤیسە؟!

- ئەز گومان دکم کو هەتا نها ئەو واتەیا نڤیسکاریێ تێبگەهن.
- گومانا تە دجهێ خوە دە یە.

- ب. سپینۆتزا دبێژە کو گەرەکە مرۆڤ ئازاد بە، یان سەدێ سەد ئازاد بهزرینە یان ب ئێکجاری نەهزرینە.
- تۆ ببێژی کو وی چاخی زێدەگاڤی پەیدا نەبن؟ یان ئازادی واتەیا خوە هوندا نەکە؟
- هندەک کەس وەها دبێژن و ل گۆری وەج و بەرژەوەندیێ سنۆران بۆ ئازادیێ ئاڤا دکن. زێدەگاڤی، لارێبوون، حێجبوون و سەربەردان ئەڤە هەمی تێگەهێن سەربخوە نە، هەروەسا ئازادی بەلێ دەمێ کو ئەو شرۆڤە دکن یەکسەر تەڤلهەڤیێ پەیدا دکن.

هەبوونا ئازادیێ ل ناڤ جڤاکی ب رێژەیا هەبوونا نڤیسکار و چارەسازێن ئازاد ڤە گرێدای یە.

وەها دزانن کو نڤیسکاری فەرمانبەری یە و پێدڤی یە پێگریێ ب رێنمایان بکە. سەرمەرجێ نڤیسکاریێ ئازادی یە. نزانن کو کەسێ نڤیسکار دەستهەلات ل سەر دەقی نڤیساریێ نەمایە، نڤیسکاریێ یاسا و زاگۆنێن خوە هەنە و ئەو یاسا و زاگۆن نڤیسکاریێ ژ ئاخڤتنا نۆرمال جودا دکن. کەنگی دێ خوە تێبگەهینن کو کەسێ نڤیسکار دکارە ببە یێ دن و وی چاخی هەڤکێشەیێ تەڤاف بکە. دکارە خوەدێ ژی بمرینە. دکارە بێ کو ژ جهـ بلڤە مەودایان دەرباز بکە، هەروەسا توخوییان ب تایبەت توخوییێن یاسا و ناسنامەیێ.

ڤیڤیان، نڤیسکار ژ ستەمکارێن جیهانێ هەموویان ناترسە بەلێ تنێ ژ یەک تشتی دترسە. نەبێژە ژ مرنێ. نا... نا!

- نەخوە ژ چی؟
- ژ نڤیسکاریێ ب خوە دترسە!
- ئەز تێناگەهم...
- دزانم تۆ تێناگەهی چونکی تۆ د جهێ خوە دە دجقجقی. نڤیسکاری مێ یە و هشێ نڤیسکاران نێرە، ئەو دترسن کو هشێ وان ژی بکە مێ.
- بلا هەمی ببە مێ!
- بلا ببە بەلێ وی چاخی مێیاتیێ هەیبەتا خوە نامینە.
- جارەکێ من پرسیارا واتەیا نڤیسکاریێ ژ مامۆستایا وێژەیێ کر، گۆت: نڤیسکار وەک دارا بێ قورمە بەلێ ئەنجەق کاتە ددە و بەرێ خوە دگرە. و پاشی پێڤە زێدە کر و گۆت: وەک دەقەک بێ یاسا یە ل بەر هەرتشتی ڤەکری یە.
- خەبەری وێ یە.
- و هندەک جاران قریاقووس دبێژە کو نڤیسکاری نانی نادە مرۆڤی.
- راست دبێژە. بەلێ گەلەک کارێن دن ژی نانی نادن مرۆڤی وەک رۆژی و نڤێژان. دیارە قریاقووسی ئەنجیلێ ناخوینە یان تێناگەهە.

* * *

د کومارا بێمافیێ ده مافێ وان هەیە ژ نڤیسکارییێ بترسن بەلێ نە ژ هەر نڤیسکارەکێ. مافێ وان هەیە من ببێژن و خەونێن خراپ ب من ببینن بەلێ مافێ وان نینە ژ من بترسن چونکە بیست ساڵە و من نەشیایە قوژبنەکێ تنێ ژی د زندانەکێ ده (زندانێن کەڤنە - نوی) بکم رۆناهی. بیست ساڵە و من نەشیایە بشکورینا زارۆکەکێ د ناڤا پێلێن فەرمێسکان ده ل سەر دێمێ وی بڤێدم. بیست ساڵە و من نەشیایە قیما کەسەک باوەردار بهینم کو جارەکێ تنێ د تەمەنێ خوە ده گومانێ بکە.

ڤیڤیانێ...

عەورێن بێدەنگیێ ل پاوانێن تە دبارینن و هزرێن تە مینا سڤیانکان ژ سەرێن ملێن تە دفرینن. ئەز دکارم بەردەوام بئاخڤم و تۆ ژی دکاری بەردەوام گوهدارییێ بکی، وەک هەرجار ب ئاوایەک ئازیمە دەستێ خوە دابهینی ژێر وێ ئەرزنکا وەک قوببەیەکێ ل هنداڤ گەردەنا بلند و ئاسێ، بەلێ کی دکارە نەکارینا مە تێبگەهە؟

تەمەنێ تە نووزدەهـ ساڵە، ژنوی ئازەبە ل دێمێ تە یێ تریفەدار خویا دبن. و تەمەنێ نڤیساندنا من بیست ساڵە.

ئەرێ، بیست ساڵە و ئەز دنڤیسم؛ ل سەر بێریا وژدانێ، ل سەر راستی و نەراستیا ژیانێ، ل سەر هەمیان تەنانەت ل سەر جیهانا تە

ژی بێی کو تۆ بزانی. تنێ من ل سەر خوە نەنڤیساند چونکی ئەز هەمیێ دبینم لێ خوە نابینم، و هەمیێ ڤەدناسینم لێ نکوولیا زاتێ خوە دکم.

نڤیسکاری پرۆسەسەک ئالۆزە ب تایبەت گاڤا کو نڤیسکار پیاو بە و ل سەر ژنێ بنڤیسە. بیردۆزا فیتاغۆرسێ کو ب حەزرەتێ زەردەشتی داخبار و ل دوماهیێ حەبان‌دی، وەک تاژییەکێ رادهێلە هزرێن من و هزرێن من ژی وەک کێڤریشکان د نهالێن سەرێ من دە بێهوودە درەڤن.

ئەو دبێژە: ئاهۆرامەزدا ژێدەرێ رێکخستنێ، رۆناهیێ و پیاوی یە بەلێ ئەهریمەن ژێدەرێ هەڕاییێ، تاریێ و ژنێ یە.

بیردۆزەک بەرگومانە لەورا ئەز ب خوە نەوێرم زوی ب زوی ل سەر ژنێ بنڤیسم ژبەرکو خوەرستەییێ تاگرییێ بۆ پیاوان دێ دەڤێ نڤیسارێ بهەرمینە.

من ل سەر پرس و مژارێن جودا نڤیساند و هەژی گۆتنێ یە کو هەتا رادەیەکێ ب فیلۆسۆف و بیرمەندێن مەزن داخباربوومە. دبێژم هەتا رادەیەکێ چونکە ئەگەر نەرادەدار بە کەواتە ئەز ژی وەک وان پایەدار و بلیمەتم. ئەز ژوان فێر بووم و هێژ فێر دبم: د تەنگاڤیان دە پرسیاران ئاراستە بکم. خوە کێم نەبینم بەلێ د هەمان وەختی دە

خوە ژ کەس دن زێدەتر نەبینم. خوە نێزیک نەیارێ خوە بکم - ئەگەر هەبە - و دلێ من بۆ ڤەکری بە ژبۆ کو هەست پێ بکم ب تایبەت ل دەمێ رووبەریێ. تلا شەهدێ ئاراستەی کەسێ نەکم چونکی هینگێ هەموو تلێن دن ئاراستەی من ب خوە دبن. ل هەردوو چاڤێن پەیڤداریێ بەرامبەر خوە بنێرم دەمێ ل گەل من دپەیڤە. گەلەک بخوینم و گەلەک بنڤیسم چونکی خواندن زاگەهێ ئەفراندنێ یە و نڤیسین ژی راهاتنە. گومانێ بکم دا بهزرینم و بهزرینم دا بمەیزینم و بمەیزینم دا ببینم و ببینم دا کۆر نەبم و کۆر نەبم دا د تاریستانێ دە نەژیم. ب ئالاڤێن خوە یێن تایبەت جیهانەکێ ئاڤا بکم نەکو ب ئالاڤێن بەردەست. باوەریا من هەردەم کێم بە داکو پێویستی ب پرسیار و هزرکرنێ بمینە و مەژیێ من ژ کار نەکەڤە. پرتووکا خراپ بەری یا قەنج بخوینم ژبەرکو مافێ وێ پترە. سەربخوە بم دا ئایدۆلۆژی یان فەلسەفەیەک تایبەت باندۆرێ ل ئاستێ وەرار و ئەفراندنێ نەکە. ئەگەر ئەز نزانم هینگێ یەکسەر ببێژم نزانم ژبۆ کو جارەک دن ببێژم دزانم و وی چاخی ژمارەیا نەزانان ل جیهانێ یەکێ کێمتر ببە.

ئەرێ، تۆ راست دبێژی.

نە تنێ ل سەر ژیان و مرنێ بەلێ ل سەر گەلەک تێگەهێن دن ژی من نڤیساند هەروەک دەولەتێ، ئەڤینێ و براکوژیێ.

ئەز ناخوازم برینێن کەڤن بڤەکم بەلێ براکوژی پرس و گرێبەستەک سایکۆلۆژی یە ل بال مە. براکوژی بوو نەکو برابرینداری بوو ڤیڤیان. تۆ ببێژی کو مللەت وێ ژبیربکە؟... تۆ ببێژی کو نفش بۆ نفشی مفاییێ ژێ وەربگرە؟...

براکوژییێ پتر ژ سێ هزار چراییێن ژیانێ د شەڤستانا مە دە ڤەمراندن. سێ هزار خەون بەرهاڤێتی بوون و سێ هزار پرسیار پەیدا بوون. دبێژن کو براکوژی ب داوی هات. گەلەک تشتێن دن ژی دبێژن بەلێ نەمانا براکوژییێ وەک کرداری ناهێ وێ واتەیێ کو شوینکار و کارتێکرنێن وێ نەمابن.

من ل سەر کاغەزان نڤیساند. بەلێ ل دۆرهێلی دە نەدهات خواندن.

- تۆ چ دبێژی بۆ تێگەهێ دەولەتێ؟ دەولەتەک کوردستانی؟
- کۆمارا کوردستانا فەدرال.

دەولەتەک سەربخوە ئاڤا ببە و هەڤوەلاتی تێ دە ئازاد و سەربخوە بمینن. ئاوات و خەونێن وان بەرجەستە ببن نەمازە هەگەر هەڤوەلاتی چەوساندی، ستەمبار و داگێرکری بن هەروەک تە و من. کو پێکهاتەیێ سنج و ئاشنابوونێ دگیانەک پەروەردەیی دە بهێ پارازتن دا مەبەستا بەرجەستەکرنێ خوە بسەلمینە.

ڤیڤیان، بوهایێ دەولەتێ دمینە ل سەر ئاوایێ بەرجەستەکرنێ و دەربڕینا وان ئاوات و خەونان، ئانکو: ل سەر زەمینەیێ کەتواری و ل ژێر سیها یەکسانی و وەکهەڤیێ، دووبارە دبێژم یەکسانی و وەکهەڤیێ، هەڤسەنگییەک گونجایی پەیدا ببە و د ئاکام دە هەڤوەلاتی نرخ و بوهاییێن خوە ل گۆر دەستۆرەک بەرهەڤ بۆ گوهۆرینێ بپارێزن و ب ئەنجامان راستیا بەرجەستەبوونێ بچەسپینن و سازیا دەولەتێ براگەهینن.

- ئەفلاتۆن وەها دبێژە؟

- نە تنێ ئەو بەلێ ئەحمەدێ خانی و هیگل و گەلەک کەسین دن ژی وەها دبێژن.

- سەبارەت ب تێگەهێ ئەڤینێ؟

- هەکەر تە کاری د تاریێ دە ببینی و د بێدەنگیێ دە ببهیسی، د گریانێ دە بگرنژی، د رەتکرنێ دە بپەژرینی، د پەژراندنێ دە رەت بکی، و گاڤا کو پێویست بە ببێژی نۆ، حەز ژ وی بکی یێ کو حەز ژ تە نەکە، ئازا بکی، خوە ژ بیر بکی و کەسێ دن ژ بیر نەکی، ببێژی تۆ و پاشی ئەز، هینگێ بزانە کو تۆ ئەڤینداری، ئەڤیندارەک راستەقینە.

* * *

دبێژن: تەمەنێ تە چل و تشتەک سالە. چل و تشتەک سالە و تۆ دژی! دبە...

کەس نابێژە کو چل و تشتەک سالە و تۆ دمری رەنگە چونکە حەز ژ مرنێ ناکن. حەز ژ مرنێ ناکن و ژیانێ ژی دکوژن.

ئەو نزانن کو بیست سالْ ب بەندەمانێ قەدیان. دێ ببێژی ئەز نۆح پێغەمبەرم و دێ نەهـ سەد و پێنجی سالان تەمەنی ببۆرینم ڤێجا خەم ناکە ئەگەر بیست سالان ل بەندی قەسەیەکێ بمینم.

ڤیڤیان، وەک ئاڤامەزن تۆ هێمن و ئارامی بەلێ د کویراییێن تە دە شەپۆلەک پرسیاران هار دبە. چێدبە تۆ دزانی کیژان قەسە یە ئەز ل بەندی وێ دمینم بەلێ ئەنجەق بێدەنگی چونکە تۆ ئافرەتی و وەینێ ئافرەتێ، وەک تۆ دزانی، مەزنە.

- ئەز ژی وەک تە دکم.
- ئەرێ وەک من، د دەمێن پێویست دە خوە گێل دکم.

بەلێ، ئەگەر هەر نەهـ سەد و پێنجی سالان جارەکێ ئەز چاڤەرێی قەسەیەکێ بم کەواتە تەمەن هەموو چەند قەسە نە و دویر نینە کو بێ واتە بن ب تایبەت ئەگەر ریژەیا هەرە مەزن ژ مە نەزان بن.

- وەها دزانن کو زانین ب خواندنێ یە!
- لەبێ. وەها دزانن کو زانین ب خواندنێ یە. کی تەمەت من دخوینە و کی تەمەت من نەزانە؟

ب راستی بیست ساڵ گەلەکن نەمازە د کۆمەلگەهەک رۆژهەلاتی دە: کۆمەلگەهەک چەوساندی و دهەمان دەمی دە چەوسینەر. پەنایێ تنێ بۆ رابردوویێ بێ ڤەگەر دبە. هندەک جاران رابردوو ئێورگەهەک ئارامە. رابردوو و داهاتوو وەک دوو ژنێن سەرهەوی نە و خوەدیێ دوو ژنان زوی پیر دبە بەلێ درەنگ ب خوە دحەسە.

نەهـ سەد و پێنجی ساڵ تەمەنەک درێژە. کێلیکەک کورت تێرا هەیە ب دوماهیک بهینە لێ بیست ساڵ نە گەلەکن مرۆڤ ل هێڤیا راستییەکێ بمینە و ل داویێ ئاشکەرا بکە کو ئەو راستی تنێ درەوەکە. ب هزرا خوە ئەز دشێم باوەر بکم کو حەزرەتێ نۆح نەهـ سەد و پێنجی سالان تەمەن بۆراند و رەنگە پتر ژی چکو توخوبێن هزرێ ژ نەهـ سەد و پێنجی سالان دویرترن. بەلێ کی باوەر دکە ئەڤە بیست سالە و ئەز ل هێڤیا راستییەک ئاسان؟

- راستییەک پیرۆز!
- نۆ، راستیا ئاسانە نە یا پیرۆزە.
- ئەز تێناگەهم!
- ڤیڤیانێ، رێیا راستییێ پیرۆزە بەلێ نە راستی ب خوە.

راستیا ئەڤینەکێ کو وەک تاوان د دەرحەق من دە بهێ ڤەناسین و بیڤەیی ل بن پێن من بهەژینە و بهێلە ئەز - ئافەریدەیێ سەیر - د بازنێ خوەزاییێ دە سەخەرا خوە یا بێ پایان بسەلمینم و ئەڤجا، ئەگەر سالێن تەمەنی مان، ب هەول و کزاڤ ژ خالا دەرپەڕینێ دەست پێ بکم و مینا هێلەک راست بچم و بچم بێ کو خوەهر ببم یان بڤەتم.

بیست سالْ... ئانکو هێژ تۆ نەهاتبوویی ڤیڤیانێ. بەلێ قەنج بوو تۆ هاتی. سوپاس بۆ هاتنا تە.

- مرۆڤ ژ کویڤە دهێ؟ بۆ کویڤە دچە؟ چاوان و کەنگی؟
- دەربارەی پرسا ژیان و مرنێ ئەز کێم دزانم.
- تۆ دبێژی کو مرن هەبوونە و ژیان ژی هەبوونە.
- بەلێ ژ هەڤدوو جودا نە.

تشتێ ئەز دزانم ئەوە کو هاتنا مە بۆ ڤێ ژیانێ تنێ رێکەتە.
د ناڤبەرا ژیان و مرنێ دە موییەک زراڤ هەیە بەلێ ئەز ناهێلم بڤەتە داکو نە تنێ یەک هەبوون بمینە: ژیان یان مرن.

و ژیان بێ مرن وەک وژدانێ یە بێی من.

و مرن بێ ژیان وەک منە بێی وژدانێ.

ئەگەر مافێ هلبژارتنێ بدن من، ئەز دێ ببم بچویکەک د کۆمارا ئەفلاتۆنی دە و نە مەزنەک د کۆمارا بێمافیێ دە. ئەز باوەر دکم کو تۆ بەرەبەرە ل من تێدگەهی لێ هندەک پرسیار د هەبوونێ دە هەنە و هەو نینە کو مرۆڤ تێبگەهە بەلێ پەڕاوە بکە دا واتەیا پەیڤێ بزانە و پێ بکە هەروەک دویریێ.

- دویری؟
- بەلێ.

دویری ڤیرۆسیا یە ڤیڤیان.

دویری هەڤ پێویستیا مە ب بیست سالین دن ژ بەندەمانێ هەیە هەتا کو ئێڤارەک دن مە بگەهینە هەڤ. مرۆڤایەتی د ژانگرتنا داویێ دە یە، سەردەمێ لەزێ یە، کی دکارە بیست سالان بەندەوار بمینە؟ هینگێ بەلکی بارێ مە هندەکێ سڤک ببە بەلێ گەلەک تشتێن دن دێ گران ببن وەک هەستیێن مە، دەردێن مە، گونەهـ و بەزەیێن مە.

هەمی ب جارەکێ مەزن دبن تەنانەت ئاڤلەمە ژی د زکێ دایکا خوە دە. تنێ گیان بچویک دبە. دویری بوهایێ تشتان کێم دکە و

ئەم ب بێدەنگیا خوە بوهایێ خوە کێم دکن و هەروەها بوهایێ گەلەک تشتێن دن مینا وەلات، ئەڤین، خەون و دەم.

ڤیڤیانا عەزیز، ئەز دخوازم بکەنم بەلێ نکارم چونکی داویا کەنیێ من گریانە و ل گەل پەرییەک وەک تە نازەلین و پاکیزان پێدڤی یە ژیان، دەم، پرسیار و بەرسڤ هەمی تژی کەنی و ئەڤین بن.

بوهایێ مە ئەرزانە. و گەلەک جاران ژی هەروە یە. راستە، ئەم ناهێن کڕین، تۆ دزانی ژبەرچی؟

خنێکا تە و وان چاڤان. ب خوە ل دەمێ پرسیاران ژی دئاخڤن. مافێ کەچکان هەیە کو ئێرەیێ ب تە ببن.

ئەز دێ ببێژن تە ژبەرچی: ژبەرکو ئەم ناهێن فرۆتن هەرچەندە بازرگانێن مە گەلەکن و دەستدرێژن ژی. دەستێن وان دگەهن هەتا بەریکێن خوەدێ.

ئەز دێ پرسیارەکێ بکم: ئەگەر کەسەک وەک من ل ناڤەندا باژێرکی یان ل بەر قەنتەرەیا مزگەفتەکێ یان ژی ل مەیدانکا پەزی بدالەقینن و ب گوننەها ئەڤینا بێمەرج بەرگوننەهـ بکن و هەر

کەڤر و تف و میز ب دینارەک ئاسنی بە، هینگێ کی دێ دینارێن کاغەزی ب کار بهینە؟

- و پڕانیا مللەتی باوەرمەندە و حەز ژ کەڤراندنێ دکە، بەردەوام تف دکە بەلێ - ببۆرە بۆ گۆتنێ - میزەوەڤی یە.
- و هندەک جاران ل هندەک جهـ و زەمانان کەڤر مرۆڤان دخاپینە ب تایبەت زارۆکان ل فلستینێ و جلسپیان ل مەکەیێ.

کەسێن ئیپستمۆلۆژی دفکرن و دبێژن کو هندەک دیاردە وەک کەد و کار، ماف و بەرژەوەندی، گرۆپ و سازی دکارن هەتا رادەیەکێ مرۆڤان بگەهینن هەڤ. دبە بەلێ ئەو ب ئاوایەک بەروەختە و وێ هەڤگەهاندنێ بوهایێ خوە هەیە. لێ ئەڤین ل هەر جهـ و زەمانی ب ئاوایەک هەردەمی مرۆڤان دگەهینە هەڤ و ل گەل رۆژگارێ وێ پەیوەندیێ موکوم دکە و کینداریێ ژی کێم دکە.

- هندەک جاران تۆ دبێژی تنێ ئەڤین پیرۆزە!
- ئەڤین... ئەڤ ساخلەتا کو ژ تەڤ بوونەوەران دگرە، نە تنێ ژیانە بەلێ ژانەک بێیدادە ژی. ئەز نزانم، چاوا پیاو دتەوزە گاڤا ژن دبێژە وی: ئەز حەز ژتە دکم!

دویر نینە ل هەیامەکێ ئەز تێبگەهم بەلێ نۆکە نا.

تۆ ببێژی کو ئەز نە پیاو بم ڤیڤیان؟

ئەگەر بەرسڤ ئەرێنی بە نەخوە ژبەرچی ئەز ناتەوزم؟ ژخوە ئەگەر نەرێنی بە، نەخوە چما بویژنەک وەک وژدانێ جوان ژجوانیا جاریان هەتا رادەیێ پەرستنێ حەز ژ من دکە؟

وێ هزرێ بکە، حەزکرنا وێ بۆ من پترە ژ حەزکرنا دکتاتۆرێن رۆژهەلاتێ بۆ کورسییێن دەستهەلاتێ.

ئەڤ ئەرێنا یە من دین دکە، ناکۆکیێ د ناڤبەرا ترخان و ژانێ دە پەیدا دکە.

* * *

وەی ل ڤێ ئێڤارێ، ئێڤارا ترسێ ژ نەپەنی. کی دکارە تێبگەهە: چاوان مرۆڤ ب خوە چرایەک هل بە و ژیانا وی تاریستان بە؟

هەرجار من جیهان تاری ددیت و تنێ کاڤلێ خوە سپی بەلێ نۆکە وەکی دن. نۆکە جیهانێ هەموویێ سپی دبینم و تنێ کاڤلێ خوە تاری.

٥

[بەرسڤ نە کارێ نڤیسکارانە بەلێ پرسیار سەرمافێ وانە...]

هەیامەک بێتویتە یە.

رۆژگارەک نالەبارە خەونا منداليێ بەرەڤ ئەنکیدۆبوونێ دبە.

د خەونەک هەژ دە وژدان و ئەز هاتن ڤێ جیهانێ. ب خەیالا بەرفرەهـ و نیگاهێ رەخسان مە دنەهاند کو ژیان ژی خەونەکە. نها ژی دنەهینم کو ژیان خەونەک درێژ بە، بەلێ نە وەک خەونا مە بەدەوە.

د هەمان خەونێ دە ئەم پێگەهیان و...

بێهنا خوە ل من فرەهـ بکە. ئەز دیسان پرسیارێ د چاڤێن تە دە دبینم لێ تۆ بەرسڤێ د چاڤێن من دە نابینی ژبەرکو بەرسڤ نە کارێ منە بەلێ پرسیار سەرمافێ منە. ئەز دێ هەول بدم دەنگێ

خوه يێ كو تنێ د هەيامێن هلبژارتنان دە گرنگ، بدم ڤان كێليكێن بێدەنگ و تە و خوە تێبگەهینم چونكی ئەز زیر و بێزارم و تنێ بێدەنگی دكارە بێزارییێ ب داوی بهینە. ژبیر نەكە، بێدەنگی زمانێ بەندەمانێ یە و بەندەمانێ بیست سالێ ژ تەمەنێ من درێژ كرن و هێژتا.

و د عەینی خەونێ دە ئەم ژهەڤ ڤەقەتیان و هاڤی بوون.

- كو مرۆڤ د خەونا خوە دە هاڤی ببە، تۆ تێدگەهی ڤیڤیان؟
- بەلێ!
- تۆ هەست پێ دكی؟
- نۆ!

هاڤیبوون...

هویر هویر ل سیمایێن قریاقووسی بنێرە هینگێ دێ ببینی، و دێ هەست پێ بكی. چەند ئەو پیر دبە پشتا وی قۆف دبە و سەرێ وی ژ زەمینی نێزیكتر دبە. چاخێ كو ئەو دغەیدە؛ مە وەک دوو زارۆكێن دەستدرێژ دبینە و ل مە دحەیتینە. جڤینان ئاراستەی مە دكە. ئەم هەردوو عاجز دبن، تۆ ژ وی عاجز دبی چونكی هێژ تە بچویک دبینە بەلێ ئەز بۆ وی عاجز دبم، وی ئازا دكم چونكی تابانا كەنیێ تە د تاریا دێمێ وی دە دبینم.

ئەو حەز ژ تە دکە ژبەرکو تۆ شەهزادا ئێکانەیی ل سەر عەرشێ بەرماییێن ڤێ میرگەهێ، میرگەها بێ بەهر ژ دیرۆک و خاکناسیا ڤی باژێرکێ نامۆ. حەز ژمن ژی دکە ژبەرکو رووپەلێن داستانا خوە یا تراژیکۆمێدی د رووخسارێ من دە دخوینە لێ بەلێ حەزکرنا خوە ب ئاوایەک توند دەردبڕە. گەرەکە ئەم وێ بزانن و ل وی نەگرن.

حەزکرنا ژدل زوی دگەهە، مەرج نینە ئالاڤێ گەهاندنێ تایبەت بە نەمازە ژ کەسەک نەخواندەوار یان تەمەندار.

پشتی کو قریاقووسێ کەودار مەیێ ب سەر دە دکە و جامێ ڤڕ دکە، ل دیواری ددە، هینگێ ئەو ب خوە دگری وەک وی زارۆکێ یاریا خوە هوندا کری یان شکاندی. دلێ من ێی د ڕکەها بێ دەرگەهـ دە جەمدی پێ دسۆژە لەو حەز دکم وەک باڤێ خوە، یێ کو من چ جار نەدیتی، هەمبێز بکم و هەناسەیا خوە ژ بێهنا وی تژی بکم.

سەروبەرێ وی من دئارهینە و وەها دکە کو دلێ من ب من ب خوە بسۆژە چونکی ئەز ل هەمبەر ماقویلیا وی خوە کێم دبینم.

جەمەد ژی دسۆژە ڤیڤیان.

بیست ساڵە و ئەز بێهوودە ل پەی نەپەنی و ماهییەتێ دگەرم، ل پەی بوها و بنەماییێن هەبوونێ وەک گیان و هزر و زمانی لێ قریاقووسێ قایم ب سانەهی ب سەر هلبوو.

ئەو ب کوردی دهزرینە و دئاخڤە. ب کوردی خەونان دبینە.

ژ رۆژا رۆژ دە کالکا سپی ل پێ خوە دکە و ب دەستەک بەرگیزان بەژنا خوە یا بهۆست و نیڤ دخەملینە. ئەو ل جڤاتان دبێژە:" ئەز کوردستانی مە!" و هندەک کەس ل هەمان جڤاتان ب رویڤایمی دبێژن:" ئەم عیراقی نە!" قریاقووس قایمە بەلێ بێن دن رویڤایمن.

خوەزی ڤیڤیانێ... خوەزی ژ خێرا خوەدێ و میرێ مرادان رە من کاریبا ئەز قریاقووسی بنڤیسم و وی ژی کاریبا من بخوینە.

* * *

- ئەو گەردەنا شوبهێ شەمال، سەر چەشمەیا ئاڤا زەلال... قارورەیا خەمرا حەلال یا شویشە یە یان مەرمەرە؟
- جاما زەلال، خەمرا حەلال، یارێ شەپال...! و یا دی تۆ دزانی.
- ئەرێ، هزار رەحمەت ل جانێ هەردوو هەلبەستڤانان بە.
- نۆش بە هێژا!

- نۆش ئەی جوانترین مێ د دیرۆکێ دە.

بڤەخوە ل سەر ئەفسانەبوونا قریاقووسێ ئەڤیندار ل سەردەمێ گریانا پیاوان. بڤەخوە ل سەر ڤەهسانا ڤێ ئێڤارا بەفرینی و ئاژاوەیا سەرسالا بێ هەوەس.

بڤەخوە و بهێلە شەڤستانا ژ پۆرا تە رەشتر تەمەنێ بەندەمانێ ئێڤارەک دن ژی درێژ بکە. بلا مەی سەرێ تە بگرە و چاڤێن تە بدرەوشینە، بلا لێڤێن تە وەکا دوو پەلاتینکان ژ پاوانا دێمێ تە بفڕینە و سنۆرێن خرمانا تە ل پشت خوە بهێلن.

- ئەزێ بهێلم. بەلێ تۆ ژی بهێلە ئەز باوەر بکم کو سەرانسەر دیرۆکێ تنێ پیاوەک هەیە!

ئەز هێڤی دکم کو وەینێ تە ل گەل بەرسۆژکان دەربکەڤە و ل گەل هلما هناڤێن من یێن زنجری تێکل ببە. بەلکی خەلکێ ڤی واری هەموو بێدار ببە و تۆ و ئەز مەست ببن هەتا رادەیێ گریانێ د کەنییەک بێتابەت دە. دیرۆک ل بەندا پیاوان دمینە ما نزانە کو تۆڤێ پیاوان برهایە.

- ڤیڤیان!
- لەبێ هەی ئەز گۆری!

- لەزێ نەکە، ئەز دێ باسا تشتەک دن بۆ تە بکم...
- ببۆرە.
- تۆ دزانی چا ل گەل چی خوەشە؟
- چا؟ ل گەل ژاژی!
- و قەهوە؟
- ئۆمم... تە جارەکێ گۆتبوو ل گەل چغارەیێ!
- مەی ل گەل چی خوەشە؟ ئەز دبێژم هێژ من نەگۆتییە تە.
- ئەز ب عەسسەهی نزانم بەلێ قریاقووس دبێژە ل گەل گۆشتێ قازان. لێ گاڤا کو ئەز دەنگێ قورئانێ ژئودەیا تە دبهیسم، هینگی دزانم تۆ مەیێ ب سەر دە دکی.
- راستە. چونکی مەیێ ل گەل پێلێن دەنگێ قورئانێ چەژەک تایبەت هەیە، هێژ تە نە جێرباندییە بەلێ پرسیارێ ژمن بکە.

سالێ هات کوژتن و ئەز نەگریام، بەهزاد چوو غەریبیان و ئەز نەگریام و وژدانێ ژی شوی کر و هەر ئەز نەگریام. تنێ جاما مەیێ ل گەل دەنگێ قورئانێ من دگرینە، وەک سێوییەک هوندا ل ناڤا قەرەبالغێ ل خەفتانێ دایکا خوە بگەرە ئەها وەسا زەنگەلۆرا من ژ ئیسکان دخەتمە. ئەز تێر دگریم بەلێ ل دوماهیێ دگەهم لووتکەیا تەوزینێ.

- و گریان نە تنێ ب رۆندکبارینێ یە.

ل سپێدەیێ ئەز دێ سالێ و بەهزادی پێ ئاگەهدار بکم کو من ژی جەژنا سەرساڵێ ب مەیێ، ب گریان و سەمایێ، ب مەهنێن ڤیڤیانێ و بەندەمانا وژدانێ پیرۆز کر.

براکوژیێ سالێ کوژت بەلێ ئەز دێ وی بڤەژینم. بەهزاد ژی دویرە لێ ئەز نێزیکم، گەلەک نێزیک. هەر هەیامەکێ تەلەفۆنا من ل دبستانێ دکە. ل سەرەتا پرسیارا رەوشا من دکە و پاشی من ب هەلس وکەتێن خوە هایدار دکە. هندەک جاران ژی نامەیان ل گەل پەنابەرێن کو ب سەرەدان دهێن، دهنێرە و باسا بێزاری و تنێبوونێ دکە. ئەز تێدگەهینم کو گەرەکە بۆ خوە هەڤالان چێبکە چونکی هەڤال ل غەریبیێ وەلاتە. ئەو ژی وەک سالێ و تە و من و گەلەکێن دن گوننەهە. دبێژە وەک رەڤەندا مسری و ساڵێن هەشتێیان ل مە هاتە.

ژ نیڤا دل حەز ژ دۆستا خوە یا ئەڵمانی دکە بەلێ دترسە.

- دترسە؟ ژ چی...؟
- ژ حەزکرنا خوە یا لاسار.

دخوازە وێ مەهر بکە لێ دکە و ناکە نکارە هەرچەندە هەردوو پێکڤە دژین. دۆستا وی فێری کوردی بوویە، روحا وێ دبن وی ئەردی دە یە یێ کو بەهزاد پێ لێ دکە، هەروەک ئەو دبێژە.

- بەلێ؟
- بەلێ بەهزاد دبێژە پەردەیا کەچینیێ بوویە ئاستەنگ د رێکا پرۆژەیێ زەواجێ دە...

ئەو ترس هەمی، ترسا ئەڤینی و ژیانێ و هاڤیبوونێ ببوو گێرەیا بێدەرێ بۆ بەهزادێ رەبەن. من هەول دا بکم د سەری دە کو ئەڤین جودا یە ژ زەواجێ، کو پەردەیا کەچینیێ نەگرنگە ب مەرج ئەگەر ژ کانگها دل حەز ژ هەڤ بکن. بەهزاد ژ داهاتوویی مالباتێ دترسە ب تایبەت ئەگەرهات و زارۆک پەیدا بوون. دبێژە هەکەر هێژ ناموس ل نک مە دبن کەلێژیێ تنێ دە بە، هینگێ دێ ببێژن کو بەهزاد بێ ناموسە چونکی کەچکەک (بێ پەردە) مەهر کر. هەرجار ژی نامەیا خوە وەها ئیمزا دکە: ل گەل سلاڤێن پیاوەک رۆژهەلاتی!

ڤێ ئێڤارێ بێهنا وی و سالێ ژ وژدانێ دهات. گاڤەک دن بێ مرن - وەک کو ئەو دبێژە - دێ دیسان بێهنا هەردوویان ل گەل خوە بهینە. وژدان هێژ نزانە کو سالێ هاتییە کوژتن و بەهزاد چوویە غەریبیێ.

گەلەک تشتێن دن ژی نزانە.

* * *

ڤیڤیانێ، ژبلی تە و دەستەبرایەک نیڤ مرۆڤ ب ناڤێ ئەمینێ لەنگ من کەس دن ل سەر دارێ دنێ نەمایە. هندەک جاران ئەز خوە دخاپینم و دبێژم کو زارۆکێن دبستانێ هەموو زارۆکێن منن لێ ب راستی تنێ چار سەعەتان چونکی هەر بیست سەعەتێن دن زارۆکێن دایباڤێن خوە نە. ئەز وان ژبیرنەکم ژی ئەو دێ من ژبیر بکن.

پشتی وژدانێ و سالێ و بەهزادی، ئەز ب یەکجاری بێکەس مام. مەرجەک دن ژ مەرجێن خوەداوەندیێ ل نک من زێدە بوون.

بێکەسیێ ئەز دوەستیاندم. ئەز ل چ شریکان نە گەریام بەلێ ل سەمیانەکێ. من سیماێێن هەرسێیان د کەڤالەکێ دە ل سەر پارچەیەک خەزنەیێ سپی گەهیاندن هەڤ و دەم بۆ دەمی ل گەل وان دپەیڤم. گەهـ پرسیار و گەهـ گازندە. گەهێن دن تنێ گوهداریێ دکم، وەک زاڤایەک گوندی و خێڤە بەری کو برازاڤا یەکەمین وانەیا پیاوبوونێ و ڤزکێن خوینێ نیشا دکە.

* * *

کی ڤالا مایە کو ل ڤێ ئێڤارا درەنگ دەرگەهی بقوتە و من فێری هندەک پەیڤێن نوی بکە ژبۆ دیدارێ وژدانێ؟ کێ دکارە دەربڕینا

هەستێن من بکە؟ هەستێن ماندی وەک قریاقووسێ باڤێ تە و سپی وەک تەنبەریکا وژدانێ. ئەڤ بەفرا سپی هەمی نکارە سرنجا من رابکێشە بەلێ تەنبەریکا وێ دکارە؟

ل تاریگەورێن کانوونان کێ ئامادە یە من ل ملێ خوە بتەپتەپینە داوی بهیستنا دەنگێ قورئانێ؟ من بگەهینە تەختێ من یێ نێزیک و دویر؟ نێزیک ژ جەستێ من و دویر ژ خەوا من.

ڤیڤیان، نەبێژە ئەز چونکی گەلەک جاران تۆ ژ من دویری و دقەومە.

ل میلێ دەمژمێرێ بنێرە، دبۆرە و خوە ل بەندا کەسێ ناگرە. بیست ساڵە و ئەز ل بەندا یارا نەیار، یارا من و نەیارا خوە. ئەز باوەر دکم چ نەمایە کو بگەهە، دێ ب مەرەقا زارۆکان و بێریا رێڤنگان ل هێڤیا من بمینە دا ببێژم: ئەز ژی هێژ حەز ژ تە دکم!

- من وێریا ئەز ببهیسم لێ تۆ باوەر دکی کو ئەز بوێرم ب لێڤ بکم؟
- ئەز باوەر دکم چونکی تە وەک وێرەک ناس دکم.
- ویرەک؟ ئەو ژی باشە، ژ ڤی بازێرکی کەسەک من وێرەک بنیاسە.

داوی بارکرنا وێ ئەز ببووم فەلیتە و ب سەرێ خوە دکەتم. من پەیوەندی ل گەل هندەک کەس دن سازکر وەک: دەم، جهـ و ڤالاییێ.

هەروەسا ل گەل شەڤێ و خەونان. ئەز ل گەل تەڤان نڤستم هەتا رادەیێ ئۆرگازمێ و ل گەل تەڤان ژی من خوین دیت. من پیاوبوونا خوە سەلماند.

وژدان وان نهێنیان نزانە لێ بەلێ دزانە کو هەستێ من پیر بوویە و ب پەیڤان جوان نابە، بێ ئەندازە و ب سالێن بەندەمانێ ناهێ پیڤان.

ل سحار و ئێڤاران، دەمێ کو تۆ ب گێسکی ڤان دران رادمالی یا ژ من ڤە هەستێ منە ل جهێ تۆزێ، ئەتۆمێن وی ل هەر درێ بەلاڤ بوونە. هندەک جاران تۆ دبێژی بێدەنگی زمانەک زەحمەت و ئالۆزە و نە هەرکەس دکارە تێبگەهە! بەلێ بیست سالە و زەمان و زەمین و ئەز ل گەل هەڤ ددن و دستینن، ل هەڤ تێدگەهن و هەموو ژی ب زمانێ بێدەنگیێ.

ڤیڤیان، ما دیمەن زوی دگەهە یان دەنگ؟

ئەگەر چاڤێن تە و چاڤێن من د ئاخڤتنێ دە بگەهن هەڤ، بزانە کو دیمەنێ مە هەرسێیان: زەمان، زەمین و ئەز، د بێدەنگیێ دە دگەهن هەڤ.

بیست ساڵە و ئەز بێدەنگ بەلێ ل ڤێ ئێڤارێ وژدانێ گۆت کو وێ گوهـ ل دەنگێ من دبوو ب تایبەت ل جهێن کەڤنە ژڤانێن مە، بن سیها دارکاژێن خەستەخانەیێ، سەرێ ملا زیارەتان. هەروەسا کاتێ کو پیرگێ زارۆکان دهات. ل پەی دەنگێ من دچوو بەلێ نەدگەهیا. تشتەک دن ژی گۆت بەری کو خاترا خوە بخوازە:" من ناڤێ کوڕێ خوە یێ ئێکانە کرە ئاڤدەل. پشتی کو مێرێ من د شەرێ براکوژیێ دە هاتی کوژتن ژبلی ئاڤدەلی من کەسێ خوە ل سەر دارێ دونیایێ نەمایە!"

تۆ دترسی کو دەم هاتبە و ئەز ل دویڤ وێ هەرم و تە ب تنێ بهێلم؟ نەترسە ڤیڤیان. تۆ نا ئاخڤی، لێ ب ئاوڕان تۆ من ددی ئاخاڤتن. ئەز ژی دترسم: ل سەر وێ دترسم، ل سەر تە، ل سەر ڤان نڤیسارێن کو کەس نەخوینە، ل سەر ڤان رامانێن بویژی د ناڤ خوینا سەرێ من دە خوە دگەڤێزن.

خوە نەترسینە ژبەرکو ئەز دێ بمینم.

- هەردوو چاڤێن تە پرسیار دکن: کەنگی و ل کویڤە تە وژدان دیت؟
- ئەرێ. ئەز دزانم تۆ زمانێ چاڤێن من تێدگەهی لەو بێدەنگ دمینم.
- دووکەس ل هەڤدوو تێبگەهن نە خراپە. ب راستی حنێرەکە نەمازە ل سەردەمێ هەڕایێ و ل جهەک ژبیرکری وەک ڤی باژێرکی.

ل سەمتا دارکاژێن خەستخانەیێ دەستپێکا ئێستگەها بەندەمانا بیست سالان وژدان پێرگی من هات و سلاڤ دا. ل گەل ڤەدەنگێ وێ دەستێن من لەرزین و چۆکێن من سست بوون. وەک رەفدەیەک کۆتران کاغەزێن گۆتارا دەولەتێ ژ هەمبێزێ من فڕین. بەری کو پێن من من بهێلن، من ئەو هێلا و ئەز بۆریم، لێ ئەو ل سەر ملێ خوە زڤری و گازی من کر. ئەز راوەستاندم و هات دەستێ من. دەستێ من گەرم بوو بەلێ نەسۆت هەرچەندە ئاوڕێن وێ وەک لوولاڤی ب سیڤدەرێن شکەفتێن چاڤان دە شۆڕ دبوون. دەنگێ وێ ژی سار بوو. وەک هەمی بویژنێن بەدبەخت وێ ژی بەژن و بالا خوە ب ملدەفەکێ نخاڤتبوو، ئاسۆ ب درێژیا بیناهیێ تاری ببوو لێ تەنبەریکا وێ یا سپی مینا مۆمەک تریسکدار بوو، تاریا گەردوونێ هەموویێ نەدکاری بڤەمرینە.

تفا سۆر ژ کانیا دەڤێ من دزا و بێهنا من چک دبوو. ل بەر پێلێن بادەڤێ ئەز ل کاغەزێن خوە گەریام و ئەو ژی ل هندەک پەیڤان ژبۆ لێبۆرینێ. هەردوو چاڤێن وێ یێن جوان - نە تەمەت یێن تە جوان - پتر ژ لێڤێن وێ دئاخڤتن و ئەز خامۆش و ماتمایی ببووم.

من دڤیا بپەیڤم و ببێژم هێژ ئەز ئاڤدەلێ بەرێ مە، هێژ بێریدارم بەلێ وێ زانی کو ئەزمانێ من ناگەرە لەورا ل هاوارا من هات و گۆت:" هێژ تۆ مێهڤانێن هەستیگران خوەدان دکی؟ نەخوە هزرا من و ئیشەڤ بکە!"

پرسیارا خوە وەک ماینەکێ هاڤێت بەر پێن من و موهلەت نەدا ئەز بڕەڤم یان خوە بدم ئالییەکێ، رێیا خوە گرت و چوو بەلێ دەستێ وێ ما د دەست من دە.

ئەرێ جان، چ نەمایە وژدان بگەهە.

ئەز دزانم ئەو دێ تێر دەنگ بکە بەلێ نزانم دێ چ ببێژە. حەز ناکم ئەو باسا بەرێ بکە. ئەز دترسم وەک جارکێن جاران مینا چویچکەکێ ل بەر بارانا رۆندکێن وێ بلەرزم و ڤێجا ب ئاسمانێ ڤالا بکەڤم. ئەگەر ئەو بپەژرینە، دێ بێدەنگ خوە د هەمبێزێ وێ دە هوندا بکم.

ل رۆژگارا زارۆکیێ، جارەکێ ئەز ل ناڤ خەرگەلەیێ دە هوندا بووم بەلێ خوەدان خێرەکێ دەستێ من گرت و وەک سێوییەکێ راسپێرام مزگەفتێ. مەلایی ب کۆڤکێ بانگ کر: هەی هێ زارۆکەک هاتییە دیتن ناڤێ وی ئاڤدەلە...!

یەکەم جار بوو د دیرۆکا مەزگەفتێ دە مەلایەک ب وی ئاوایی بانگ بکە. هەر جار دهات گۆتن: هەی هێ... زارۆکەک هوندا بوویە!

ژبلی دایکەک تەمەندار ئەو ژی د ناڤ نڤینان دە - هێژ زوی من دهێلە - کەس دن نەبوو ل من بگەرە. ژ هینگێ دە ئەز ل کەسان دگەرم نەکو کەس ل من دگەرن.

نها دخوازم جارەکێ تنێ خوە هوندا بکم.

وژدان دێ بگەهە و ئازادیێ ل گەل خوە بهینە... ئەز حەز دکم من ژ قەیدێن بەندەمانێ و پەستانا ڤێ ژیانا قورس ئازاد بکە. هەست دکم کو ئازادیا من نێزیکە بەلێ ژ تە ناڤەشێرم ڤیڤیان، یەکەم جارە و ئەز ژ ئازادیێ دترسم. پرسیار نەکە چما چونکی ئەز ب خوە ژی نزانم.

- گوننەهە تۆ کەسەک دن ببینی و خوە هوندا بکی!
- گوننەهکاری یان گوننەهباری یە؟
- تۆ تۆلا خوە ل خوە ڤەدکی.

* * *

وژدان بوو سەرێ سەبەبێ کو ئەز ببم بەزەکار. بەزەيێن من وەک کێڤژالەيان د بنێ ئەقيانووسەک سامدار دە، د ناڤبەرا جان و دەروون و جەستێ من دە جار ل ريکستانێ دگەرن و جار ل کەڤزکان. ساوا سەرێ من ژ کێليکا هەڤديتنێ يە. ئەز دترسم نەکو جەمەدا من گڕکانا هەستێن وێ بڤەمرينە داوى کو گوب بوويى ل ڤێ ئێڤارێ.

ساو...

ئەڤ سامانێ نەواز، مە يێن نەديبەدى و ماتەمين بەتەر دکە و دهێلە کو ئەم هەست ب هەبوونەک ئاوارتە بکن ل دەمەکێ کو هێژ ئەم ل سەر خەونێن کيفکوويى و شوينواران دگرين. ساو بەدەوبوونێ دمرينە... نێزيکبوونا دوماهيان رادگەهينە... ناسنامەيان دبوهوژينە و وەلاتان ژى داگێر دکە.

- ساو...! ساو...!
- ئەرێ ساو، ڤيڤيان جان.
- ساو سنۆرە د ناڤبەرا خڕۆشانا تە و ڤەهسانا من دە، د ناڤبەرا حەزا وێ و هەراسەيا من دە. بەلێ عەينى ساوێ دکارە کەسەک وەک من کەودەن، کرێت و بێ سايە، ل گەل تە خوەشک و ئازاد بکە. ئاخ ڤيڤيانێ، يان تۆ درەنگ هاتى يان ئەز زوى هاتم. لێ تۆ ببێژى کو وژدان د دەم دە بهێ؟
- ئەز هێڤيدارم بەلێ گومان دکم!

- گومان...

گومان پێویستە ب تایبەت ل دەمێ پرسیاران و ورووژاندنا پرسێن هەستدار. هەروەها ل دەمێ هەلسەنگاندن و بڕیاردانێ بەلێ هندەک جاران باوەری ژی پێویستە. وەسا دیارە کو باوەری بوویە پرسگرێکا سەردەمی لەورا هەرکەس دبێژە: باوەر بکە! کەس نابێژە: گومان بکە! هەرچەندە گومان نێزکترە بۆ راستیێ.

ب هەر حال، گومان بکە و باوەر ژی بکە، و چ بقەومە ژی، نەهێژا یە کو کەس ل سەر من بترسە یان دلێ خوە ب من بسۆژینە ب تایبەت کەسەک وەک تە گەوهەردار ل زەمانەک نەجس دە.

وژدان باوەر دکە کو ئەز مەزنم، نڤیسکارەک مەزن.

ئەو بێقام حەز ژ لۆنجینۆسی دکە و ل ڤێ نیڤرۆیێ ئاخڤتنا وی هینا بیرا من:" نڤیسکارێ ساز و مەزن خوەداوەندەکە."

ژبەر هندێ وێ گۆت: " ما قەی خوەدێ دمرە؟"

من نزانی چاوان بەرسڤا وێ بدم. پشتا وێ ب لۆنجینۆسی گەرم بوو. بلا وژدان من مەزن ببینە بەلێ ئەز وەسان خوە نابینم.

تۆ دزانی ئەز وەک چ مە ڤیڤیان؟

ئەز دێ ببێژم تە بەری کو تۆ ژی وەک وێ پەسنێ من بدی. ئەز وەک زیارەتی مە؛ ژ دەرڤە پاقژ و ب گولهنار و نێرگزان خەملاندی و ژ ناڤدە تەنگ و تاری، تژی کرم، تژی گوننەهـ و خرێز.

دبە کو خوەداوەند نەمرە هەروەک وژدان دهزینە. لێ ئەنجەق پەریشان دبە. سەرێ چەند سالانە و ئەو ژ خوەداوەندێ خوە دویر و وەها دزانە کو هێژ پیرۆزە.

من پەسنێ وێ باوەر کر و نیاز هینا کو واتەیا خوەداوەندیێ بەرجەستە بکم: من ژمێژا فەرمان دابوو کو سالێ ژ دارا براکوژیێ نێزیک نەبە بەلێ ئەو برسی ببوو، بێحەمد دەستێ خوە ل بەر نەمەردان ڤەدکر و سەرێ خوە دچەماند. سالێ ژی وەک قریاقووسێ مە بەژنکورت بوو لێ سەربلند. سێڤەک کرمی ژ دارا براکوژیێ هاڤێتن بەر... خوار و پێ کەت.

و ئەز؟...

ئەزێ (خوەداوەند) ماتل ببووم. من سالێ ژ بەهشتا بەرین نە درێخست بەلێ من نکاری ژی پاریيەک نانی بۆ وی دابین بکم. نەخوە، کا هێز و واتەیا خوەداوەندیا من ڤیڤیان؟ من جەندەکێ وی ل بن سیها

دارێ نژاند و هەرساڵ ل گەل میراتێ قوربانێن براکوژیێ، ل بەر کێلا سەرێ وی سترانا ئاشتیێ دستریىم.

ئەرێ. پاریێ نانی سەر ژئاهۆرامەزدایی ژی ستاندبوو. سێڤا کرمی ببوو تبەرک و یەکێ دهاڤێت بەر پێ دن.

کولبە بوو و دارا براکوژیێ تێرپەل و تێرسێڤ بوو.

٦

[درەو تاوانەک مەزنە بەلێ بێ سزادانە ژبەرکو هەرکەس دکە...]

” تۆ دزانی ئەز حەز ژ تە دکم، حەزکرنا ژنێ بۆ زەلامی. ئەز ژی دزانم تۆ حەز ژ من دکی بەلێ حەزکرنا مرۆڤی بۆ مرۆڤی. سالا هەفتێ یە و بەرێ من دگەهە، هاتمە بەر شویکرنێ، هەرساڵ ل تاڤسۆرکێن هاڤینێ گورزەک گولگەنمی ب هندەک داڤێن پۆرا خوە گرێددم و دادهینم بەر دەرازینکا تە. ل ئێڤارێن بوهارێ قەفتەک کولیلکێن رەنگین ژ باغچەیێ قریاقووسێ ئەڤیندار بۆ رەنگێن سرۆشتێ بۆ تە دچنم، و ل پایزان مستەک بەلگێن زەر، و ل زڤستنانێ ژی شەمالکەکێ هل دکم و دادهینم سەر قەراغێ پەنجەرەیێ. ئەز مگێز و ئارەزوویا تە ناس دکم، دزانم کا تۆ حەز ژ چی دکی و حەز ژ چی ناکی. ما قەی هەر ژنەک دزانە کا زەلام حەز ژ چی دکە و حەز ژ چی ناکە؟

هندەک جاران گاڤا کو ئەز ب تنێ د ڤێ کەلها خاپوور دە دمینم، ب بەلگێن کولیلکا بەیبینێ خوە دخاپینم و هەستێ تە بۆ خوە یا دێوانە پەڕاوە دکم، دبێژم: حەز ژ من دکە؟ حەز ژ وژدانێ دکە؟

پڕانیا نەڤلان بەلگا دوماهیێ بۆ وژدانێ دمینە و هەکەر جارەکێ بەلگا دوماهیێ بۆ من ما، وێ شەڤێ هەموویێ خەوکا من ناهێ ژ کەیفان دە، جەژن و سەماگەری یە. و وەکی دن، دیسان خەوکا من ناهێ بەلێ ژ قەهران دە.

جارنا تۆ دبێژی: ئەرێنا ئازاردەرە!

راستە ئازاردەرە، بەلێ د هەمان دەمی دە ئارامگەهە هەروەک بەندەمانا تە و وژدانێ، هەردوو ئەڤیندارێن بێ مراد...“

- تە دیسان دالغە لێدا ڤیڤیان؟
- ببۆرە، هزرێن من دویر چوون هەتا کو وەستیان.
- هزر بەرەڤ جهێن بلند تنێ دفڕن.
- ئەرێ، هەفت سالە و ئەز ناهێلم ئەو نزم بفڕن لەو دوەستن.
- جاما تە رویبکم؟
- نۆ، سوپاس. من فراڤین و شیڤ هەردوو نەخوارنە. تۆ دزانی، مەی بۆ گەدەیێ ڤالا خراپە. تۆ بڤەخوە و ئەز دێ چغارەیەکێ ژ پاکێتا تە بکێشم.
- ڤیڤیانێ، بێهنا مەیێ و بوخویرێ ل گەل بێهنا بەفرێ و شەڤێ تێکل دبە.
- و بێهنا وژدانێ؟

- بێهنا سالێ و بەهزادی ژ وێ دهێ و بێهنا وێ ژ من دهێ.
- ...!
- تۆ بێدەنگی جانم!
- ئەز چ ببێژم هێژا؟ ئەڤ ئودەیا کو جار تۆ دبێژی وەک کاڤلێ ئاخێ یە و جارەک دن وەک زندانا تەکانە یە، باوەر بکە- ببۆرە مەبەستا من گومانێ بکە داکو تۆ نەبێژی باوەری بوویە پرسگرێکا سەردەمی - تەک جهە کو ئەز، دیلا حەزێن هار، خوە تێدە ئازاد و سەربخوە دبینم. سەعەتێن درێژ د ناڤبەرا هەرچار دیواران دە دقەدینم. رۆژ نینە ئەز بەژنا خوە د بەر کەڤالێ کیاکساری دە نەتەوینم. ئەز گەلەک حەز ژ وی دکم. هویر هویر لێ دنێرم کا چاوان ئەنیشکا خوە ل سەر کەڤلوژانکێ رۆژێ پالاندییە و ب هەردوو چاڤێن تویژ بەرێ خوە ددە ئاسۆیا دویر. رهێن وی دگەهن هەتا سەر زویری و سمبێلێن وی ژی ل بن گوهان دزڤرن، وەک تەنبەریکا وژدانێ و سرنجا تە، ئەها وەسا سیماییێن وی ئاورێن من دڕەڤینن. هەروەک تۆلازەک سەڵت د بوهارا تەمەنی دە. تۆ دزانی، د چاڤێن رەهبەرەک وەها دە مرۆڤی چ بڤێ دکارە ببینە: ژیان، مرن، ئەڤین، ئاشتی، ئاگر، پرسیار و بەرسڤ. ل دەستپێکێ من دگۆت قەی عەورێن بارینەرن ل هنداڤ سەرێ وی بەلێ دوهی ژنوی من زانی کو هەسپێ وی یێ فڕیندە یە و باسکێن خوە بۆ شاهسویاران دگەڤزەلینە.
- بەردەوام بە ژ کەرەما خوە!
- هەروەسا ئەڤ دیوارێ تژی دەرز. تۆ دبێژی بوویە مەسکەنێ سیسرک و کمکمە و پیرتەڤنکان بەلێ ئەز دبێژم بوویە مەسکەنێ

ئەڤین و ژیانێ. سەبرێ من پێ دهی ژبەرکو سالێ و بەهزادی دهینە بیرا من. تۆ دبینی، هێژ دەستخەتێ هەردوویان وەک خوە لێ خویا دکە؟ قەنجە تە ئەو هزرە کربوو، هەرجار هێما یان گۆتنەکێ ل سەر گێچا دیواری بنڤیسن و ئەڤرۆ ببن بیرهاتن، بیرهاتنێن هەری سەبرین و خەمرەڤین. بەلێ ئەز نزانم کا هێمایێ ڤێ سازا بێ تێل و ڤێ پەراشۆتێ واتەیا چی ددە؟

- هەکەر من زانیبا رۆژەک دێ بهێ و سالێ و بەهزاد دێ من بهێلن هینگێ دا ببێژم ئیمزایێن خوە ل هەر درێ بکن تەنانەت ل سەر سوبا و سوبەترا ژی. وەک مووزەخانەیێ یە، مووزەخانەیەک نەبیندار. هێمایێن سازا بێ تێل و پەراشۆتێ دوو برینێن کول و بێ دەرمانن. بلا جارێ سوحبەتا وان بۆ پاشی بمینە...

- باشە!

- هندەک جاران ئەز ڤێ هۆلا زەمینی - دەستێ خو دادهینە سەر هۆلا زەمینی ل سەر ماسەیێ - ب سەرتلا خوە دزڤرینم، دبم سەمتا رۆژئاڤایێ و دبێژم: ئەڤە ئەڵمانیا یە بەلێ کانی بەهزاد؟ پاشی دبم سەمتا رۆژهەلاتا خۆپان و دبێژم: ئەڤە کوردستانە... ئەڤە بازێرکێ مە یە بەلێ کانی سالێ؟ و دزڤرینم و دیسان ل سەمتا رۆژهەلاتێ رادوەستە، دبێژم: ئەڤە کەلها بەندەمانێ یە، ئەڤە کالێ سەردەمی یە، ئەڤە ڤیڤیانە و ئەڤە ژی ئەو ئافەریدەیێ سەیرە بەلێ کانی وژدان؟

- ئەڤ کەڤالێ تە ژ نیگاهێ خوە نیگارکری، جارنا بێهنا وژدانێ ژێ دفرە بەلێ دەنگ و رەنگێ وێ؟... ئەڤ کەڤال تایبەتە ژبەرکو پرە ژ

شوینتلێن تە. هەروەسا ئەز حەز ژ کەڤالێ ڤانکۆخی ژی دکم. ئەرێ ئەڤ رەفدەیا قرِان ل هنداڤ زەڤیا گولبەرِرۆژان چ دکە؟ ئەز تێناگەهم، هەلبەت واتەیێن کویر ددە. ئەز دبێژم ئەڤ کەڤال ژی ب بێ دن ڤە گرێدای یە، دبە کو هەرسێ عەزیزان بهینە بیرا تە.

- ئەرێ، هەرسێ عەزیزان دهینە بیرا من و ئەز ب خوە دویرخستی ژ بیران.

- وەلێ، تەختێ تە ل بەر دیوارێ دوماهییێ ئەز نەوێرم نێزیک ببم، ژ دویر ڤە هێڤ دکم. دترسم نێزک ببم و خەونێن تە هشیار بکم. ژ بیر نەکە هێژ ئەز نەبوومە دایک. هەروەسا ئەڤ دەمژمێرا دارساجی، بێهنا زەمانی ب سەر دکەڤە. ل هەر سەعەت و نیڤسەعەتێ زنەگلێ وێ دژەنە. هندەک جاران ئەز ژ ئودەیا خوە دەنگێ وێ دبهیسم. خۆرتێن تاخێ هەموو چاڤزلکانێ ل گەل من دکن و ئەز چاڤزلکانێ تنێ ل گەل وێ دکم... دینەک خوەدێ مە!

- نە تنێ تۆ. بەلێ ئەز ژی دینەک خوەدێ مە ب تایبەت هەکەر بێن دن هەموو ب ئاقل بن، هەروەسا وەکی دن.

- سوحبەت ژناڤ دەربکەڤە. من بەری نها جێرباندییە، دەمێ کو ئەز ژ نشکەکێ ڤە بەرێ خوە ددم وێ، یەکسەر میلێ خولەیان دبۆرە. تۆ باوەر دکی؟

- ئەرێ باوەر دکم.

- تۆ دکاری شرۆڤە بکی؟

- سانەهی یە. تۆ ئاورِمەستی و ئەو ژ ئاورِین تە درِەڤە. ما کی دکارە خوە ل بەر ئاورِێن تە بگرە هەتا کو ئەو بکارە؟ کا جارەکێ

تاقی بکە، چاڤێن خوە بنقینە ئەڤجا هێڤ بکە... هەکەر بۆری هینگێ تۆ حەقی!

- ئەز گۆری کەنیا تە بم، بەلێ ب راستی بوویە مەتەڵ چونکی ل گەل هەر دەمژمێرێ وەسا یە، کەنگی بە و ل کویڤە بە.

- پرسیارا قریاقووسی بکە. ئەزموونا وی ل گەل دەمی پترە ژ یا مە.

* * *

- ڤیڤیان، تۆ دزانی کەیفا من بۆ چی دهێ؟

- بۆ چی؟

- تە گۆت هێژ تۆ نەبوویی دایک. بەلێ کا چاوان دایک ب دەستێن خوە زارۆکێن خوە ژ جل دکە و سەرێن وان دشوو، پاشی ب خاولیێ وان زوها دکە، ئەها وەسا تۆ پرتووکان ژ تۆز و غوبارێ دادقوتی و ب لێڤکا ئەتەکێ خوە یێ شەهدار بەرگێن وان پاقژ دکی و دیسان دادهینی جهێن وان.

- تۆ دزانی کا من کیژان پرتووک خواندییە و کیژان نۆ؟

- هەلبەت دزانم!

- راستی؟

- ئەز ژی وەک هەرکەس دن، هندەک جاران درەوان دکم، بەلێ د بارێ وێژە و ئەڤینێ دە هەرگیز نا. چ کەس وەک تۆمایێ ئەکویناسی باندۆرا درەوێ ل سەر دەروونێ نزانە.

- ژ ناڤێ وی دیارە کو خریستیانی بوو!

- فیلۆسۆف و باوەرمەندەک ژ سەدێن ناڤەند بوو ل فەرەنگستانێ. ب رەگەز ئیتالی بوو. ببوو جهێ ترانەیێن هەڤکارێن خوە د دێرێ دە. یا ژ وان ڤە پەلەدینە. هینگێ ژی وەختێ کو هندەک کەس ژ کەسەک دن ژیر و زیرەک دقەهرین ب پوختان دگۆتن دینە.

- وەک نۆکە؟

- بەلێ، پێدڤیا وان کەسان ب مەهانەیان هەیە. ل دینان دگەرن داکو خوە ئاقلدار ل قەلەم بدن.

- و هەکەر دین پەیدا نەبن؟

- هینگێ دێ کەسێ هەری ئاقلدار د ناڤ خوە دە دین بکن هەروەک مەسەلەیا ئەکویناسی.

- کا ببێژە مەسەلەیا وی چ بوو؟

- جارەکێ ژ جاران قەشەیێن دێرێ هەموو پێکهاتن کو حەنەکێن خوە ب وی بکن. چوون بەر پەنجەرەیێ راوەستیان و ب زاراڤەک نێزیک راستیێ گۆتن: سەیدایێ ئەکویناس، وەرە بنێرە کا چاوان چێل دفڕن!

- ئێ...!

- ئەو چوو بەر پەنجەرەیێ داکو ل چێلان بنێرە کا چاوان دفڕن، بوو تیقەتیقا کەنیێ وان.

- باوەر کر؟

- گۆت هوین چما دکەنن؟ ئەز دکارم باوەر بکم کو چێل دفڕن بەلێ ئەز نکارم باوەر بکم کو هوین یێن رێبەر و فێریار درەوان بکن!

بەری نها من ب کورتی باسا پرتووکان و خواندنێ دکر. دەربارەی پرسیارا تە، کا ئەز دزانم تە کیژان پرتووک خواندییە و کیژان نۆ؟ من بەرسڤ دا و گۆت هەلبەت دزانم، چونکی ئەو پرتووکا تۆ بخوینی بێهنا گولاڤا تە ژ رووپەلێن وێ دفرە، داڤێن پۆرا تە دناڤ دە دتەیسن و بەرگێ دوماهییێ ژ ئالیێ ناڤ دە ب سۆرە لێڤێن تە ئیمزا دبە.

ئەز دترسم جارەکێ رووپەلێن تویژ لێڤێن تە بریندار بکن... و ئەز نکارم برینان سارێژ بکم.

ڤیڤیانێ!

ئەمانەت تۆ و خواندن. وەک من بەری ڤێگاڤ گۆتی، کێم کەس تەمەت من دخوینن لێ کێم کەس وەک من نەزانن ژی. بەلێ سەدەم ژ منە و نە ژ خواندنێ یە. بەهرا پتر ژ جڤاکێ مە قەدرێ خواندنێ نزانە یان نەڤێ بزانە. ئەز حەز دکم تۆ بزانی و هەتا کو بزانی لازمە بخوینی و دیسان بخوینی و هەمدیسان.
نە هەر خواندەوارەک زانا یە و نە هەر نەخواندەوارەک نەزانە.

هەکەر جڤاک بخوینە دێ بزانە، هەکەر بزانە دێ پرسیار بکە، و پرسیار ئانکۆ لێپرسین و دوماهیکا لێپرسینێ ژی دادگەهە.

تکایەک من هەیە ڤیڤیان، بەری کو تۆ نڤیسارەکێ بخوینی پێدڤی یە خوە ئامادە بکی. هەمیێ ژ بیرا خوە ببە: ناڤێ خوە، رەگەزێ خوە. ئانکو: ژ بیر بکە تۆ کی ی و کێ نڤیساندییە داکو ژ نڤیسکاران زیز نەبی.

- مەبەستا تە نڤیسکار نەپەنی بمینن دا ناڤ و رەگەزێ وان باندۆرێ ل خواندەڤانان نەکن؟

- لەبێ، نە تنێ ئەو بەلێ دا خواندەڤان گرنگییێ ب هزر و رامان و پەیامێ بدن نەکو ب ناڤ و رەگەزێ نڤیسکاران.

- ئامۆژگارییێن تە هەردەم ل بیرا منن هەروەسا تێبینییێن تە دەربارەی پرتووکان و نڤیسکارییێ...

- ■ کا چاوان مرۆڤ پرتووکێ دخوینە ئەها وەسان پرتووک ژی مرۆڤان دخوینە.
- ■ ناڤێ نڤیسکارێ پرتووکێ نەگرنگە بەلێ ناڤەرۆکێ وێ گرنگە.
- ■ پرتووکا خراپ ب ناڤێ نڤیسکارێ خوە دهێ ناسکرن.
- ■ پرتووکا قەنج ئەوە یا کو نڤیسکارێ خوە بدە ناسکرن.
- ■ پرتووک ژی وەک ئادەمیزادی یە، باوەرنەکە بێ کێماسی هەبە.

دەربارەی خواندنێ ژی:

- ■ خواندەڤانێ ساز کێماسیان دبینە و سەرراست دکە.

■ خواندەڤانێ نەساز دلەزینە تنێ دا بگەهە داویا پرتووکێ.

هێژا، هندی ئەز ساخم ڤان پەندان ژ بیر ناکم. ئایا پەندەک مایە و من نەگۆتی؟

- ئەرێ.
- کیژان؟
- مرۆڤ پرتووکا هەری بەدەو و سازە. ئەم هەموو پرتووکن بەلێ کی مە دنڤیسە؟ ژبۆ چی؟ ژبۆ کێ؟ و کی مە دخوینە؟

٧

[سەربلندی هەردەم پێویستە و دەنگبلندی هندەک جاران، بەلێ
دفنبلندی جارەکێ تنێ ژی بە زیاندارە...]

” تۆ ڤێ بەفرا سپی وەک تەنبەریکا وژدانێ دبینی بەلێ ئەز وەک دلێ تە دبینم. ئەز دلنیا مە وژدان ئەڤینا جاوید و بێداوە لێ ب قاسی من حەز ژ تە ناکە. دبێژن کەس ژبۆ کەسەک دن نەهاتە ئافراندن بەلێ ئەز باوەر دکم کو تۆ و ئەز ژبۆ هەڤدوو هاتنە ئافراندن. تۆ سامانێ هەری بوهایی و ناهێلم کەس تە ژ من بستینە ب خوە وژدان ژی...“

لاسایی مریان نەکە ڤیڤیان. ئەگەر مری رابن دێ هەتکا مە (زندیان) ببن. بێدەنگ نەمینە، و چاڤێن خوە نەنقینە.

گاڤکا دن تە باسا ئازادیێ دکر. مریێن مە گەهیان ئازادیا خوە و هێژ ئەم نەگەهیانە. ما گەرەکە ئەم ژی بمرن هەتا کو بگەهن؟

ئەز حەز ناکم ب خاکساریا خوە تە زڤێر بکم لێ تە بیرهاتنێن کەڤن هینان بیرا من. د زندانا تەکانە دە، ئەز پتر ئازاد بووم ژ نۆکە.

هەرسێ دانێن رۆژێ جەستێ من دهات ئەشکەنجەدان لێ روح و هزرا من ئازاد بوون، دویر بوون و دەستێن وان ژێ نەدگرتن. کەسێ نەدکاری سەرەدانا من بکە بەلێ من دکاری: ئەز ب روح و هزرا خوە دچووم جەم هەرکەسێ کو من دڤیا ئەز ببینم یان بئاخڤم.

ڤیڤیانا من، ژ بیر نەکە کو مرۆڤ ژ چار زاتان پێک دهێ: جەست زاتێ نزم، هەست زاتێ ناڤین، رامان زاتێ بلند و رۆح زاتێ بلندتر. چ کەس و چ تشت نکارە وان زاتان دەسپلین بکە ب تایبەت زاتێ بلندتر.

سالا بیستێ یە و ئەز ل هێڤیا وژدانا دویر بەلێ سالا هەفتێ یە و تۆ ل هێڤیا ئاڤدەلێ نێزیک. مرۆڤ بێریا کەسەک نیزیک بکە جودا یە کو مرۆڤ بێریا کەسەک دویر بکە. ئەز وێ دزانم.

بێ گەزاف، ئەز دکارم ببێژم ژیانەک بێدادە.

هەفت سالە و تۆ دخەونا وێرەک دە مەزن و پەروەردە دبی و هێژ قریاقووس تە بچویک دبینە.

- تۆ چاوان من دبینی؟
- چاڤێن من تێرا دیتنا تە ناکن.

” ئەگەر راست ئاڤدەل من وەها گرنگ دبینە، نەخوە چما سەرێ هندە سالانە هێژ ئەو حەز ژ وژدانێ دکە؟ چما ئەز نەشێم وژدانێ ژ بیرا وی ببم؟“

ئەز ڤێ پرسیارێ ژ تەڤنێ بێدەنگیا تە دڤەهینم بەلێ بزانە بەرسڤ نەپەنی یە چونکی ئەڤین ب خوە پەیوەندییەک نەپەنی یە و هەتا نها کەس نکارە ب دورستی سەدەمێن وێ تێبگەهە. زانست دکارە کارتێکرن و هاندەرێن وێ ئەنالیز بکە بەلێ وەک هەست و پێکهاتە؟ ئەز گومان دکم.

ڤیڤیان، هەکەر هێڤێنی ئاقل د سەرێ من دە هەبا، ئەز دا ل سەرێ رۆژێ وژدانێ ژبیر بکم لێ وەسا دیارە، یان ئاقل د سەرێ من دە نینە یان ژی ئەڤینێ چ پەیوەندی ب ئاقلی ڤە نینە.

پرۆبلم د من دە یە. پشتراست بە.

تۆ گەلەک هێژایی لێ ئەز زوی ب زوی نابێژم چونکی ل دەستپێکێ و داوییێ تۆ ژی ئافرەتی و دەمێ کو پەسنێ ئافرەتێ دهێ دان وی چاخی دفنا خوە بلند دکە و کەسێ دفنبلند ژی بەرپێن خوە باش نابینە. سەربلندی هەردەم پێویستە و دەنگبلندی هندەک جاران لێ هەکەر دفنبلندی جارەکێ تنێ ژی بە هەلبەت زیاندارە.

ڤیڤیانێ... پەریزادەیەک وەک تە نەحەوجەدارە کو تەرێفەک وەک من پەسنێ وێ بدە. ڤێ راستیێ ژ بیر نەکە.

* * *

- دیسان دبێژم: ئێڤارا خێر و گوننەهانە. ڤێجا بلا خێر بەهرا تە بن و گوننەهـ بەهرا من بن. دەنگ بکە دا پێلێن دەنگێ تە من ل گەل خوە ببن.
- بۆ کویڤە هێژا؟
- بۆ کویڤە بە خەم ناکە، یا گرنگ ئەوە کو ژ سنۆرێن ڤی باژێرکی دبۆرن.
- تۆ دزانی، ئەز خوەدیکێ نە تنێ ژبۆ خەملاندنێ ب کار دهینم بەلێ بەهرا پتر ژبەرکو هەست ب تنێبوونێ دکم. ل گەل خوە دئاخڤم و خوە پتر ناس دکم. ل بەرامبەر رادوەستم و پرسیارێ ژ وێ کەسا تێدە دکم: تۆ کی ی؟
- بەرسڤێ ددە؟
- ئەرێ، دبێژە وەک هەر کەچەک دن ل ڤی باژێرکێ بێ هەدار ئەز بێ ناسنامە مە، ل ناسنامە و چارەنڤیسێ خوە دگەرم.
- و پاشی...؟
- پاشی ژ نشکەکێ ڤە خوە ژ خوەدیکێ دهاڤێژە و پەلاماری من ددە. پۆرا من ڤەدچەرینە و سەرێ من دگرە و ل دیواری ددە. زار زارا گریێ من و تیقە تیقا کەنیێ وێ تێکل دبن. پاشی دلێ وێ ب من دشەوتە،

من ل هەمبێزێ خوە دتەپتەپینە و بەری کو بنڤم ب پستە پست د گوهێ من دە دبێژە:" یاخی ببە و ب ئاوایەک ڤەکری رەفتار بکە!"

- ل رۆژهەلاتا ناڤەراستێ یاخیبوون واتەیەک نەرێنی ددە. بەلێ گۆتنێن وێ هێژا نە کو تۆ هزرێن خوە ل سەر بکی.

- راستە بەلێ بێهنا من هینا، ئەز بۆ وێ ناهێلم.

- خەم ناکە جانم... خداما تە یە!

- ئەز و ئەو هەردوو خدامێن تە نە.

- من ژ بیر کر ببێژم تە، تشتەک دن ژی گۆتە من.

- خێر بە؟

- گۆت چێنابە تۆ پەڕاوەیا بیرهاتنێن سەیدایێ ئاڤدەلی بێ ئاگەهیا وی بخوینی.

- خەبەری وێ یە.

- ببۆرە بۆ راستبێژیا من.

- مالا وێ ئاڤا و سوپاس بۆ وێ راستبێژیا کو شیایی دوو کولیلکێن نیسانێ ل ڤێ ئێڤارا بەفرینی ل سەر رویێن تە ببشکوڤینە.

تە بیرا سالێ و دلبەرا وی یا سەلار هینا بیرا من. سالێ دناڤبەینا خوە و من دە دگۆت کو دۆستا وی دلبەرێ خوە ب تەنکا دەرپێکورتی دکر، مۆمێن رەنگین هل دکرن و ل بەر دەنگەژەیێن موزیکا کلاسیک ب تایبەت یا ئالان شۆپێنی، پەنجەرەیێن جانێ خوە بۆ بایێ بەنگینیێ ڤەدکر. رادکەت سەر قانا پشتێ ئەڤجا ب ئەسپایی دخرماند. وەک سەنتوورا بەدەو، جەستێ خوە ل سەر قەراغێ تەختێ

خەملاندی درێژ دکر و مینا هونەرمەندەک بەهرەدار لێ بێ ئەزموون، بێ زانینا نووتە و مەقامان، ب تامەزروویی ب تێل و پەردەیێن خوە دخەبتی بەلێ نەدهێلا بقەتن. ژ هەردوو لێڤێن وێ دلۆپێن خوناڤا حەزێن قەدەغە دبارین و ژ سۆماییێن چاڤێن وێ تیرێژێن هەتاڤەک هاڤینی شەڤستانا بن برویان دپژکاندن. شەپۆلێن پرچا وێ هار دبوون و ژ کەماخان دبۆرین.

کەیفا من بێقام بۆ دلبەرا هەڕاشە دهات. تۆ دزانی ژبەرچی؟

ژبەرکو دوێریا. نە هەر زەرییەک د تەمەنێ شانزدەهـ سالی دە دوێرە د خەلوەتگەهێ دە خوە تازی بکە و نە هەر زەرییەک دوێرە حەز ژ پیاوەک دەهـ سالان ژ خوە مەزنتر بکە. دلبەرێ نە تنێ دوێریا، بەلێ ئامادە بوو دونیا و ئاخرەتێ هەردوویان گۆری سالێ و ئەڤینا وی بکە.

- د جڤاکێ رۆژهەلاتی دە کەچک فهێت دکە بەحسا هەستێن خوە بکە.
- هندەک جڤاکێن رۆژهەلاتی ئازادن بەلێ ئەم ل مەهانەیان دگەرن. کەسێ بخوازە هەست و ماف و پرنسیپێن خوە بپارێزە گەرەکە بەرگێرییێ بکە و خوەدان هەلویست بە.
- کانی ئەو کەسێن وەسان؟

- هەنە بەلێ ناهێن دیتن چونکی خوە ناهینن رێزا هەرکەس دن. گاڤا دەنگ بکن هندەک کەسێن بێ هەست و هەلویست بەرێ وان ددن تەحتێ. ب هەر حال، ئەو چ کاغەزە تە ژ پاخلا خوە دەرێخستی؟

- دوهی من نڤیساند. ئەز نە نڤیسکارم بەلێ من هەول دا هەستێ خوە ل سەر رووبەرێ کاغەزەکێ ئاڤا بکم، ببۆرە چونکی من شێوازێ تە ب کار هینایە.

- خەم ناکە ڤیڤیان. ئەو ژ کارتێکرنا خواندنێ یە... نە خراپە.

" د رووپلەک قەتاندی دە ژ هزار شەڤ و شەڤەکێ، شەهرەیار د پەلْها رەنگدار دە جار لاڤلاڤ و جار هاوارێ دکە بەلێ شەهرەزاد ناهێلە ئەو بنڤە هەتا کو هندەک بوویەرێن دن ژ سەرهاتیا پیاوێ نیڤ مرۆڤ و نیڤ خوەداوەند ل گەل کەچکا خریستیانی بۆ بڤەگێرە.

و دبێژە: کەچکا سەهەند و ساودار دەنگێ ستران و موزیکێ بلند دکە و هندەک جاران ژی ب دەنگێ خوە یێ بەرهەست دسترینە بەلێ وەین و گرێ ژنێ وەک کێرەک تویژ وان توخوییان دبرە. پەرییەک نازەنین و گەرمدارە، ب خوە ل دەمسالْێن سپی ژی، لەورا کونیلەیێن لەشێ خوە یێ تێهنی بۆ با و رۆناهیێ ڤەدکە. ب ژێرکراسێ دیدەر و کورت هەتا سەر چۆکان، زەمینێ کەلها کالێ کۆڤاندار ژ تۆزا تەمەنێ بەندەمانێ دجێرفینە و ب هەوەس بەژن و بالا خوە دتەوینە داکو پیاوێ نیڤ مرۆڤ و نیڤ خوەداوەند وێ ببینە، مەمکێن وێ وەک دوو سێڤێن کەرک د ناڤا بەلگێن گەردەنا وێ دە دگەهن. نا... نا، وەک دوو

لالەیێن رۆنیدار د تاریا کانوونێ دە هل دبن. وەخما تلّکێن وێ یێن ئالویس سەقایێ سڕدار هینک دکن.

کەچکا خریستیانی دزانە کو پیاوێ نیڤ مرۆڤ و نیڤ خوەداوەند ل ئێڤارا درەنگ ئاڤەکێ ل سەرێ خوە دکە لەو ئەو د کونا دەرگەهی رە، ب خەفی، هێڤ دکە و د خەیالگەها خوە دە دگەهە وی. دلەرزە و خوە یا ئاوارە ب ستریزەرک و کەلەمێن پیلاخێن وی ڤە دگرە. و گاڤا کەچکا خریستیانی ب خوە د گەرماڤێ دە بە، هینگێ دکەوژە، لەشێ وێ وەک ریکستانێ بۆ دلۆپێن بارانا حەزێن ئاڤز، وەک عەورێن شباتێ، دشەهتە. زایەلا دەنگێ زەلال ئاوازا ماتەمینیێ دژەنینە و بێهوودە، خوە ڤەدقوتە.

د کێلیکەک رێبوار دە ب دەستێن خوە یێن کو پتر ژ جارەکێ سۆتین، فەنەرێن بەژنا خوە ڤەدمرینە و ب زیماری ل گەل خوە دبێژە: ئەی پیاوێ نیڤ مرۆڤ و نیڤ خوەداوەند، بلا ئەز ببم مەریەما بەلێ تکایە تۆ نەبە عیسا!“

٨

[زارۆكی واتـەیا سـەرسامیێ دده و سـەرسامـی ژی واتـەیا فـەلسـەفـەیێ دده]

ل بیرا کێ دهێ، هێژ ئەم دوو زارۆکێن بێگوننەهـ بوون و ل ناڤا کۆلانێن تاخێ یێن ئاخێ دلەیزین. ب دێمێن بچویک و بشکورینێن مەزن پێرگی هەڤ دهاتن. تایێ لێڤێن مە دگرت وەختێ سەرتلێن مە دگەهیان هەڤ. من نەدزانی نێر و مێ چ نە بەلێ من هەست دکر کو دوو ئافەریدە یان توخمێن جودا نە. وەک کەسێ نەخواندەوار دەمێ کو پرتووکێ دگرە و تنێ ل وێنەیان دنێرە، ئەها وەسا مە ل هەڤ دنێری ژبەرکو مە نەدزانی ئەم دەربرینێن دێمێن هەڤدوو بخوینن.

ئەو نیڤەک و ئەز نیڤەک و دەمێ دگەهن هەڤ دبن یەک. بەلێ یەک چی؟ یەک کەس؟ یان یەک پیاو؟ یان یەک ژن؟ مە ئەو ژی نەدزانی بەلێ مە تنێ دزانی کو پێکڤە ئەم دبن تشتەک تایبەت، نە وەک یێن دن.

ژبۆ خاترا وێ من خوە فێری پێنجۆکانێ دکر و وێ ژی ژبۆ خاترا من خوە فێری غارانێ دکر. هەر بێهنەکێ بێحەمد مە دڤیا ئەم ڤەدەر ببن، دویری زارۆکێن دن چ ل پشت قەنتەرەیان چ ژی ل کۆلانێن تاری دە.

هێدی هێدی و بێ کو ئەم بزانن بۆ کویڤە مە خاتر ژ زارۆکیێ دخوازت. کەسێ نەدگۆت مە کو هوین زوی مەزن دبن. مە ژی خوە نە ددیت لەورا مە نەدزانی. تنێ د عەینەیان دە جار جار مە ددیت کو ئەم دهێن گوهۆرین. نە بەژنێن مە وەک خوە مان، نە سیمایێن مە، نە ژی هەست و نەستێن مە.

مە بێقام حەز ژ کۆلارەیێ دکر. مە ژ کاغەزکێن رەنگین کۆلارە چێدکرن و ل تەحرەیا نیڤرۆ ل هنداڤ سیبەرێن خوە دفڕاندن، هەروەسا ل هنداڤ خانیکێن ئاخێ و دارێن تویکان. چێکرنا کۆلارەیەکێ کارەک نە ب زەحمەت بوو چکو هەیامێن جەنگان سیخۆ و هەلیکۆپتەر ژ تەیر و تەوالان پتر بوون ب تایبەت ل هەیامێن شۆڕشا ئیلوونێ هەتا کو دگەهە نسکۆیا ٧٥ ێ و پاشی جەنگێ کەنداڤێ یەکێ.

ب رەژیێ من ل سەر کاغەزکان دنڤیساند (وژدان) و وێ ژی دنڤیساند (ئاڤدەل)، ئەڤجا مە ئەو کاغەزک ب دەرزی ڤە دکرن دا بگەهن کۆلارەیێ. یا ژ مە ڤە کۆلارە ماکە و کاغەزک تێژکێن وێ نە، گەرەکە بگەهن هەڤ. د زارۆکیا خوە دە، مە گەلەک تشت گەهیاندن هەڤ بەلێ ئەم ب خوە ڤەقەتیان.

وەک خەونێن شەڤان ل بیرا منە: نیڤرۆ بوو، هندەک کەسێن گردەلە ب رووخسارێ پیاوان ل سەمتا مە راوەستیان و هێڤ دکرن بزاڤێن مە بێن وەک زیئبەقێ. ئەز ل سەر وژدانێ دترسیام بەلێ من خوە گێل دکر چونکی من ژ مەزنان بهیستبوو کو ژن خوە گران دکە ب تایبەت ئەگەر پیاو خوە سڤک بکە. من گەلەک گوهداریا مەزنان دکر، من وەها دزانی چ تشتێ ئەو دبێژن راستە.

ڤیڤیان جان، کول و خەمان زارۆکیا من زوی ب دوماهیک هینان. هێلان ئەزێ زارۆک هەست بکم کو مەزنم. نها دخوازم جارەکێ تنێ هەست بکم کو ئەز زارۆکم بەلێ هەمان کول و خەم ناهێلن. وێ چاخی ئەز بچویک بووم، ژ هەرتشتی بچویکتر تنێ ژ تەمەنێ خوە مەزنتر.

* * *

ل وێ نیڤرۆیێ یەک ژ وان پیاوێن گردەلە، ب قیافەتا خوە خانەدان و ب دەروونا خوە دلۆڤان، وەک باڤەکێ پشتی کو ژ وەغەرێ ڤەدگەرە، ب مهرەداری دەستێ خوە ب سەرێ وژدانێ دە هینا. ب پرسیارەک ڕەوا ساویلکیا من یا زکماکی تاقی کر:" چی یا تە یە؟"

هەردوو چاڤێن وی یێن شین وەک دوو لبێن نیسکان مان ل دەڤێ من بەلێ چاڤێن من - هینگێ هێژ نەکێم بوون - یێن تژی کنیشتە مان ل وژدانێ. من نزانی کیژان بەرسڤێ بدم. پرسیارەک زەحمەت بوو بەری هینگێ من ژ خوە نەکربوو. ئەز ل پەیڤان گەریام، تنێ پەیڤا (خوشک) هات بەر دەڤێ هینا من گۆت: خوشکا منە!

ب دوودلی من بەرسڤ دا. من نەدزانی واتەیا خوشک یان برا چی یە بەلێ من هەست کر کو (خوشک) پەیڤەک نەگونجایی بوو بۆ هەستێ من.

" خوەدێ وە بهێلە، تێر یاریان بکن و بکەنن بەری کو هوین مەزن ببن!" ژ گۆتنا وی ئەز وەسا تێگەهام کو مەزن یاریان ناکن.

ئەو پیاو چوو، هەر گاڤەکێ ل سەر ملێ خوە دزڤری. مستەک بلغەمی ژ دەڤێ خوە هاڤێت بەر پێلاڤا خوە یا بوویاغکری. عێلنجی هاتن من. من حەز دکر ئەو بچە دا وژدان ل گەل من تنێ بپەیڤە و بەرێ خوە بدە من تنێ. من وەها دزانی ئەز ب تنێ هەمە، زەمین ساخمەراتی من دزڤرە و رۆژ ژی پێخەمەتی من دهەلە. تیرێن غەزەبێ ژچاڤێن من دوەشیان. ئەز قورنەتگر بووم و پالا خوە دا دیواری. پاشی ل سەر کوندکان روینشتم وەک رویدنسپییەکێ بەلێ بێ تزبی، ل بەر قەنتەرەیا مزگەفتێ ل بەندا بانگی بمینە.

د وی تەمەنی دە وەینێ ئافرەتێ ب سەر وژدانێ دە زال بوو، مادێ خوە ترش کر و ئەنیا خوە کر گرێک. زانی ئەز ل سەر وێ دترسم لێ ژ کەربان دە دەست هاڤێت پرتکەک شویشەیێ ژ پەرداغەک شکەستی و سەرتلەک خوە پێ بریندار کر ئەڤجا سەرتلەک من داکو خوینا مە تێکل ببە و ڤەقەتیانا مە ئەستەم بە. گەلەک بێ زراڤ بوو بەلێ چ شێوەیێن دن بێن دەربڕینێ نەدزانی.

سەرتلا خوە یا بریندار ب یا من ڤە نویساند. پاشی ب قەراغێ لێڤێن خوە سەرتلا من رامویساند، و من ژی هەروەسا. نێزیک بوو ئەز تلا وێ بکڕینم، بخوم، هندی هند تاما خوینا وێ شێرین بوو.

سالێ قەدیان و هێژ ئەم دوو زارۆکن و د تونێلا تاری دە دچن و دچن بەلێ یێدی نە بێگوننەهن. گوننەهێن مە مەزنن ڤیڤیان، تێرا هەموو بێگوننەهان دکن و گوننەها هەری مەزن بەندەمانا بیست سالانە.

- تۆ دیسان بێدەنگی!
- ئەز چ ببێژم؟ راستە، بیست سالێن بەندەمانێ گەلەکن بەلێ ل گۆر بۆچوونا ڤۆلتەری کێمن چونکی ئەو دبێژە: بیست سال بۆ دڤێن هەتا دارێ مرۆڤی قایم ببە...! ڤێجا، د ڤان بیست سالان دە، ب کێمی، تۆ گەهیای ژیانێ، مرنێ، وژدانێ و ئەڤینا خوە.

- دبە جانم. بەلێ هەمان کەس دبێژە: بیست هزار ساڵ تەمەن بۆ دڤێن هەتا مرۆڤ ل ڤێ ژیانێ تێبگەهە و هەتا هەتایێ تەمەن بۆ دڤێ هەتا مرۆڤ ل خوە تێبگەهە.

ئەم دژین و تێناگەهن. ئەم دمرن و هەر تێناگەهن.

* * *

بیست ساڵە و ئەز دتەرازیا بەندەمانێ دە ژیان و مرنێ دپیڤم و ئەنجام وەکهەڤە: جار ژیان دێمەک دنە بۆ مرنێ و جار مرن دێمەک دنە بۆ ژیانێ. من دهزراند کو ئەز ل ژیان و مرنێ تێدگەهم چونکە د مرنەک رۆژانە دە دژیم و د ژیانەک رۆژانە دە دمرم. ل دوماهیێ ژنوی من زانی تنێ خەونەرۆژە و هێژ ئەز د ناڤبەرا هەردوویان دە دالەقاندی مە.

پێویستە ئەم بژین داکو هندەکێ ل ژیانێ تێبگەهن.

- و مرن؟
- پێویست ناکە مرۆڤ بمرە داکو ل مرنێ تێبگەهە.

ل ڤێ ئێڤارا کال و سار نێزیکە بەفر هەر درێ سپی بکە.

هەمی ب جارەکێ سارە: پەیڤ، ئاور و رۆناهیا فەنەرێ. بەلێ سەربارێ سەرمایێ، ژ هەردەمەک دن پتر ئەز دشێم گۆتنا سارتەرێ بێمەسەب تێبگەهم و هەست ب واتەیا وێ بکم وەختێ دبێژە: ژیان دۆژەهە!

کا ئەم دیسان بڤەگەرن بۆ مژارا ژیان و مرنێ...

ل سەر پرسا ژیان و مرنێ ئەز گەلەک دخوینم و هندەک جاران ژی نڤیسار و گۆتاران دنڤیسم. وەک کو تۆ ل سەر رەفکان دبینی، پرتووکێن فەلسەفە و پاراسایکۆلۆژیێ وەک ژێدەر ب کار دهینم و ل سەر برەک دیاردەیان رادوەستم بەلێ واتە هەردەم دناڤبەرا دوو کەڤانان دە دمینە و سەرجەم بیردۆز، خواندن و لێکۆلین کێم دمینن. هەتا رادەیەکێ باساری پەیدا دبە چکو پتر ب سەودایێ مرۆڤی ڤە گرێدای نە و سەودا ژی رادەدارە نەخاسمە سەودایێ ئافەریدەیەک سەیر و سەفی. ئافەریدەیەک سەیر هەروەک ژ هەسارەیەک دن هاتی.

جارنا ب راهینانان هەول ددم ل گەل رەوتێ هار بگونجینم و پەیڤا (نۆ) ژ فەرهەنگا خوە بسرینم و ل جاتێ وێ (ئەرێ) قەید بکم. ل بازێرێ مە بەهرا پتر حەز ژ ئەرێ دکن. کێم کەس، کەسێن دین و کەسێن دهێن دینکرن تنێ حەز ژ نۆیێ دکن و وەک کو زانایی ل رۆژهەلاتا ناڤەراستێ، وارگەهێ ئەفسانەیێن سەلەفیان و خلماشیا دویندەهان، ماف و بریار هەردەم بەهرا پرانیێ یە.

*   *   *

من نه تنێ ل سه‌ر کاغه‌زان نڤیساند به‌لێ ل سه‌ر بای و ئاڤێ، ل سه‌ر به‌لگێن داران، ل سه‌ر دیوارێن زندانان، ل سه‌ر که‌ڤلێ خوه یێ پنیدار وه‌ک که‌ڤلێ ماران، ل سه‌ر پارییێ نانێ ره‌ق و گه‌له‌ک جاران ژی ل سه‌ر په‌ڕکا چغاره‌یا دوماهییێ. مافێ من هه‌بوو کو ئه‌ز د نڤیسارێن خوه ده بروییێن خوه بگه‌هینم هه‌ڤ لێ ئه‌ز دبشکوریم. مافێ وان ژی هه‌بوو کو نڤیسارێن من نه‌خوینن به‌لێ مافێ وان نه‌بوو بقه‌تینن یان خوه خه‌له‌ت تێبگه‌هینن.

مرۆڤ پرسه‌کێ تێنه‌گه‌هه جودا یه ژ هندێ کو خوه تێنه‌گه‌هینه. به‌ڕاتا هه‌ری قه‌نج ئه‌وه هه‌رکه‌س ژ مه که‌سه‌ک دن تێبگه‌هینه. به‌لێ هه‌تا کو مرۆڤ تێبگه‌هه، هنده‌ک ئالاڤ و هۆکار پێدڤی نه وه‌ک زمان، ده‌م و مه‌ژی و هه‌موو د پرتووکێ ده په‌یدا ببن.

- کی پرتووکان دخوینه؟
- کێم که‌س.

ئه‌و ژی تنێ بۆ کامنه دخوینن. ئه‌م دیسان دبێژن سه‌ده‌م ژ جڤاک و ئاواییێن په‌روه‌رده‌یێ یه. کا ئه‌م - باسێ خه‌به‌رێ - ڤێ

بازێرکی بکن پیڤان بۆ کوردستانێ و لێ بگەرن کا کیژان جهـ ئاپۆرا یە؟

- بازار؟
- نۆ. بازار ل هەموو وار و وەلاتان قەرەبالغە. ژ کەڤن دە وەها یە، ژ سەردەمێ بازرگانیا ئاڤی وەختێ گەمییێن سیلان و هندیان دهاتن ڤان دەڤەران و کەل و پەل پێک دگوهۆرین. بەلێ ل هندەک جهێن دن وەک مزگەفت، خەستەخانە و گازینۆیان بنێرە...
- راستە. هەرسێ دانێن رۆژێ مزگەفت پڕن، هەروەها خەستەخانە و گازینۆ. لێ ژبەرچی؟
- پرسیارا تە دسەلمینە کو مەی نە تنێ سەرێ مرۆڤان مەست دکە بەلێ ڤەدکە ژی.

دبێژن دا مرۆڤ نێزیکی خوەدێ ببە... وەها دزانن کو خوەدێ دویرە و تنێ ل مەزگەفتێ یە. دبێژن ژی مزگەفت جهەک ئارامە و مرۆڤ قەستا وێ دکن دا بێهنا وان فرەهـ ببە لێ نابێژن چما بێهنا وان تەنگ بوویە؟ هەروەسا دبێژن ژی دا ئەرک و مافێن خوە یێن ئاینی رابهینن بەلێ کیژان ئەرک و مافن؟ ژبلی نڤێژ و رۆژیان چ دکن؟ ئەرێ ئەرک و مافێن دن بەهرا کێ نە؟ سەربان و کۆلانێن پەرستگەهان ژ نڤێژکەران پڕ دبن، تۆ کەڤرەکێ بهاڤێژی ناکەڤە ئەردێ و ل گەل هندێ کوژتن بەردەوامە، رێژەیا دزیکەر و

هەلپەرستان پترە، تیرۆر ڤەدگرە، فرِاندنا کەچکان بوویە دیاردە و هەژاری هەڤرِکیێ ل گەل چارەنڤیسێ بەلەنگازان دکە.

مەوداییێن دویر ب پێیان دبرِن و د ئەنجام دە پێنگاڤەک دن نێزیکی کەسان دبن لێ یەکە وەک قریاقووسی د جهێ خوە دە پێنگاڤەکێ نێزیکی خوەدێ دبە. ئەو هاتنە فێرکرن کو قوربانی و باوەری و حەزکرنا خوە پێشکێشی کەسان بکن بەلێ قریاقووس هاتە فێرکرن کو تنێ پێشکێشی خوەدێ بکە ژبەرکو بنگەهـ ئەوە.

مەسەلا کارێ و خوارێ یە ڤیڤیانێ.

کا ئەم مافێ بەرسڤێ بۆ باوەرمەندێن مە بهێلن چونکی ئەو گەلەک حەز ژ بەرسڤدانێ دکن.

و ئەم بێن نەزان ژی تنێ حەز ژ پرسیاران دکن.

دەربارەی خەستەخانەیێ، تنێ کەسێ نەساخ قەستا وی جهێ دکە.
نەزانین » نەسەقامگێری » ماندیبوون » بێکاری » هەژاری » نەساخی » م... ر... ن.

راستە، هندەک جاران خەستەخانە دبە جهێ ژڤانێن ئەڤینبازان و بۆ پەیڤ یان ماچەکێ وەک بەرگومانان رەفتار دکن بەلێ پڕانیا دەمان قەرەبالغە چونکی رێژەیا نەساخان مەزنە.

- و دەربارەی گازینۆیان؟
- ئەو ژ بێکاریێ یە ڤیڤیان.

خەم نینە. ئەم دێ خوە ل بەندا عەبدی ئاغایێ دەنانی بگرن هەتا بزڤرە و ڤی بازێری نویژەن بکە.

- ما قەی یێ چوویی دزڤرە؟
- ئەو ل سەر هاتنا وژدانێ دمینە، هەکەر وژدان زڤری هەرتشت دکارە بزڤرە.

٩

[هەمی ژ بیرا مرۆڤی دچە بەلێ ئەڤین دمینە! چما؟]

وژدانێ دگۆت: " سۆز بە ئەز تە نەهێلم و هەڤسەریا مێرەک دی نەکم!"

یەکەم جار بوو کەسەک سۆزەکێ بدە من، یەکەم و دوماهیک سۆز بوو. من هەست تنێ ب کار دهینا و هەستێ من ژی وەک حوکۆمەتا مە ل ڤێگاڤێ هێژ ساڤا بوو.

چ عەجێب، یێدی نابێژن ساڤا یە!

- ئەز دترسم کو رۆژەک بهێ و ڤێجا ببێژن حوکۆمەتا مە پیرە!
- [حوکۆمەتا مە ساڤا یە] و [شیان و ڤیان]، ڤێ هشمەندیێ ئەم تێرا خوە گویری کرن.

ب هەر حال ڤیڤیان...

پاشی من زانی کو باوەریێ پێویستی ب سۆز و سویندێ نینە.

من ژی ب سێرەبەندی گۆت: ب خوە ئەگەر ئەز مرم ژی وژدان؟

هەروەک زارۆکەک ل سپێدەیا رۆژا جەژنێ بێ جلکێن نوی بمینە، ب مادەک مەلویل ل من ڤەگەراند و گۆت: خوەدێ نەکە!

ژ کەیفان دە ئەز نەگریم بەلێ هەردوو چاڤێن من زەلال بوون و دونیا هەمی زەلال دیتن. من ب گەرما دلدارێن داستانان ئەو هەمبێزاند و ئەڤ سەرێ مەزن ب سانەهی د ناڤ دەستێن وێ یێن بجویک دە هوندا کر.

* * *

بەلێ...

ئاقلداران کارین وێ ژی دین بکن چونکی دوێریا ببێژە: نۆ!

" بەردەوام خوازگینی دهێن و دەستێ من دخوازن بەلێ ئەز ل هەر جارێ هێجەتەکێ دگرم. دایکا من گومانێ د رازا دلێ من دە دکە. ب گۆتنێن مزنان هزرێن من هان ددە و کەچینیا من ژ دەردێ قەیرەبوونێ ئاگەهدار دکە."

ل گەل رۆژگارێ هەلویستێ وێ سست بوو. ئەز دبێژم نکاری خوە ل هەمبەر هێزا دایکێ و پەندێن سەلەفیان رابگرە. هەروەسا ل هەمبەر هندەک هۆکارێن ئارهینەر. بەرێ خوە ژ من وەردگەرا و دپەیڤی. بێهنا گومانێ ژ پەیڤێن وێ دهات نەمازە دەمێ گۆتی:" لەزێ بکە، بەری کو ببە درەنگ..."، هەرچەندە ئەو ژ هەرکەس دن پتر ب رەوشا من سەروەخت بوو و دزانی من پێ چێنابە.

ڤیڤیانێ، ئەڤ بەری سەرهلدانا بوهارێ بوو ب هەیامەک کورت.

سێ هەیڤ بۆ داویا سالا خواندنێ مابوون. ل گەل بەرگەهێن سەرهلدانێ هەموو ب جارەکێ هات گوهۆرین هەروەسا هێڤیخوازی ژی. پیدی من بەرێ خوە دا ئاسۆییێن دویر و بلند ئەگەرچی من ژ پەڤلا خوە دویرتر نەددیت. هەر هینگێ من هەول دا ئەز ل پەی پرسا ماف، ناسنامە و نیشتمانی بگەرم. خەما من یا هەرە مەزن ئەو بوو کو ئەز پرتووکا خوە چاپ بکم لێ، نە دبستان ما ل بیرا من و نە پرتووک. تنێ وژدان و ئەڤینا وێ مان ل بیرا من و هەتا رۆژا ئیرۆ.

ل گەل سالگارێ ژ نوی ئەز دێ بزانم کو پرسەک دن هەیە و بوها و گرنگیا وێ پترە ژ پرسا ماف و ناسنامە و نێشتمانی.

- کیژان پرسە؟

- پرسا ژیانێ.

* * *

سەرهلدانێ وەک پرەکێ شیا من دەرباز بکە بۆ جیهانا جڤاکێ مە. هەروەسا چەند کەسان بۆ جیهانا من یا ئاشووبیانە. ل رۆژێن سەرەتا، نە وەک هەرکەسێ بەلێ وەک گەلەک کەسان، من ژی بەرهنگاریا هێزێن رژێمی دکر. د هەر پێنگاڤەکێ دە وێنەیێ وژدانێ دهات بەرچاڤێن من و ل گەل دەنگێ هەر گوللەیێ دەنگێ وێ دهات گوهێ من.

وەک جڤاک، مە ژبۆ برەک بوهایێن گەلەمپەریانە سەر هلدا لێ وەک تاکەکەس من ژبۆ ئەڤینا وێ ب تنێ سەر هلدا. هەر گرۆپەکێ ئالایەک بلند دکر، ئالایێن رەنگدار ب تایبەت کەس و زەر. بەلێ من ئالایا ئەڤینێ بلند کر، ئەڤینا وێ یا دەربرینەر بۆ هەستێن من ژبۆ کوردستانێ وەک وەلات، ژبۆ کوردان وەک نەتەوە، ژبۆ ئاشتی و ئازادیێ وەک خەون، ژبۆ نڤیسکاریێ وەک بەهانە و ژبۆ ژیانێ وەک مەبەست.

بەر ناکەڤە ئەز ڤالا هویراییێن رۆژا سەرهلدانا سێمێلێ بۆ تە بکم چونکە وەک واتە و تێگەهـ تشتەک بوو و وەک کرداری و ئاکام

تشتەک دن بوو، هندەک هەناسەساری ئافراند ب تایبەت دوماهیکا وێ.

- هندی هند قریاقووس ل سەر من دترسیا هینا دەرێ ئودەیێ ب کلیلێ ل من دائێخست و دەرکەت. ئەز ب تنێ مام د تاریێ دە. هوین هەردوو ژ من دویر بوون ل دەمەکێ کو پێدڤیا من ب وە هەبوو. نە من دویریا ئەز فەنەرێ هل بکم نە ژی پەنجەرەیێ ڤەبکم. د پشت پەردەیێ رە من ل سەرێ گرێ جوهیان دنێری. بەری نۆکە تە پرسیار دکر ئایا دیمەن زوی دگەهە یان دەنگ؟ نها هات بیرا من کو دیمەن بەری دەنگی دگەهە جونکی دیمەنێ ئاگرێ دەڤێ تانکێ بەری دەنگێ تەقینێ دهات. ل گەل گورمێنیێ ئەڤ کەلها کەڤنار ب جارەکێ دهەژیا و من دگۆت ئەها دێ ب سەر من دە بهەرفە. گوهێ من ل گورمێنیێ بوو، هەروەها چاڤەک من ل ئاگرێ تانکێ و چاڤەک دن ل دەرگەهێ قەنتەرەیێ بوو بەلێ هوین نەهاتن.
- ئەم هاتن لێ تۆ نڤستی بوویی.
- نڤستی بووم یان د گۆلا گریان و خویدانا ترسێ دە نۆقی ببووم؟

* * *

پشتی بوویەرێن سەرهلدانێ و کار و بزاڤا لەشکەرێ عیراقێ بەرەڤ کوردستانێ، ئەڤ باژێرک ژی هات بەردان. وەک رۆژا قیامەتێ کەسێ خوە ل کەس دن نەکر خوەدان. ئەز مام هەتا

دوماهییێ و بەری کو لەشکەر بگەهە قەراغێن زانکۆیا گشت و کالێ ئەز ژی ڕەڤیم. من خوە ب داویا کۆستەرەکێ ڤە گرت. ئەز تەخمین دکم کو تنێ ژمارەیا نەفەرێن ل سەر سیپاییی پتر بوو ژ بیست و یەکان. هەتا زاخۆ بەس دەستێن من کێر من هاتن. هەر گاڤەکێ دهات بەر چاڤێ من کو ئەز ژێ دکەڤم و سەرباز من دگرن. هەر گاڤێ ژی ئەز ڤەدجنقیم و من سەرێ خوە ل جامێ دخست.

ژبەر تفا سۆر من هەرتشت سۆر ددیت: عەور، ئەسفەلت و دویکێل.

* * *

دوو شەڤ و دوو رۆژان ئەز ل مزگەفتەکێ مام و پاشی ب رێکا هندەک جوامێران ئودەیەک ب کرێ ل تاخا گوندکی ب دەست من کەت. ئەڤ ئودە ل بەر وێ پالێس بوو. جوانیا وێ تنێ ئەو بوو کو من د کولەکێ رە دکاری پرا دەلالێ ببینم.

* * *

ئێڤارەک بوهاری بوو، کەسک نە وەک ڤێ ئێڤارێ.

ل ناڤەندا زاخۆ، سەمتا راوەستگەها ترۆمبێلان، ب رێکەت وژدان پێرگی من هات. من نەدزانی ئەوە چونکی خێلی ب سەر دێمێ خوە دە کربوو بەلێ وی ئەز دیتم و بانگی من کر. ل سەر پێیان مە سلاڤ دا و پرسا رەوشا هەڤدوو کر. پاشی ئەم ل قورزییەکێ گەریان بەلێ ژ بازارا پەرۆکان پێڤە جهەک دن نەبوو کو ئەم بکارن بیستەکێ پێکڤە لێ بقەدینن. ب سایا خێلیا تاری وژدانێ دکاری ب ئاوایەک ئازاد ل گەل من بئاخڤە و ب هەمان ئاوایی دۆرا خوە ببینە...

- باڤێ من دبێژە کۆستەرا زەر بەرهەڤە ژبۆ رەڤێ هەکەرهات و قەومی.
- بۆ کیژان رەخی؟
- هێژ کەس ژ مە پێ نزانە.
- ئەز ل سەر تە دترسم!

بێهنەک خوەش دەستێن من گرتن و پاشی گۆت:

- کا تۆ ژی دەستێن من بگرە و بکە دناڤ هەردوو دەستێن خوە دە داکو پێکڤە بەرەڤ بلندایێ بار بکن و ل ناڤ عەوران خوە بڤەدزن... ل وێرێ ببن دوو خوەداوەند، تۆ خوەداوەندێ جاران و ئەز خوەداوەندا ئازار و بەندەمانێ. ئەز دێ نڤێژێ بۆ تە بکم و ل دوماهیێ من مەهرە بکە دا تنێ یەک خوەداوەند بمینە.

- پەیڤێن تە من دسۆژینن، بەلێ تۆ هێژایی کو ئەز ژبۆ تە بهێم سۆتن. هێڤیدارم کو باگێرا بێری و مەرەقا تە خوەلیا من بڤێدە و ل سپێدەیەکێ یان ل ئێڤارەکێ من بگهینە تە. ئەز بەردبینم کو تۆ دێ بێریا ڤی سنێلێ تامسار بکی.
- تۆ سنێلێ هەری جوان و خوینشێرینی د گەردوونێ دە. ئاڤدەلێ من، هەیامەکە و ئەز هەست پێ دکم...
- هەست ب چی وژدان؟
- هەست ب نەپەنی، کو ئاگرێ ئەڤینا مە یان دێ بڤەمرە یان ژی دێ گوب ببە و مە هەردوویان بسۆژینە.
- بەری سۆتنێ و پشتی ڤەمراندنێ ئەز حەز ژ تە دکم.
- ل گەل تە ئەز ژ بیر دکم کو ئەز مرۆڤم. تۆ من بلند دکی و تشتێن دن هەمی نزم و بچویک دبن.
- ئەز هێژا مە کو تۆ حەز ژ من بکی.

بەری کو خاترا خوە ژمن بخوازە وەها گۆت:

- و ئەز ژی هێژا مە کو تۆ ل دویڤ من بگەری هەکەرهات و قەومی.

ڤیڤیان، تۆ دبینی چاوا وژدانێ پێشبینیا بوویەران دکر؟

هەروەک ب غەیبی ئاگەهدار. من بایەخ پێ نەددا چونکی من وەها دزانی کو تنێ خوەدەربرینە.

- وەسا دیارە. بەلێ قەنجە کو ئاماژە بۆ کۆستەرا زەر کر چکو خوەش نیشان بوو و ل دەڤەرێ هەمیێ دوو سێ کۆستەرێن زەر تنێ هەبوون.

* * *

و ل رۆژا دن قەومی و زاخۆ ژی هات بەردان.

ژ سحارێ و هەتا ئێڤارا درەنگ، ئێڤارەک بێرەنگ، ڤی جارێ نە کەسک و نە سپی بوو، ل گەلیێ زاخۆکێ وەکو پێشمەرگە من ل بەر خوە ددا. دگۆتن رۆژا مانێ و نەمانێ یە. هەرجار وەها دبێژن و خوینێ د دەمارێن مە دە دکەلینن بەلێ ل رۆژا دن هەمیێ ژ بیر دکن و دناڤبەرا مان و نەمانێ دە مەحفویرێن خوە بێن هەڤرشیمی رادئێخن لێ بەرکا مە هەژاران ب ئاڤێ دە دچە.

دەنگەک دهات گوهێ من: چاوان هوین دێ بکارن ڤێ زرە هێزێ سەخەر بکن؟

ئەز ل خوە دزڤریم و من بزاڤێن ڕەڤێ ددیتن. یەکسەر دلسار دبووم و دەستێ من نەدچوو تفەنگێ. من د تەمەنێ خوە دە تفەنگ ب کار نەهینابوو. ل سەرەتا ئەز دەستڤالا بووم، چەکێ من تنێ باوەری

و ئەڤین بوو بەلێ پاشی ئەز دێ بزانم کو چەکەک نەگونجایی یە ب تایبەت دەمێ ئالیێ بەرامبەر ئامیرگەها لەشکەرەک پێشەباز بە یان هندەک هۆزێن عەرەب.

ڤیڤیانێ، هەکەر هەڤسەنگی د هێز و بەرهەڤیان دە نەبە وی چاخی بەربینیا ئەنجامان سانەهی دبە.

ناکۆکی د ناڤبەرا مە و رژێمی دە بوو بەلێ هیزێن هۆزێن عەرەبی فەرسەندە ب هەل زانین. ئافرەتێن وان ژی تفەنگ هلدگرتن و ل پەی مە دکەتن. تە دگۆت قەی خەنسا و خەولا نە ل غەزۆ و فتوحاتان و ئەم ژی گاورن.

پاشی ئەم دێ رەڤینا خوە ب شێوەیێن جودا جودا رەوا بکن تنێ داکو هەست ب سەرکوونەیا وژدانێ نەکن. هەروەسا ئەم دێ زڤراندنا خوە ژی بکن بەهانە ژبۆ مەبەستەک سەیر وەک تۆلڤەکرنێ.

”خوەدێ کەریمە بۆ وان! “

تۆلڤەکرن ببوو سروودەک ل سەر سنۆران بەلێ دیارە کو حەزا ئاشتیێ د فرشکێ مە دە مەزنترە ژ حەزا تۆلڤەکرنێ.

تێناگەهن یان خوە تێناگەهینن لەو مە لاواز ل قەلەم ددن. مەسەلە هەمی باوەری یە. سالەهان سالە ئەم و عەرەب پێکڤە دژین بەلێ هێژ هەڤدوو نانیاسن. ئەم حەز ناکن باوەر بکن کو ئەو دخوازن ئەم بمرن و ئەو ژی حەز ناکن باوەر بکن کو ئەم دخوازن ئەو بژین.

ئەرێ جانم، من تنێ پێنڤیس د دەست خوە دە دیتبوو بەلێ وێ رۆژی تفەنگێ باوەری و ئەڤینا من پەراوە دکر. رۆژ بەرەڤ ئاڤابوونێ دچوو و ئەم ژی بەرەڤ چارەنڤیسێ خوە بێ پەنی. تەک جار بوو کو ئەز چارەنڤیسێ خوە پەنی ببینم، ئەو ژی یان گرتن یان کوژتنە. هزرا دێهلک وەک هزرا کو بەری نۆکە من ئاماژە بۆ کری هزرا قورتالبوونێ بوو، بەلێ کەسێ ژ مە ئارەزوویا دێهلکان نەبوو د وێ حەیس و بەیسێ دە.

- دبێژن گەلی زوی هات بەردان!
- نە زوی بەلێ ب سانەهی.

پشتی پەیکارێ گەلی هات بەردان و هەرکەس ب رەڤا خوەدێ رەڤی. لێ گەرەکە کو مافێ کەسێ نەهێ خوارن، هندەک کەسان هەتا داوین هەناسە بەرگێری دکرن. مللەت پێ ئاگەهدارە بەلێ زوی ژ بیر دکە.

هەمی ڕەڤین: ڕێک ڕەڤین، خەون ڕەڤین، هەناسە ڕەڤین. تەنانەت پێن من ژی ئەز هێلام و ڕەڤین.

* * *

ئەم سێ کەس بوون: ئەمینێ لەنگ، سەلیمی دەنگبێژ و ئەز.

مە نەدزانی کو لەشکەر ل دۆر گەلی زڤرییە و د ئالێ پێشخابیری رە ناڤەندا زاخۆیێ داگێر کرییە. د دەمەک زوی دە ب بویسە و زاڵگەهان رووانگەها تەڤ رێکان دکر. ل سێریجێ ئەم کەتن د تەلەزگەیەک نە ل هزر وبیر دە. هندەک کەس ب جلێن کوردی ل پێشیا مە دەرکەتن و ئەم دۆرپێچ کرن. رووالەتێ وان ئەم خاپاندن. مە وەها زانی کو کوردن بەلێ کەودەیەک سەربازان بوو و پیلان سازکربوون. ئەم ئێخسیر کرن و ب زیلەک عەسکەری خەسپال ڤەگوهازتن بۆ فەرمانبەریا برەهیم خەلیل، ئوردۆگا یان بارەگەهێ بەروەخت. برێڤە، سەربازەک ئەدغەم و فێزدار پێشنیاز کر کو سێ گوللەیان گۆری مە بکن داکو خوە ژ مە خلاس بکن و ل وان نەبە درەنگ ژبۆ ڤێدانا یەختەرمەیێ سڤیلان. ئەز ل گەل خوە کەنیم. ب غەیدین و پێلەک تفێ ژ دەریا دەڤێ خوە ناڤچاڤێن من شویشتن و پرسیار کر: تۆ ب چ دکەنی؟ من هەول دا کو غەیدینا وی ژ سنۆرێن گۆتنێ نەبۆرە. بێ دلێ خوە من دۆزا لیبۆرینی کر و مینا پیرەژنەک

پڕبێژ داوی کو بویکا مالێ سەر ژێ ستاندی ل گەل خوە گۆت: گۆشتێ مە چڕە، خوینا مە تەحلە، بەریکێن مە ڤالا نە و...

و بەری کو ئەز ئاخڤتنا خوە تەڤاف بکم سەربازەک دن خاترناس، ب سەر و سیماییێن خوە یێن ئەسمەر خویا دکر کو ژ باشووری عیراقێ بوو، ب لغیزی بەرسڤا هەڤکارێ خوە دا و گۆت:" هێژ هوین کوردان ناس ناکن. کورد نە توندڕەو و تێکدەرن وەک کو هوین دهزرینن. ئەو تنێ دۆزا مافێن خوە یێن ڕەوا دکن بەلێ هوین وێ دۆزێ ب ئاوایەک دن تێدگەهن!"

سەربازێ مرۆڤ بەری کو ببە عەرەب، ب نەبەزی ڤالا خوە و هەڤالەک خوە یێ کورد ب ناڤێ سیتۆ کر:" ل جەنگێ کەنداڤێ یەکێ، د کەتنگەها سەربیل زەهاب دە سیتۆ پێ ل ماینەنکێ دکە و پشتی کو بێچار دمینە خوە ب سەر دە دکە تنێ دا هەڤالێن وی یێن دن بریندار نەبن..."

د ناڤبەینا خوە و من دە گەلەک تشتێن دن ژی گۆتن وەک:" ئەز و هندەک عەرەبێن دن ب جانێ خوە قەرداریێن کوردەکێ نە و نزانن چاوان قەرێ وی ئەدا بکن" هەروەسا:" ژ هینگێ دە تێگەهێ کورد د سەرێ من دە هاتییە گوهۆرین."

- ئەرێ هێژا. کەسی کو حەز ژ ژیانێ بکە گەرەکە ئاشتیخواز بە.

- ژ کەرەما خوە هەما ببێژە ئاڤدەل یان کاسایی. بەهرا پتر دبێژن من سەیدا یان هێژا، کەس نابێژە ئاڤدەل. وەسا ئەز پتر هەست ب بیانیبوونێ دکم ڤیڤیان.

- ئاڤدەل ناڤەک تایبەتە بەلێ دەڤی من ناگەرە ئەز ببێژم.

- هەول بدە. ئەز دێ سوپاسدارێ تە بم.

- سەر چاڤان، لێ ببێژم ئاڤدەل یان کاسایی؟

- ل دبستانێ و ل گەل وژدانێ ئاڤدەلە لێ ل گەل سالێ و بەهزادی کاسایی بوو. و ل گەل تە... تۆ سەربەستی.

- ئەز گەلەک حەز ژ ناڤێ کاسایی دکم.

- سالێ و بەهزادی ئەو ناڤ بۆ من هلبژارتن. کاسایی، سۆبارۆ، خالدی و میتانی هاتن و چوون بەلێ گەلەک تشت ل پەی خوە هێلان. ئەو تشت ناڤ و هەبوون و بەردەوامیا وان دسەلمینن. وژدانێ ژی تنێ کورتەنامەیەک ل سەر کاغەزکەک سپی ل پەی خوە هێلا.

- بەلێ نۆکە ژبلی دویندەهێ چی ل پەی خوە دهێلن؟

١٠

[باوەريا ڕەها زندانەک تەکانە يە...]

وەک کو تۆ دزانی، ژبەر هەیامێن کەڤن د زندان و گرتیگەهێن تاری و شەهگرتی دە و ژبەر ئاوایێن ئەشکەنجەدانێ وەک فەرزێن نڤێژێ، د بوهارا تەمەنی دە ئەز تووشی هندەک گوهگرانی و شەڤکوریێ دبم. دبێژن دل پیر نابە. دبە راست بە.

بەلێ لەش دوەستە، وەک سندۆقەک ڤالا ژنگار دگرە.

زیلا خەسپال مە دگەهینە خۆپانا برەهیم خەلیل. سەرباز وەک سێ تەلیسێن ئالکی مە دهاڤێژن بەر هندەک هۆڤێن بەرسی و تێهنی، تنێ گۆشتێ مرۆڤان دخون و خوینا وان فرِ دکن.

هەردوو هەڤالێن دن فانێلەیێن خوە بێن کو ب خوێدانا تایێن مرنێ هاتین ئاڤدان ل هنداڤ دێمێ من دگڤێشن هەتا کو دیسان جاڤێن من بەق دبن. تفا سۆر ئەز زوها کربووم.

”مرۆڤ ژ جهێن بلند تنێ دکەڤە خوار!“

دەنگەک بیانی وەها گۆت و هەدارا من هینا.

- تۆ دزانی کێ ئەز راگرتم؟
- وژدانێ؟
- نەخێر. وەختی کو زەلام دکەڤە ژنێن جیهانێ تەڤ نکارن وی رابگرن.
- نەخوە؟
- ئەردێ گرتیگەهێ!

ڤیڤیانا من، کێم مابوو کو ئەردێ گرتیگەهێ بگەهە رامانا پیرۆزیێ و تەمەنێ سەرجەم گومان و پرسیاران ب دوماهیک بهینە. ئەردێ جیهانێ هەموو ناهێ بەرامبەر دلۆپەکێ ژ خوینا زارۆکەکێ. بەلێ د گرتیگەهێ دە نە وژدان هات بیرا من، نە زارۆکێن دبستانێ و کۆلانان، نە پرسیار و گومانێن سامان. ئەز ژ تەڤان دویر ببووم بەلێ تنێ ژ ئەردێ گرتیگەهێ نێزیک بووم، گەلەک نێزیک هەتا وێ رادەیێ کو ئەنیا من رامویساند و سینگێ من گەمراند.

دبە کو لێڤێن ئەردێ نە وەک لێڤێن ئافرەتێ نەرم بن بەلێ گەرمترن.

ل دەستپێکێ ئەز ل بەر خوە کەتم پاشێ سەرسام و حێبەتی مام چونکی نە سویارەک بووم د داستانەک رۆژهەلاتانە دە بەلێ من وەسا خوە دیت پشتی کو سەربازەک تەرەس پستالا خوە وەک رمێ هاڤێتی پشتا من. هەر مۆرکەک بۆ خوە چوو. ئەز داکەتم سەر دەڤێ خوە، ب خنزی من ل ئەردی دنێری کا چاوان ب لێڤێن خوە خوینا جەمسی ژ ئالەکێن من، ژ دفنا من، ژ ئەرزنک و لێڤێن من دمێژە. ئەز دبووم قەدید بەلێ ل گەل هندێ هەستێ پیاوبوونێ د من دە دلڤلڤی.

بیرهاتنێن جوان ب کۆتەکی ئەز ژ ناڤ لەپێن مرنێ رەڤاندم.

ئەز نەمرم بەلێ تووشی دامرکاندنێ بووم.

بیرهاتنێن جوان پێویستن ب تایبەت ل دەم و جهەک وەها.

هەتا رادەیێ گەزاڤێ بێزار ببووم، تەنانەت ژ وژدانێ و ژ خوە ژی. گۆتنا فیلۆسۆفەکێ هات بیرا من دەمێ دبێژە:" مرۆڤ بوونەوەرەکە و نە زێدەتر، هاتییە ڤێ ژیانێ تنێ ژبۆ کو بمره*..." و ریهسپییەک کورد ب پەندەکێ هەڤدەنگیا خوە بۆ وی دەربری و گۆت:" مرۆڤ تۆڤێ مرنێ یە"، من سەرتلێن خوە گوهێن خوە سماندن و کر قیری و هاوار. لۆنجینۆس ژ تارییێ دەرکەت، د گوهێ من رە گرت و ل

* سارتەر ١٩٠٥–١٩٨٠

من حەیتاند، گۆت:" نەوەبە تۆ گوهداریا وان گۆتنان بکی، ژبیرنەکە کو تۆ خوەداوەندی و خوەداوەند نابە بمره!" من خوە وەک زارۆکەکێ ل بەر دەستێ وی دیت، نە وەک خوەداوەندەکێ.

یەکهەو ئەز ل سەر پێن خوە بێن وەرمی سەکنیم و من بەرێ خوە دا خوارێ. ب درێژیا بیناهیێ د ناڤبەرا چاڤێن من و ئەردێ گرتیگەهێ دە من پرسیار و گومان و هندەک مراری تنێ ددیتن.

رامویسنەک بێگونەهـ بوو بەلێ کێم مابوو کو من ب سەر دە ببە.

هەستەک ل بال من پەیدا بوو کو ئەز هلاویستی مە، زەمین ژ پێن من دویر بوو ب دویریا ئاسمانی ژ سەرێ من. هێڤییەک تنێ ژی نەمابوو کو ئەز خوە پێڤە بگرم. من ژهەمیێ دابوو ستۆ بەلێ دیوارەک ژ دیوارێن گرتیگەهێ بوو هیراقلیتس و دەنگ ژێ هات... ب ڤەدەنگێ خوە گۆلا بیرەوەریێ یا گەنی شلقاند و هەموو زندیوەر تێدە ڤەژاندن. مژارا گوهۆرینێ کو یەکە ژ راستیێن تەڤاهـ ئەز هاندام کو واتەیا وێ د دۆرهێلێ گرتیگەهێ دە بەرجەستە بکم.

ڤیڤیان، تۆ دبینی ئەز چاوان درووینم؟

ل هەر جڤاتێ وەسان دروینم. بەرێ، د گرتیگەهـ و زندانان دە هندی هند جهێ من تەنگ بوو، من ل سەر کوندکان خوە دقورساند هەروەک ئێختیارەک مات د بازێرەک ڤالا دە پشتی کو خوەدان دڕەڤن و وی ب تنێ دهێلن. لێ نها وەک قرالەک بێمنەت بەلێ بێ تانج و تەخت پێیەکێ د سەر یێ دن رە دهاڤێژم. گەهـ دخوازم خوە پان بکم و گەهـ درێژ بێ کو تێبینی یان بەرکاران ل بەر چاڤ وەربگرم.

- کەسێ تە ناسنەکە ب زەحمەت ل تە تێبگەهە!

کەسێ ببێژە کو گرتیگەهـ سازگەهە ئەو درەوان ل خوە دکە، خوە دخاپینە. و کەسێ ببێژە کو سەرباز یان پۆلیس ماف و یاسایان دپارێزن هینگێ ئەو خوە و تە هەردوویان دخاپینە.

ئەز ناخوازم پەیڤان ب وان دەربڕین و بوویەران بێ واتە بکم لێ بزانە وەختێ کو ئەز سەرباز یان پۆلیسەکێ دبینم، هەتا ب پۆلیسێ هاتن و چوونێ، یەکسەر قارس دبم، تێک دچم و مەترسی وەک خەتیرەکێ د زولوماتا دێمێ من دە هل دبە. تنێ وی چاخی ئەز ل بەرامبەر کێلیکا دەمی خوە لاواز دبینم و پەنایێ بۆ دبم.

* * *

ل گۆر مەرج و بنەمایێن دەمراستکری ئەو نە زندان بوو بەلێ ب تێگەهـ و باندۆرا خوە ژهەر زندانک دن ساودارتر بوو.

هێژ من سوحبەتا بوویەرێن زندانێ و هویراییێن رۆژانێن وێ بۆ کەسێ نەڤەگێرانە لێ نۆکە ب مەرەڤا دیلەکێ وەختێ کو ئازاد دبە، دکەڤە سەر چۆکان و ئاخێ ماچی دکە، حەز دکم بۆ تە بڤەگێرم.

ئەز وی ڤاسی درێژ ناکم کو سەرێ تە گێژ بکم ڤیڤیان جان.

- بەلێ وەسا کورت ژی نەکە کو سەرێ من ڤالا بمینە!
- گوهێ تە ل قەنتەرەیێ بە، تە هند دیت وژدان هات.
- قەنتەرە ڤەکری یە، پشتراست بە.

پێنج رۆژان د وێ ڤیرستانێ دە هەتا رادەیێ خوەزیا ب مرنێ ئەم پەریشان بوون. وەک دەواران؛ هەررۆژ دوو ستلْ دهاڤێتن بەر مە، ستلْەک ئاڤا پیس و ستلْەک ئارێ تێکل. مە ئەو ئاوێتە دکر هەڤیر و ب خاڤی دخوار. رۆژا یەکێ گەلەک زەحمەت بوو لێ ب ئەسپایی ئەم راهاتن و مە باوەر نەدکر کا کەنگی دێ دوو ستلێن دن بدن مە.

- مەزن دبێژن: برس چ ناسناکە!
- راستە. برس بەربەستە د رێکا بەردەوامیێ و پرنسیپان دە.

مرۆڤ نە دیپشکە هەتا کو دوو سێ سالان برسی بقەدینە. بەلکی بکارە هەیڤەکێ برسی بقەدینە بەلێ نە تێهنی. ئەو پتر ل

سەر هێزا خوەراگریێ دمینە. مەسەلەیا دەرکەتنێ و دەستئاڤێ هندەکێ زڤێر بوو. هەمان کونجک ببوو جهێ دەستئاڤا مە هەمیان. نە پێلەک بایێ ساز، نە سیناهی. و سەقایێ پیس نەساخیێ پەیدا دکە و نەساخی ژی ڤەدگرە.

د گرتیگەهان دە، گەرەکە ژهەردەمەک دن پتر مرۆڤ ل رەوشا تەندورستیا خوە مقاتە بە، ب کێمایی تەندورستیا بەدەنێ چونکی یا دەروونێ ب خوە تێک دچە. من ئنیەت هەبوو ئەز مانێ بگرم، ب ئاڤ و قەندێ رۆژێن بێ رۆژ ببم سەری بەلێ لەپک قەندێ ب زێڕ ژی پەیدا نەدبوو. ل هەرسێ دانێن رۆژێ تنێ دانەکێ من دخوار و ڤەدخوار و ئەو ژی دا رویڤیکێن من زوها نەبن و گەدەیێ من کول نەبە.

رویێن مە دکەتن ئەردێ گاڤا کو یەک ژ مە تەنگاڤ دبوو. بەلێ د بارودۆخەک وەها دە تێگەهێ فهێتی و رێزگرتنێ ل هەمبەر ئازاردان و چەوساندنێ ڤالا دمینە ژ رامانێ. رۆژ بۆ رۆژێ ئەم راهاتن هەتا کو بوو دیاردە و دیاردە ژی ل گەل راهینانێ خوەرستەیێ پەژراندنێ دسەپینە. دوو سێ رۆژ ب سەر دە بۆرین و وەک سەلەفیان مە گۆت خوەزیا بەرێ. ل بەر چاڤێن مە گرتی ژ ئودەیێن وان دەردخستن نەژبۆ کو رزگار بکن نا، بەلێ ژبۆ کو ب ئالاڤێن جودا جودا ئەشکەنجە بدن. جارەکێ ب کەڤران دکەڤراندن هەتا کو خوین د بن وان دە وەک جۆکێن ڤان کۆلانان دهەرکی و ئەو ب خوە هشک و زوها

دبوون. هینگێ دیسان دەڤێ من پڕ بوو ژ تفا سۆر بەلێ من نەدوێریا تف بکم چونکی پۆستەرێن کابرایی ب هەر درێ ڤە هلاویستی بوون. جارەک دن ژی ب کابڵ و ڤۆنتاخێن تفەنگان هەستیێ ساخ د لەشێن وان دە نەدهێلان و جارێن دیتر پانزین ب وان دە دکرن ئەڤجا ب گوللەیێن ئاگرینی دوماهیک موی د ناڤبەرا ژیان و مرنێ دە د هزرا من دە دقەتیاندن.

هەمی بوویە کەلتوور و بەرەباڤ ل سەر پەروەردە دبن. تنێ د کەلتووری ئیسلامی دە کەڤراندن مایە بەلێ د کەلتوورێن دن دە وەک پەیڤ ژی د فەرهەنگان دە نەمایە. کابڵی ژی تنێ ژبۆ کەهرەبێ ب کار دهینن و پانزینێ ژی تنێ ژبۆ پەیداکرنا تین و وزەیێ.

- دادگەهـ و لێپرسین نەبوو؟
- رۆژهەلات ب خوە دادگەهە ڤیڤیان.

بڕیارێ دستینن و پاشی ل گۆر ئەزموون و ئامرازێن بەردەست شێوەیێ ئازاردانێ ڤەدبڕن.

* * *

ل رۆژا بەری داویێ سەرباز بوونە حەجی لێ بەلێ ب جلێن مغاویران. سەلیمێ زەیندار برن و هەتا هەناسەیا داویێ کەڤراندن. ژ

هینگێ ده، ژ کەڤران هەموویان ئەز حەز ژ کەڤرەموهری تنێ دکم چونکی ئەو ناهێ هاڤێتن.

سەلیم خۆرتەک نەستێلە بوو. دەنگێ وی بەرهەست بوو. ل ئێڤارێن گرتیگەهێ سترانێن کاویس ئاغای و ئەیاز یوسف و ئەردەوان زاخۆیی ب دەنگەک کێم بۆ مە دستراند. دزانی کو ئەز حەز ژ سترانا (خالۆ) یا کاویس ئاغایی دکم. د وی سەقایێ زامدار دە ب گیزەیا دەنگێ خوە گیانێ من دنازاند بەلێ هەتا کو ئازارێن من کەهی دبوون روندکێن من کیڤی دبوون. سەلیم بەری هەرتشتەک دن مرۆڤ بوو، مرۆڤەک ساز و بێکین. نەدکاری ب پەیڤان دۆزا خوە وەک هەر کوردەک دن دەربرپە بەلێ ب دەنگبیژیێ گێرە ژێ چیدکر. رووبەرێ دەنگێ وی ژ یێ گەلەک (هونەرمەندێن) نها پتر بوو و ل گەل هندێ نەدگۆت ئەز هونەرمەندم چونکی دزانی کو هونەرمەندی نە تنێ دەنگێ خوەشە.

ل ئێڤارا رۆژا داویێ، ئێڤارا ئەینیێ، سەلیمی هندەک پرسێن کەسایەتی بۆ من گۆتن: پرسا ئەڤینا خوە بۆ کوردستانێ وەک وەلات و بۆ هاجەرێ وەک دایلان.

مێکێن پستۆک و سینگێ وی قەتاندی بوون. ل ناڤا موییێن سینگی دە کوردستانکەک دتەیسی و رامانێن من دڕەڤاندن. دگۆت و ڤەدگێرا:" عەرەب و ترک و فارسان هەمی ب جارەکێ دزین: زەمین، زمان،

دیرۆک، ستران و ئاواز. و نها دخوازن کوردستان و هاجەرا من ژی بدزن!"

ل سەر پیستەییٚ زەندێ وی ێی چەپێ قەتەک دلی ب درێژییێ و شییری قوتاندی بوو، دگۆت کو قەتێ دن ل سەر زەندێ هاجەرێ یە.

- ڤیڤیان، من کاری کوردستانکێ ببینم بەلێ کی دکارە قەتێ دی یێ دلی ببینە؟
- ئەز نەمینم!
- دیمەنێ کەڤراندنا سەلیمێ دەنگبێژ زوی ب زوی ناهێ بیرا من بەلێ هەرگیز ژبیرا من ناچە ژی.
- تە وێنەییٚ وی هەیە؟
- بداخە نۆ، تنێ د خەیالا من دە هەیە: هەفتەمەنێ من بوو بەلێ ژ من لاوتر خویا دکر. هێژ من ئەسمەرێن وەسا خوینشێرین نەدیتنە. بەژنا وی وەک یا باڤێ تە قریاقووسی بوو. تلێن مرۆڤی دچوون ناڤ خەلەکێن پۆرا وی دە. جێنیکێن وی سپی دکرن بەلێ درانێن وی ژبەر گەمارا چغارەیان زەر دکرن. تەدگۆت قەی گرنژین وەک چاڤی یان دفنێ ئەندامەکە ژ دێمێ وی مرۆڤی.

* * *

سەربازەک کوندک گۆت سوبا نۆرەیا ئەمینی یە بۆ کەڤراندنێ. وێ ئێڤارێ، ئێڤارا ساوێ ژ مرنا کو ئەم وێ کێم دبینن بەلێ د هەمان دەمی دە ژێ دترسن، خەو ب چاڤێن مە نەکەت. هەتا بەرێ بەیانی من ل بەر دلێ ئەمینی ددا.

ژبەرکو ئەز گوهدارەک باش بووم، وی ژی وەک سەلیمێ دەنگبێژ ژیاننامەیا خوە بۆ من ڤەدگێرا. بەحس دکر کا چاوان د جەنگێ کەنداڤێ دوویێ دە بریندار دبە. هەتا سەر گۆزەکێ پێ وی دهەرشە و د ئاکام دە ل بنگەهەک هاوارهاتنێ دهێ برین. گەلەک دکەت خەما پێ خوە چونکی ژبۆ دۆزەک نەڕەوا و ل وارەک بیانی هات برین. وێنەیێن زارۆکێن خوە ژ بەریکا پاخلێ دەرێخستن، نە ئێسر بەلێ بێری د جاڤان دە دبوو لەهی.

تە دگۆت قەی ئەمین تەک کەسە ژ حەلەبچەیێ ڤەڕەستی.

- دلێ من ل گەل وی بوو بەلێ ئاقلێ من نۆ.
- ژبەر چی؟
- ژ بەر کو مرن وەک کەچکەک قەیرە و بۆ گانەکێ پەڕتی ب دویڤ وی دکەت و هەر گاڤەکێ کراسێ خوە ژ سەر دانگا خوە هلددا.

هینگێ من پچەک ئاقل هەبوو. من دڤیا ئەز وی پشتراست بکم کو ئەو نامرە. هەستێ من تشتەک دگۆت و سەودایێ من تشتەک دن.

من ئێرەیی ب نۆستر ئەدامۆسی دبر و خوازت ل وێ ئێڤارێ جهێ خوە د گۆڕستانێ دە ب یێ من د گرتیگەهێ دە پێک بگوهۆرن.

ل رۆژا دن - رۆژا دوماهییێ - ئەم هەردوو ل بەندا هاتنا مەلکەمۆتێ مرنێ مان داوی کو خوینا گرتییێن بەری مە کرین بەڕکا سۆر و بۆ پێنگاڤێن وی رائێخستین. هەرجار ب رووالەتەکێ خوە نیشا مە ددا.

د وان هویردەمان دە بیردانکا من کون ببوو. بیرهاتنەک تنێ ژی بۆ هێڤێنی تێدە نەمابوو. نە وژدان، نە تۆ و نە زارۆک. ژ ترسان دە من د بەرەهیکا دەمی رە دکر. رابردوو و هەڤدەم ب دویڤ من دکەتن و ئەز ب دویڤ لەیلانا داهاتوویێ بەڕەلا دکەتم. ئەز پێرە گەهیام و من گەلەک دیمەنێن سۆسرەتانە دیتن.

ڤیڤیانا من، هندەک کەس لەزێ دکن داکو بگەهن داهاتوویی بەلێ ئەگەر نێزیک ببن و ببینن بەری کو بگەهن وی چاخی دویر نینە بڕەڤن و خوە بێ داهاتوو بهێلن.

دیمەنێ یەکێ:

کەڤراندنا مە هەردووکێن بێزڕاف، ئەمینی و من... هەمی ئەندامێن لەشێ من تف دکرن خوین.

دیمەنێ دوویێ:

ئەم دبوهوژین، دبوون دوو کۆمێن رەژییێ بەلێ باگێرا ئاشتییێ ئەتۆمێن مە ل گەل خوە دبرن بۆ سەرێن ملان.

دیمەنێ سێییێ:

سەربازان ئەم وەک دەواران لغاڤ دکرن، ل مە سویار دبوون هەتا کو گرێ خوە دشکاندن، ئەڤجا ل شوینا لیهازەیان ب قۆنتاخێن تفەنگان کلۆخێن مە دهەوراندن. ب سەرێ قامەیان چاڤێن مە دقۆقلاندن و ل دوماهییێ، ژبۆ گرتییێن دن قامەیێن خوە ب هەستییێن مە کارتیک دکرن.

ڤیڤیانا نازدار، نەهـ سالْ ب سەر دە بۆرین بەلێ...

- بەلێ هەروەک ژنوی رویبدە. ئەز نابێژم هەروەک دوهی چونکی دوهی چوو بەلێ ئەڤە ژ بیر ناچە. ئەز ب تە دحەسم کاسایێ من. کا سەرێ خوە دابهینە سەر زەندێ من و هندەکێ بێهنا خوە بڤەکە هەی ئەز گۆری.

* * *

- تۆ نامری کەکێ ئەمین!
- هەی مالا تە، ئەز مرم و چووم. تنێ ئەو مایە کو سالۆخێ مرنا من رابگەهینن.
- تە باوەری ب ژیانێ هەیە؟
- هەیە و ئەز گەلەک پێدڤیێ وێ مە. لێ وەسا دیارە کو باوەری ب من نینە و پێدڤی ب من نەمایە. من باوەری ب ژیانێ هەیە بەلێ ب مرنێ نینە. ئەز هەست پێ دکم کو مرنا من هاتییە و ل بەندا منە. کەکۆ، مە ژبۆ ژیانێ ل بەر خوە دا، نەکو ژبۆ مرنا پێزەڤەنگ.

بەری هینگێ دگۆت من سەیدا بەلێ من ئەو تێگەهاند کو ئەم تەڤ مێرییێن هەمان کونێ نە.

- تە دیت چاوان هەموو ژ وێ مرنا کو تۆ دبێژی پێزەڤەنگە رەڤین و ئەم ل تالیێ مان لەو هاتن گرتن؟ هێژ تەحرەیا نیڤرۆ گەلەکان سۆپێرێن خوە بەردان. سەلیم و ئەز چاڤەرێ بوون کو تۆ ژی بڕیارا رەڤێ بدی چونکی تۆ یێ مەزن boooیی بەلێ تە پێشیا خوە تنێ ددیت. ئەز ژ تە ناڤەشێرم... هینگێ هەمی د چاڤێن مە دە بچویک دبوون بەلێ تۆ مەزنتر دبوویی.
- ئەز نە رەڤیم بەلێ نها...
- نها چی؟
- نها دخوازم ژ مرنێ برەڤم.

- تنێ ژ مرنێ؟ باشە، ئەگەر ئەم مرن؟
- رەحمەت ل باڤێ تە... ئەگەر ئەم مرن هینگێ ئەم شەهیدن و ژ کیستێ خوە چوون.
- ژ کیست خوە؟
- پا ...؟
- ئەز نزانم، و ئەگەر ئەم نەمرن؟
- سۆز بە ئەز وە هەردوویان، تە و وژدانێ، بگەهینم هەڤدوو.

ل دەمەک دژوار و ل جهەک پیس وەک زندانێ ئەز فێری وانەیا هەری گرنگ بووم د ژیانێ دە: ئەمینێ نەخواندەوار ئەزێ خواندەوار فێرکرم کو مرۆڤ نە تنێ بۆ خوە دژی.

ژبەرکو رۆژا دوماهییێ بوو، کێلیکا دەمی درێژ دبوو.

دەمژمێر ل جەم مە نەبوو بەلێ ژ هێلێن تاڤێ و سیبەرێ مە دزانی چ دەمە. کەسێن بەری مە ل بەرنیڤرۆییێ دبرن.

دبێژن مرۆڤ جارەکێ تنێ دمرە بەلێ هەتا بەرنیڤرۆییێ ئەمین د هەر چرکەیەکێ دە چەندین جاران دمر. تنێ موژیلانکێن مە دلڤین و ب زمانێ بیدەنگییێ وەردگێران کو (هێژ) ئەم زندی نە.

پڕ نەخوەشە کو مرۆڤ ژڤانێ مرنا خوە بزانە ڤیڤیان.

وەک دوو رێڤنگان ل بیابانا بێ ئەنداز ل کاروانی هوندا ببن، تێهنی بمینن و کەفا سپی لێڤێن وان بگرە بەلێ بێ ئاماژە عەورەک بارکری بهێ و ل هنداڤی سەرێن وان ببارینە، ئەها د وێ قیرۆسیایێ دە ئەفسەرەک پایەدار ب یاوەرێ سەربازەک پەرگەندە بەرەڤ گرتیگەهێ هات و دەرگەهێ ژیانێ، یان مرنێ، ڤەکر. ئەو ئەنکێتا ل رۆژا گرتنێ ناڤێن مە ل سەر نڤیساندی د دەست دە بوو. ئەمینێ مردار بەرێ خوە دا من، ب هێڤەک هەژی زیمار و فرقاتا زەنگەلۆرێ مالئاڤاییا دوماهییێ ل من کر و من ژی وەک قولنگەک بویمێر باسکێ خوە یێ شکەستی بۆ هلدا.

یەکەمین جار بوو من نەدڤیا هەڤالەک بەری من بگەهە.

بارێ وی گران ببوو. گۆتنێن سەرجەم زمان و زاراڤان نەدکارین سڤک بکن. بەلێ دەمێ کو بالا چەنگلێ من ژی کرین هینگێ هەتا رادەیەکێ روح ب سەر دە هات چونکی مەسەلە بوو تەڤایی و ل گەل تەڤاییێ مرۆڤ هەست ب هەڤبەهریێ دکە. گرتیگەهـ ب ئێکجاری ڤالا کرن لێ بیرهاتن و شوینجهـ وەک خوە لێ مان. دبن برویێن خوە رە من ئەمین تێگەهاند کو داویا مە خێرە. سەرسام بوو، نەدزانی چ دقەومە بەلێ هندەکێ باوەریا وی ب من هات ژبەرکو دزانی کەنگی ئەز حەنەکان دکم و کەنگی ژ دل دئاخڤم.

قەنجە مرۆڤ هەڤالێ خوە ناس بکە ب تایبەت ل دەمێن پێدڤی.

من دل نەدهێلا ئەز ئەمینی پێ بحەسینم چکو دامرکاندی بوو بەلێ ل گەل خوە من گەلەک مەوال دگۆتن: دێ مە تەڤان بکەڤرینن!... دێ ب هۆلیکۆستەک نوی دیرۆکێ دووبارە بکن!... دێ مە ئازاد بکن!... و دێ... و دێ...!

هاییێ مە ژ دەنگوباسان نەبوو. مە ژ بیر دکر کو رووبەرێ جیهانێ ژ گومرکا برەهیم خەلیل مەزنترە و ژیان ل دەرڤە بەردەوامە.

رێژەیا هەردوو کارینان، ژیان و مرنێ، وەکهەڤ بوو.

سەربازێ پەرگەندە د بن لێڤان رە ئەز ئاگەهدار کرم کو رژێمی فەرمانێ لێبۆرینی بۆ هەموو کوردان دایە لێ تنێ ژ جەلال تالەبانی ناگرە، ئەو ئاوارتە یە.

من وەسا زانی کو ئەڤینداراکا دلمەزن و مهرەدارە غەزەلێ ب من دکە و نە سەربازێ پەرگەندە یە. وەک دینەکێ بەلێ لال ئەز د جهێ خوە دە کەنیم و شەهبایێ کەنیێ من گەهیا هەتا توخوبێن دێمێ ئەمینێ یێ چرمسی. ئەمینی نکاری بکەنە، تنێ گرنژی.

ئەفسەرێ پایەدار ژ گەوریێ و پێ دە پەیاما لێبۆرینێ دخواند و ل دویڤ رە فەرمان دا هەر گرتییەک جهێ خوە پاقژ بکە، ناڤێ خوە قەید بکە و ل بەندا ئازادنامەیا خوە بمینە. ب زاراڤەک گەفدار بالا مە تەڤان کێشا سەر رەفتار و کریارێن کەسایەتی، کو خوە دویری سیاسەتێ بگرن و هەرن ل دویڤ کەس وکار و مالباتێن خوە ل سەر سنۆرێن ترکیا و ئیرانێ بگەرن.

خوەزی تنێ سنۆر بەهرا وان بان ڤیڤیان جان.

د گرتیگەهێ دە دبێژن: خوە دویری رامیاریێ بکە.

د پەرستگەهێ دە دبێژن: خوە دویری ئاین و ئاینەتێ بکە.

د جڤاتان دە دبێژن: باسا گوهنێلیێ نەکە.

و ئەنجام = داگێرکرن + خلماشبوون + نێرەکەری.

* * *

ژ نوی ئەمینی باوەر کر کو ئەو نامرە.

ژ نوی من ژی زانی کو هەستێ من راستیارە.

- تە چاوان دزانی ئەز نامرم؟
- من نەدزانی لێ من دڤیا تۆ نەمری. من هەستێ خوە وەردگێراند.

ل دەستپێکێ ئەز گەلەک وەستیام چونکە من جەندەکێ خوە بێ گەنی ل پشتا خوە هلدگرت بەلێ ل شەرانشێ ئەز نەجار بووم خوە ژێ خلاس بکم. ئەو بەرەڤ خوارێ گندری و ئەز ژی بەرەڤ ئەڤراز چووم. ب پێیان و ب ئاڤەندەک لاواز مە قوناغێن دویر و درێژ دبڕین. برێڤە ئەمین دلەنگی و گەلەک جاران ل دوماهیێ دما و دگۆت: تۆ دکاری من بهێلی!

راستە، من دکاری بەلێ بۆ کێ بهێلم؟

من هەست دکر کو ئەز بەرپرسیارم د دەرحەق وی دە. من دخوازت ئەو بگەهە خێزانا خوە، هەڤسەر و زارۆکێن خوە چونکی ل وێ هەیامێ ژ هەر هەیامەک دن پتر حەوجەداری وی بوون. لێ بۆ خاترا وژدانێ و من، ئەمینێ سایەدار هەرتشت ژبیر دکر: خوە، خێزانا خوە، رۆژێن گرتیگەهێ. وژدان و ئەز تنێ دمان ل بیرا وی. بەردەوام پرسیارا مالباتا وژدانێ ژ رێبواران دکر. دخوازت سۆزا خوە ب جهـ بهینە. ل گەل هەر پێنگاڤەکێ هێڤیا من بچویکتر دبوو لێ مەرەڤا وی مەزنتر دبوو. وەک هەلبەستڤانەک هەستیار دگۆتە من: من دێمێ تە ل تاریێ تنێ دیت لێ ئەز حەز دکم ل رۆناهیێ ژی ببینم ب تایبەت

ل بەر تیریژێن رۆناهیا وژدانێ دەمێ کو ئەز - ب ئانەهیا خوەدێ - وە دگەهینم هەڤدوو!

دیسان دەلیڤە ل هاوارا مە هات. ئەمینی ژ هندەک خزمێن خوە زانی کو مالباتا وژدانێ ئالێ (بلەهێ) گرتییە. بەلێ ژمارەیا کوردێن ئاوارە ل بلەهێ گەهیابوو مەلیۆن کەسان و رەنگە پتر ژی.

ڤێجا ئەم دێ چاوان ب سەر هل بین؟

گەرەکە کو مرۆڤ رۆلێ خوە بلەیزە بەلی د هەمان وەختی دە بهێلە زەمان و جهـ و لێهاتن ژی رۆلێ خوە بلەیزن. من باوەری ب وان هەیە و وێ پچا باوەریێ وەک سیناهیێ د وێ تاریستانێ دە دچرساند.

ڤیڤیانا ڤیاندار، تنێ لێهاتنێ راستیا خوە د وێ خەرگەلەیێ دە سەلماند.

دیارە ژ هەمی دانێن رۆژێ تنێ دانێ ئێڤاری سەرێ من دڤێ...

دیسان ل ئێڤارەک رۆنیدار و بەفرینی، ب سەدەمێ خوارنا قۆتیکان و پەیدابوونا درژانکان، وەک دوو زارۆکێن ساڤا دەمێ درانێن وان دهێن، ئەم تووشی زکچوونێ بوون. ئەز - پشتی ئەزموونا گرتیگەهێ - بستەهـ دەرکەتم کێلەکا خیڤەتێ بەلێ ئەمینی کر و

نەكر نكارى ل عەينى جهى بروينە چكو دەنگێن زكچوونێ مينا بروێسيان د وێ بيدەنگيێ دە دڤەدان. ئەمين ب پێسڤكى بەرەڤ زنارێن دوير، نێزيكى كانيا ئاڤێ، چوو. دا بێژى ئاگر ب دويڤ وى ڤە يە. وەها دزانى ئەو در ڤالا يە بەلێ پشتى كو گەهايى، دەنگێ مرۆڤان دبهيسە هەروەها هندەک دەنگێن دن.

ئەوقاس تەنگاڤ ببوو، د رێيا رێ دە دۆخينا خوە ڤەدكە.

د وى گاڤێ دە ئەز ل سەر كوندكان بووم، د هزرێن وژدانێ دە.

يارييێن رۆژگارا زارۆكيێ هاتن بيرا من: كۆلارە، پياوێ گردەلە و سەرتلێن بريندار و... و تفا سۆر.

ببۆرە جانم، بەلێ خوينا سۆر ژ رويڤيكێن من دەردكەت.

ئەمين ل بايێ بەزێ زڤرى و مزگينى راگەهاند كو ب سەر جهێ وژدانێ هلبوو. ب خنزى گوهداريا سوحبەتا دوو كەچكان دكە...

يەک دبێژە: ئەز پێخواس ل ناڤ تەقنێ و بەفرێ دگەريام لەوما پەحنيێن من كولن بوونە، وەک پەحنيێن جيرانا مە فاتۆيا قەرەچ! و كەچكا دن لێ ڤەدگێرە: خەمان نەخوە، باڤێ من كۆستەرا زەر ب

گوینییەک پێلاڤێن لاستیکی ل گەل بازرگانکەک گۆیی پێکگوهۆری. گاڤەک دن ئەز دێ جۆتەکێ بدم تە!

دیسان کۆستەرا زەر...

ئەز دوودل بووم. دبە کو وژدانا مە بە و دبە ژی وژدانەک دن بە. چ ددەست من دە نەما، هینا من هێڤی کر کو وژدان ل وی جهێ تنێ هەبە و ل هیچ جهێن دن ژ ڤێ جیهانێ نەبە. من هەموو تێکدە ژبیر کر، چل و چەند سالێن خوە، گرتیگەهـ و دیمەنێن سۆسرەتانە، کەڤراندنا سەلیمێ دەنگبێژ و بەلێنا ئەمینی ل رۆژا دوماهیێ د گرتیگەهێ دە ئەگەرهات و ئەم نەمرن.

ئەزێ ماقویل و گرانە، وەک سەیەک گوری ژ تێهنان دە شەهتی ب دویڤ ئەمینی کەتم بۆ سەر کانیا ئاڤێ.

وژدان بوو...

وێ ژی ل سەر کوندکان دهزراند. ژ بەر سەقایێ سردار و قرێژ و گەمارا بێئاڤیا رۆژێن دەستپێکێ دێمێ وێ شەڤینی بوو بەلێ تەنبەریکا وێ وەک لامپەیەکێ رۆناهی ددا.

د وێ تاریگەهێ دە و بێ بەرچاڤک من ژ دویر ڤە ئەو نیاسی.

رۆژ ببوو مستەک خوەلیا سار ل پشت عەوران. د کێفەراتا مرنا پاشخستی دە، دەنگێ هەناسەیێن مە لێڤێن مە وەک سۆریلانکان تەرقاندن و پاشی فێری فڕینێ کرن... ل هنداڤ خیڤەتێن کەسک، قورمێن داران، چرا و سێکوچکان، کامیرەیێن رۆژنامەگران و سنۆرێن قەدەغە ئاوازەک نوی دخواندن.

ڤیڤیان، ئەم نڤستبوون بەلێ ل بن سیبەرا هەڤدوو ژنوی ئەم هشیار بوون. ئەم بشکورین، پاشی کەنین و پاشتر گرین.

گریان خوەشە بەلێ هەکەر بەری وێ کەنی بە و بەری کەنی بشکورین بە.

١١

[ڕەڤ پێدڤییەک بەردەوامە بەلێ ژ چی؟...]

دەملدەست هەریەک ژ مە ڤەگەریا خیڤەتا خوە، وارگەهێ نوی. وارگەهێ بیانیبوونێ: هەم زاگەهـ و هەم مرنگەهـ.

- هەم زاگەهـ و هەم مرنگەهـ؟
- ئەرێ. بۆ من زاگەهـ بوو بەلێ بۆ ئەمینی مرنگەهـ بوو.
- مەبەستا تە چی یە؟
- بێهنا خوە فرەهـ بکە ڤیڤیان، هێژ وژدان نەگەهایە، هێژ ئێڤارە و سوحبەت بەردەوامە.

پشتی هندە بەندەمانێ، کەیفا ئەمینی و من وەک زارۆکەک سەقەت ژ دایک دبە...

مە وژدان دیت لێ خێزانا وی نۆ. ئەمین د گرتیگەهێ دە ژ مرنەک تەقەز ڤەڕەست بەلێ مەلکەمۆتێ مرنێ ل بلەهێ تۆلا خوە لێ

ڤەدکە. هەڤژینا وی تۆلێ، یا کو زک ل بەر دەڤی، ب سێ زارۆکان ڤە ب سلامەتی دگەهە بلەهێ بەلێ ل ئێڤارەک بێ ئیقبال، بەری کو چرایێ ژیانێ یێ کێم د خیڤەتێ دە گەش ببە بایێ مرنێ ب ئێکجاری ڤەدمرینە.

تۆ ل من تێناگەهی چونکی ئەز ب خوە ژی نزانم چ دبێژم. زەحمەتە ڤیڤیان. بوویەرەک دلتەزین بوو، ئەز نکارم ب پەیڤان تنێ دەرببڕم.

دیتنا وژدانێ خالەک گەش بوو د وێ ئێڤارێ دە. مە گۆت ئەم دێ هزرا خوە ل سەر بکن داکو ببە هاندەر بۆ پێشوازیا رۆژا دن بەلێ بداخە بەروڤاژی رویدا: تۆلێ و هەرسێ زارۆکێن وێ ئەرخەڤان و ئاڤیڤان و مێهڤان برسی و سەرمایی ببوون... د وێ خەلا و جەلایێ دە پێویستیا وان ب (هندەک) بەتانی و قۆتیکێن خوارنێ و کنجران هەبوو بەلێ نە ب بارێ پەراشۆتا ئەوقاس گران. هەمیان روانینا ئاسمانێ بێ ستێر دکرن. د هێڤیمانەک زۆخینەر دە گەهـ پالا خوە ددان برسا برسی و گەهـ سەرمایا زالم. بێهنا بەرمایێن کەلەخێن مردار د ناڤا بەفرێ دە هەناسە دخەتماندن، هەروەها بێهنا بەرمایکێن زکچوونێ. بەری کو خوین ببە لەهی دقەرسی. کەسێ ل دیمەن و گەودێ بالەفرێ نەدنێری بەلێ تنێ ل دەریێ وێ یێ داویێ کاتێ کو ڤەدبە و هەر قەدەرەکێ بارەکێ دهاڤێژە خوار. هەرجار بارێن خوە دهاڤێت قەراغێن خیڤەتگەهێ، ل ناڤا قورمێن دارێن بێ

بەلگ و گول و وێ ئێڤاری ژی دیسان هاڤێت هەمان جهان بەلێ ژبەرکو بار گران بوو و داکەتە سەر زەمینەک بەروار، وەک بەرکار بلند بوو ئەڤجا بەرەڤ نشیڤ گرێلە بوو. چ تشتی نکاری خوە ل بەر رابگرە، نە تۆلێ و نە زارۆکێن بەرهنگار بۆ برسێ و سەرمایێ.

رۆژا حەشرێ بوو، هەر پێغەمبەرهک ل بەرەهیا نەتەوەیا خوە دبەزی.

خوەدان خێر ل هاوارا تۆلێ و هەرسێ زارۆکان دچن بەلێ پشتی چی. وەک ماسیێن مرارە د گۆلا خوینێ دە، ب دەستان دگرن و سپار ددن ئاخا سنۆران، سنۆرێن نەمانێ.

* * *

و ئەمین دەقسی...

ئەو کێر مە تەڤان هات بەلێ نە من کاری ئەز کێر وی بهێم، نە لنگێ وی یێ دن و نە ڕەڤێ.

ژ هینگێ دە ئەم بوونە دەستەبرا. ل خێر و شەڕان قەستا هەڤدوو دکن و هەیامەکێ پێکڤە دقەدینن. ئەمین بوو باڤ و برایێ مەزن. کەسێ خوە نەما ژ بلی من بەلێ ئەز ژی بێچارم، نەشێم

رۆژەک وی ل گەل تۆلێ و هەرسێ زارۆکان قەرەبۆ بکم. ئەز دزانم کو برینێن ڕمان ب ئاڤا گولان ناهێن کەواندن لێ هندەک جاران هەول ددم خەمێن وی بڕەڤینم و وەک کۆمپلیمۆ تەمبیا ژنهینانێ ئاراستە بکم، دبێژم ژنەک دن بهینە داکو ژیان بەردەوام ببە بەلێ ئەو دبێژە: بێ ژن ژی ژیان دکارە بەردەوام ببە.

ئەمین سەبرێ خوە ب بیرهاتنان دهینە: بیرهاتنێن خێزانا خوە و گرتیگەهێ، هەروەها بیرهاتنێن وژدانێ و ڤی ئاڤدەلێ ماندی.

* * *

ئەو دەڤەر ژی هەر خاک و زەمینێ وەلاتێ مە بوو لێ بەلێ ئاسمانێ وێ هەستێ نامۆبوونێ ل جەم مە پەیدا دکر. وەک زالکئاڤەکێ لێ هاتبوو و خوینا مە یا شێرین دهێلا، نە تنێ ئاژەلێن کویڤی، بەلێ هەمی ئافەریدە تێدە بژین تەنانەت یێن دێم ژی.

ب راستی ئێستگەهەک ئاوارتە بوو د رێڤنگیا کاروانێ مە دە ل دەستپێکێن دەهسالا دوماهیێ ژ سەدسالا بیستێ.

ناڤ و ئارا و بوها و خەون هەمی هاتن گوهۆرین. ناڤ بوو ڕەڤەند. ئارا بوو خیڤەت. بوها ئەرزان بو ب ئەرزانیا فرەک ئاڤا بەفرا حەلاندی ب قودرەتا خوەزاییێ و تاری ژ تاریا دویکێلا جەنگێ

کەنداڤێ دوویێ. و پاریێ نانێ تورسی ببوو هەڤرك بۆ خەونێن بێ خەوان. وەک گیانەوەرێن دارستانێ ب سەرێ مە دهات، ناکۆکی تنێ ژبۆ نەمرنێ بوو.

ڤیڤیان گیان، نەمرن جودا یە ژ زندیبوونێ.

ئەم دکارن نەمرن بەلێ چاوا ئەم دێ بکارن زندی بمینن؟

ژیان... نەمرن... زندیبوون!

من ب هەستیسڤکی دگۆت وژدانێ: هەکەر ل سالَ و زەمانەکێ مە کورەک یان کەچەک هەبە، ئەم دێ ناڤێ وی/ وێ بکن زندیبوون ژبەرکو جودا یە ژ ژیان و نەمرنێ. ژیان هەیە، نەمر هەیە، بەلێ زندیبوون؟

خوەزا - دەولەسەرێ خوە - ژیانێ ددە مە، مرنێ و نەمرنێ ددە مە بەلێ زندیبوونێ نادە. خوەزا دکارە - ئەگەر بخوازە – قەنجیێ بکە. دکارە مرۆڤان پەروەردە بکە کو ل زندیبوونێ برووانینن. هەلبەت نە ل گۆر یاسایێن بەرتەنگ بەلێ ئەنجەق بەرفرەهـ ژ فرەهبوونا خوە.

ڤیڤیان، ژ بیر نەکە کو هزرا مرۆڤان ژ خوەزایێ بەرفرەهترە.

* * *

مەلیۆن کەس و پتر. دوو کەسێن وەکهەڤ دناڤ دە نەبوون. هەریەک ئەنجاما پەروەردەیەک جودا بوو. هەکەر مرۆڤ ب هزاران سالان داگێرکری و چەوساندی بە هەلبەت دەربرین و داناسین دێ کێم و چەوت بن. مەلیۆن کەس و پتر و ب قاسی وان ل چەلێ و هەمی ژی خلماش ببوون. ژمرنێ، ژ برینداریێ، ژ گرتن و هاڤیبوونێ درەڤین بەلێ د ئاکام دە دیسان مرن، دیسان بریندار بوون و دیسان هاتن گرتن و هاڤی بوون. رەڤ پێدڤی یە. و ئەگەر تێبگەهن، پێویستە کو هەرروژ برەڤن بەلێ نە تنێ ژ مرنێ چونکی نە ل بەر گەفێن مرنێ تنێ -ژیانا خوە - دبن سەری.

* * *

داوی کو ئەم ژ چیان هاتین خوارێ، گەلەک تشتێن دن ژی هاتن خوار وەک: هێز، هەناسە، ئاکار، پرنسیپ و هەستێ بەرپرسیاریێ.

هەتا رۆژا ئیرۆ هندەک کەس وەها بۆ دچن کو کورەڤ بوو سەرکەتن. ژ بیر دکن یان نزانن کو تنێ بەشەک ژ پلانێن درێژ بوو د ئاجندەیا هندەک هێزێن مەزن دە. دلێ مرۆڤایێ ب مە دشەوتاند چونکی ل سەر ئەکرانێن تەلەڤزیونان ئەم کێم و لاواز و ڤالا نیشا ددان ل دەمەکێ کو ئەم زێدە دخورن. ئەگەر راست ئەم کێم و لاواز و

ڤالا بن نەخوە ئەم ب چی و کێ دخوڕن؟ ژ خوە ئەگەر ئەم نە کێم و لاواز و ڤالا بن چما ئەم دانپێدانێ ناکن و ل خوە موکور ناهێن؟ چما ئەم تۆبە ناکن و دەستێن خوە ب سەرێ هەڤ دە ناهینن؟ و خوە ئامادە بکن ژبۆ ڕەڤەک راستەقینە هەکەر دوماهیک هەر ڕەڤ بە.

کەسێن کێم و لاواز و ڤالا چاوان دکارن هەڤدوو بکوژن؟

تۆ و ئەز ژی هندەک جاران درەڤن بەلێ نە ژ هەرتشتی ڤیڤیان. دبە کو بێ ڕەڤ ئەم بکارن سەرکەتنێ تۆمار بکن بەلێ چاوان؟

- چاوان هەی ئەز حەیران؟
- ئەز نزانم، لێ باوەریا مە ب کەدا سەرهلدانێ دا موکومتر بە.

قەهرا بەندەمانا بیست سالان ل ئالەکێ و قەهرا زارۆکێ د زکێ تۆلێ دە مری ل ئالەک دن. ئەمینی سۆز دابوو کو هەکەر کوڕ بە ناڤێ وی بکە ئاڤدەل.

- و هەکەر کەچ با؟
- وژدان.

١٢

[تەک خەونا کو بوویە راستی...]

پشتی کو دەڤەرا تەناهیێ ل باشوورێ کوردستانێ هاتی دامەزراندن، و فڕینا بالەفڕ و فڕۆکان لێ هاتی قەدەغەکرن، بەهرا پتر ژ مللەتی زڤری بۆ بنەجها خوە ئەگەرچی بەهرەک ئاوارەبوو، و بەهرەک ل ئاخا سنۆرێن مرنێ هاتن سپاردان. خانیک وەک گۆڕان ڤالا و تاری ل بەندا زندیێن مری دمان. هندەک هاتن داگرتن بەلێ هێژ هندەک ڤالا و تاری نە.

مرۆڤ مرییەک زندی بە جودا یە کو مرۆڤ زندییەک مری بە ڤیڤیان.

ئەڤ کەلها وێران ژی ل بەر تالانێ کەت. نە من داییاڤ هەبوون ئەز ل سەر بترسم، نە خوشک و برا، نە ژن و زارۆک بەلێ تنێ ئەڤ پرتوکێن سەمیان و وان ژی وەک مریشکێن سەرژێکری خوە ڤەدقوتان.

دەوسێن پێخواسان ل سەر بوون. قیما خوە ب پرتووکان نەهینان. خویا بوو کو ل هندەک تشتێن دن دگەریان. هینگێ من ل گەل خوە هزراند و گۆت: هەکەر هەر مالەک کورد پرتووکخانەیەک تێدە هەبا دبە کو تالانکەر نێزیک نەببان.

ئەگەر دێو ژ ئاسنی بڕەڤن، نەزان ژ پرتووکان دڕەڤن.

* * *

هەمدیسان ئێڤار بوو... تۆ و قریاقووس ل شانەدێرێ بوون و ئەز ل مالێ بووم. من ژڤان ل گەل سالێ و بەهزادی هەبوو. ئەم وەسا ل هەڤ هاتبوون کو ئەز باربکیۆیێ ئامادە بکم، گۆشت خەما من هەرچەندە ئەز ڤێژیتاری مە، و مێوە و چەرەز خەما سالێ و ویسکی ژی خەما بەهزادی.

ڤیڤیان جان، خوەزی ل وێ ئێڤارێ تە ئەز دیتبام، وەک کرێکارەکێ من زەند و بەندێن خوە هلدابوون و ب ڤی دەنگێ بۆڕ هێڤێنی گەوری بۆ خوە نەهێلا، دەنگێ حەیران و لاوکان ب سەر ئاڤاییێ ڤێ کەلهێ دکەت، هەروەسا بێهنا تکە و کەبابێن براژتی ل سەر ئاگرێ پەلان. سالێ و بەهزاد هندەکێ درەنگ هاتن. من وەها دزانی کو دێ مێوە و چەرەز و ویسکییێ تنێ ل گەل خوە بهینن. کولیکا دێمێ سالێ زەر ببوو، وەک تویتنا قریاقووسی. بەهزاد ژی مت ببوو و

بەرێ خوە ژ من وەردگەرا، نە دوێریا ل چاڤێن من بنێرە. هەردوویان سەرێن خوە د بەر خوە دە بەردان. من نەدزانی چ قەومییە بەلێ ژ سیماییێن وان من بەربینیا بۆبەلاتەک مەزن دکر. تنێ د گرتیگەهێ دە ئەز وەسا دترسیام.

- کاسایێ برا، ئەز نزانم چ ببێژم...
- ئەز ژی نزانم بەلێ هەکەر بەردەوام ببی ئەم هەردوو دێ بزانن!
- دەڤێ من ناگەرە ئەز ببێژم. بەهزاد تۆ ببێژە!
- نە تنێ دەڤێ تە ناگەرە.

من خوە هاڤێت بەختێ هەردوویان کو هەو من ئازار بدن. ئەز بزدیام، من گۆت نەکو سالۆخێ خوەکوژتنا ئەمینی بگەهینن من چونکی هندەک جاران وێ هزرێ خوە ل سەرێ وی ددا.

- وژدان...!
- ئێ!
- وژدان ها...
- ئێ ێ ێ !
- وژدان هات...
- دێ ببێژە هەی بێ وژدان!
- وژدان هات خوازتن!
- وژدان هات خوازتن؟

- ئەرێ.
- هەی مالكلێس، تە زراڤێ من قەتاند!

ئەز تیقە تیق كەنیم. من گۆتە سالێ ئێڤارا مە یە و هەبە نەبە تۆ حەنەكان دكی بەلێ بەهزادی ب دوو چاڤێن تژی هێستر ل من ڤەگەراند و گۆت:" خوەزی حەنەك بان، ب راستی وژدان هات خوازتن!"

كەنیێ من بەردەوام بوو. دەست من یێ كو هەردەم دەستێ وێ یێ تەزی تێدە، خوە هاڤێت پەلێن سۆر و وەك نیازكان ل ئاسمانێ حەوشێ تێك فڕاندن. چریسكێن ئاگری د بیبلكێن چاڤێن هەردوویان دە دتەیسین بەلێ د چاڤێن من دە ڤەدمرین. بوو زرِینا من وەك كەرەكێ كو تێر بهێ قوتان و ئەڤجا بارەك گران پێ بدن هلگرتن. ئەز داكەتم سەر چۆكێن خوە و دیسان ئەنیا من گەها ئەردێ لێ من هەست ب پیاوبوونێ نەكر وەك جارا دن. من نكاری بێدی هەناسەیا خوە ببم و بهینم. سالێ و بەهزاد ل سەر من گریان و هێژ ئەز دكەنیم. زانین كو گری د زەنگەلۆرا من دە ئاسێ یە لەورا ب لەز رەفتار دكن. كاسێتا قورئانێ دادهینن سەر و دەنگێ وێ بلند دكن.

ل وێ ئێڤارێ من حەز دكر كو هەموو ئافەریدە و بەندەروح درەوان بكن ب تایبەت سالێ و بەهزاد.

ئێڤار بوو شەڤ و شەڤ تاری و درێژ بوو. هەتا تاڤزەرکێ خەو ب چاڤێن مە هەرسێیان نەکەت. ئەز وەک کورێ ئێکانە د ناڤا نڤینان دە تایێن سار و گەرم گرتن و بەردانێ پێ دکرن، سالێ و بەهزاد وەک دایباڤان ل بەر سەرێ من دگرین. ئەز خلماش ببووم، نزانم خەون یان شەڤپەست بوو کو من دیتی: وژدانا بووک ب مەکسییەک رەش بەژنا خوە دخەملاند... زاڤایێ خۆرت و بەژنزراڤ ب هێمنی دەستێ وێ دگرت و دکەتن دیلانێ. گەڤۆلا وی وەک تەنبەریکا وژدانێ سپی دکر. سمبێلێن وی ل سەر تایەکی بوون. د خەولەتگریانێ دە من پالا خوە دابوو کۆسەرا خانییەک ئاخێ و دبن ئەنیشکا خوە رە دمەیزاند. من دزانی ژبەرچی زاڤا دگرنژە بەلێ من نزانی وژدان ژبەرچی. وێ ئەز دیتم و زوی بەرێ خوە وەرگەراند. ژبو کو تەنگێن من سست نەبن من هەول دا لێڤێن خوە بۆ وێ بگرنژینم بەلێ لەرزکێ گرتن و پشتی کەفا سپی تفا سۆر ب سەر کەت. دەنگێ تلیلیان پەردەیێن گوهێن من دتەقاندن و ڤزکێن خوینێ ژ کونیلەیێن من هەرکاندن.

هەموویان دەلنگێن خوە هلددان و دبۆرین.

* * *

ئەرێ ڤیڤیان...

سالێ و بەهزاد ل سەر من دترسیان. نەدهێلان ئەز ب تنێ بچم زاخۆ. ل سپێدەیێ زوی سالێ تەکسیا نیاسەک خوە ب کرێ دگرە و ب خوە دهاژوو. بەهزاد ل کێلەکا وی دروینە و ئەز ژی ل داویێ، ل گەل یادێ وژدانێ. دەنگ و دیمەنێن کەڤن دهاتن بەر چاڤێ من:" سۆز بە کو ئەز تە نەهێلم و هەڤسەریا مێرەک دن نەکم!" هەروەسا:" ل گەل تە ئەز ژ بیر دکم کو ئەز مرۆڤم... تۆ من بلند دکی و تشتێن دن هەمی نزم و بچویک دبن!" و گەلەک بیرهاتنێن دن و تەڤ ژی ژاندارن بۆ نموونە دەمێ کو سەرتلێن مە بریندار کرین.

سالێ ب لەز دهاژووت، د ماوەیێ بیست خولەیان دە ئەم گەهاندن زاخۆ. ل سەر پرا دەلالێ ئەم بیستەکێ چاڤەرێ مان هەتا کو دونیا زەلال ببە. هێژ زوی بوو، وێ هزرێ بکە کو ئاڤا خابیری هێژ تەزی بوو. ل گەل هەلینا رۆژێ داڤێن رۆناهیێ پێلێن خابیری هشیار کرن. مە ناڤچاڤێن خوە ب ئاڤا تەزی شویشتن و فرەک ئاڤێ د دەڤێ خوە وەردا داکو بێهنا ویسکیێ و چغارەیان ژ دەڤێن مە نەهێ بەلێ مە نەڤەخوار. ژنشکەکێ ڤە سالێ غەوارە دبە. بەهزادی خوە ب سەر ڤە لێ نەدا چونکی ب مەسەلەیێ ئاگەهدار بوو و ئەز ژی نەدترسیام چونکی خابیر هێمن و تەناهـ بوو و من دزانی کو کەس ب هێمنی و تەناهی د ئاڤێ دە ناخندقە.

- سالێ خێر بوو؟

- بەری هینگێ ل گەل خوە بریارێ ددە کو وژدانێ و من بەری نیڤرۆ بگەهینە هەڤدوو بەلێ چاوان و ل کویڤە؟ بەهزادی وەسا ئەز تێگەهاندم.

ل بن سیها پرا دەلالێ مە کێلیکێن دەمی دهژمارتن و بەندەمانا هەری زەحمەت بوو. مە هەست دکر کو هەرتشت ل جهێ خوە رادوەستە: رۆژ، ئاڤا خابیری و زەمان.

١٣

[... و ئێڤارەک]

ڤیڤیانا خەمرەڤین، ل شەڤا کەڤراندنا سەلیمێ دەنگبێژ ئەز ببووم پەیکەرەک ل بەر بەخت و بارێ بالەندەیێن دەمسالێ پێنجێ و زلقێن وان، نە دەنگ، نە هەناسە و نە لڤین. هەرتشت د بەر من رە دبۆری و بایێ وان ل من ددا بەلێ ئەز ماتمایی و بێجان بووم. پاشی ل نیڤا شەڤێ، لڤێن من لەرزین و بیحەمد بوو پستە پستا من. من نە دزانی کو سەلیم هێژ هشیارە و ب ئێکجاری خەو ژ چاڤان ڤەرەڤییە. پەیڤێن من ژبەرکرن و ستراندن... ئەو گرتی ب جارەکێ گریاندن ب تایبەت ئەمینێ دەستەبرا.

تۆ ژی وان پەیڤان ژبەر بکە و بسترینە ب تایبەت دەمێ بێریا من دکی:

"کی دبێژە ب سانەهی دقەدە ژیان...؟

کی دبێژە پێنگاڤەکێ ڤەدگەرە زەمان...؟
پێلا خەمێ من ناهەژینە
دل بوویە دەریا خەمان
ئاگرێ ئەڤینێ من ناسۆژینە
ئاگر دبە بەرد و سەلام
ژیان دبە خەون د چاڤەک پڕ گریان دە
خەون دبە شەڤپەست د درێژیا شەڤێ دە
شەڤ، خوە د تنێبوونا من دە دبینە
ئەز ژی خوە هوندا دکم د شەڤێ دە
د ناڤبەرا هەسرەت و مەرەقێ دە
تەمەن قەدیا
د ناڤبەرا گرنژین و رۆندکێ دە
پۆرا من سپی بوو
هەر تشت چوو... ژ بیرا من چوو
چاوا هات وەسا چوو
تنێ...
کولا تە ما د دل دە“

ژ بەر پێویستیا ئاوازێ سەلیمی ژ بال خوە ” هەی لۆ دەلالۆ... هەی لێ دەلالێ“ وەک سەربەند ب سەر ڤە زێدە کر.

* * *

هەتا ئێڤارا درەنگ بەهزاد و ئەز ب هێرس ل بەندا سالێ مان.

ل دوماهیێ ب تنێ ڤەگەریا. چاوان چوو وەسان ڤەگەریا.

وەک مرۆڤەک کەڕ و لال و حوتم ب سەرێ من هات. تنێ هەستێ من ما ئەو ژی دا من تێبگەهینە کو ئەز زێدە مە ل ڤێ جیهانێ و ییێدی پێدڤی ب من نینە.

بەری کو سالێ دەنگ بکە دیمەنێ وی گەلەک تشت گۆتن:

- وژدان ناخوازە تە ببینە.
- وژدان مر.
- وژدانێ ژ بیر بکە.
- وژدانێ خوە سۆت.
- وژدان... وژدان... وژدان.

* * *

" ئاڤدەل ئەی سەمیانێ روحا من، دلێ من و هەستێن من هەمی ل گەل تە مان بەلێ تنێ لەشێ من بوو بەهرا زەلامەک بیانی نە من دیتی و نەبیناتی.

گەردەنا من ئازا بکە.

ئیمزا
وژدان"

هەر ل وێ ئێڤارێ وژدانێ ئەڤ کورتەنامە نڤیساند و ل گەل سالێ هنارت.

ژ هینگێ دە، نێزیکی دێ بن دەهـ سالْ، وەک نڤشتەکێ هەردەم د بەریکا خوە دە هلدگرم. ئەڤرۆ نیڤرۆ پشتی کو ل بەر قەنتەرەیا خەستەخانێ پێرگێ من هاتی ژ نوی من زانی کورتەنامە سەربەندەک بوو د ناڤبەرا رابردوو و داهاتوویێ مە دە.

* * *

- سپێدە باش وژدان!
- ژیان باش ڤیڤیان!
- من بەری نها پرێمز ڤەمراند... ئاڤ گەرمە.
- سوپاس بۆ تە.
- سوپاس خوەش. چاڤێن تە سۆرن، دیارە کو تۆ تێر نەنڤستی!
- راستە، نە ئەز نڤستم و نە من هێلا ئاڤدەل ژی بنڤە.

- پێژنا وی ناهێ... چما ئوده تاری و بێدەنگە؟

- ژ خوەشیان دە بێقام وەستیا. بەری بێهنەکێ گۆتە من:" ئەز دێ بیستەکێ چاڤێن خوە گەرم بکم هەتا کو رۆژ دەربکەڤە. پاشی، ئەگەر تە شیا، من ژ خەو هشیار بکە" ما ژ مێژا نە نڤستبوو؟

هۆڵەندا

ژ : چریا یەکێ ٢٠٠٤

هەتا: چریا یەکێ ٢٠٠٥